

THEODOR FONTANE

EFFI BRIEST II

Çeviren:
Nijad Akipek

Cumhuriyet

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ: 151

EFFI BRIEST
II

Bu kitabın hazırlanmasında MEB Alman Klasikleri dizisinde yayınlanan ilk baskısı temel alınmış ve çeviri dili günümüz Türkçesine uyarlanmıştır.

**Yayına hazırlayan : Egeimen Berköz
Dizgi : Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.
Baskı : Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti. •
Mayıs 2001**

THEODOR FONTANE

EFFI BRIEST

II

Almancadan çeviren:

Nijad Akipek

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türüsüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlanna şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir. 23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı
Hasan Âli Yücel

SUNUŐ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlanmıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yanda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

EFFI BRIEST

II

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yılbaşı balosu sabaha değin sürmüş, Effi bu baloda çok beğenilmişti; kuşkusuz bu, Gieshübler'in limonluğundan geldiği herkes tarafından bilinen kamelya buketinin beğenilmesi gibi büsbütün karşı çıkmasız olmamıştı. Yılbaşı balosundan sonra da her şey eskisi gibi kaldı; toplum yaşamında buluşmalar için ancak birkaç deneme yapılmıştı. Böylelikle kış Effi'ye çok uzun geldi. Komşu soylu aileler onlara pek seyrek geliyor ve zorunlu karşı ziyaretlerden önce Effi her seferinde yarı yaşlı bir sesle: "Peki, Geert, kesinlikle gitmemiz gerekiyorsa gidelim; ama sıkıntıdan patlıyorum" diyerek görüşünü belirtiyordu. Bu sözlerle Innstetten her zaman yalnızca hak verirdi. Bu gibi ziyaretlerde aile, çocuklar, hatta tarım üzerine söylenenler yine de çekilebiliyordu; ancak sıra kilise işlerine gelip de hazır bulunan papazlara küçük papalar gibi davranıldığı ya da onlar da kendilerini böyle gördükleri zaman Effi'nin sabrı tükenir, genç kadın bir katedrale atanabilecek yetekte olduğu her büyük törende söylenmesine karşın hep çekingen ve alçakgönüllü olan Niemeyer'i acı acı anımsardı. Borcke, Flemming, Gransenabb aileleri, Sidonie Grasenabb dışında, ne denli nazik davransalar da, onlarla

bağdaşmak olası değildi; Gieshübler olmasa, neşelenmek, oyalanmak ve hatta yalnızca biraz huzur duymak bile bazen çok güçlü. Gieshübler küçük bir koruyucu gibi Effi'ye özen gösteriyor, Effi de bu özeni minnetle karşılıyordu. Gieshübler, bütün öteki meraklarının dışında elbette dikkatli ve sıkı bir gazete okuruydu. Üstelik okuma kulübünün de başında bulunuyordu. Bu nedenle Mirambo'nun, içinde türlü türlü dergi ve gazete bulunan büyük bir zarf getirmediği gün hemen hemen yok gibiydi. Bu dergi ve gazetelerde ilgi çeken yerlerin altı çoğunlukla küçük, ince bir kurşunkalemle çizilmiş bulunur, bunun altındaysa kalın bir mavi kalem çizgisi ve yanda da bir ünlem ya da soru işareti görülürdü. Gieshübler bununla da kalmazdı; kırmızı, küçük bir şeritle sarılı parlak kâğıtlar içinde incir, hurma, çikolata da gönderir, limonluğunda son derece güzel bir çiçek açacak olursa, onu da Effi'ye kendisi getirirdi. İşte o zaman, bir baba ve amcanın, bir öğretmen ve tutkun bir erkeğin duyabileceği bütün güzel sevgi duygularını karmakarışık bir halde kendisi için beslediği o çok sevimli genç kadınla gevezelik ederek mutlu bir saat geçirirdi. Effi, bütün bunlardan duygulanıyor, bu konudaki duygularını sık sık Hohen-Cremmen'e yazıyordu; o denli ki, annesi sonunda onun "simyacıya olan aşkı"yla alay etmeye başladı. Ancak iyi niyetle yapılan bu şakalar amacından sapıyor, hatta neredeyse Effi'ye acı verecek kadar dokunuyordu; çünkü böylece Effi, evlilik yaşamında aslında neyin eksik olduğunu, belli belirsiz de olsa, duyumsamıştı: Effi, kendisine bağlılık gösterilmesinden, neşe ve duygularının uyarılmasından, küçük özen ve iltifatlardan yoksundu. Innstetten iyiydi, hoştu; ama sevmesini bilen bir adam

değildi. Effi'yi sevdiğini duyumsuyor ve böyle olduğu için vicdanının rahat olması, kendisini ayrıca çaba harcamaktan alıkoyuyordu. Friedrich lambayı getirdiği zaman Inns-tetten'in, karısının odasından kendi odasına çekilmesi, artık hemen hemen bir görenek haline gelmişti. "İçeride daha yapılacak karışık bir işim var" diyerek giderdi. Gerçi kapının perdesi açık durur; Effi, kocasının dosyayı karıştırdığını ya da yazı kaleminin cızırtısını işitebilirdi; ancak hepsi de bu kadardı. Sonra Rollo gelir, Effi'nin önüne, şömine kiliminin üzerine uzanarak sanki: "Yine seni gelip görmek zorundayım; başka kimse bunu yapmıyor" demek isterdi. O zaman Effi eğilir, yavaşça: "Evet, Rollo, biz yalnızız" derdi. Saat dokuzda da Inns-tetten, çay içmek üzere, elinde bir gazete olduğu halde, yeniden görünürdü. Özellikle de takındığı tavır ve kullandığı dil nitelendirilemez olduğu için Eugen Richter'e (*) yine çok öfkeli olan prens-ten söz açar, sonra atamalara, verilen nişan ve rütbelere geçer, bunlardan çoğuna karşı çıkardı. Sonunda seçimlerden, henüz saygılı insanların bulunduğu bir bölgeyi yönetmenin bir mutluluk olduğundan söz ederdi. Bunları bitirince, Wagner âşığı olduğu için, Effi'ye Lohengrin'den ya da Walküre'den bir şey çalmasını rica ederdi. Wagner'e neden tutkun olduğu belli değildi; kimileri, buna onun sınırlarının neden olduğunu söylerdi; çünkü Inns-tetten çok sakin görünmesine karşın aslında sınırlı biriydi; kimileri de bunu Wagner'in Yahudi sorunu karşısında takındığı tavra

(*) Eugen Richter (1838-1906): Almanya'da solcu liberal parti önderi. 1867'de Reichstag'a ve 1869'da aynı zamanda Prusya Millet Meclisi'ne üye olmuştur. Bismarck'ın en şiddetli karşıtlarından biridir. (Çev.)

bağlardı. Herhalde iki yanın da hakkı vardı. Saat onda Innstetten gevşer, iyi niyetle davranmasına karşın, biraz da yorgun bir halde Effi'yi şöyle bir iki okşamaya özenirdi; genç kadın, bu okşayışlara iyice karşılık vermeksizin kendini bırakırdı.

* * *

Böylece kış geçti, nisan geldi, avlunun arkasındaki bahçe yeşermeye başladı; Effi buna seviniyordu; kumsal gezintileri ve banyo konuklarıyla yazın gelmesini artık bekleyemez olmuştu. Geçen günleri anımsadığı zaman, Gieshübler'in evindeki Trippelli akşamı, sonra yılbaşı balosu ona çekilir gibi geliyordu; bunlar güzel şeylerdi. Ancak sonraki aylar çok boş ve sıkıcıydı ve özellikle de o denli tekdüze geçmişti ki, hatta Effi bir kez annesine bile şunları yazmıştı: "Anne, şu bizim hortlağımızla hemen hemen barışmış durumda olduğumu düşünebiliyor musun? Elbette, Geert'in, prensin yanında olduğu o korkunç geceyi bir daha geçirmek istemem, kesinlikle istemem; ama hep yalnız kalmak, yaşamda hiçbir şey görüp geçirmemek, bunun da insana ağır ve güç gelen bir yanı var. Gece uyanacak olsam, pabuçların yere süründüğünü duyup duymayacağımı anlamak için arada yukarıya kulak veriyorum ve her yan sessiz kalırsa, neredeyse düş kırıklığına uğruyor, kendi kendime: O denli kötü davranmadan ve çok yakından geçmeden keşke yeniden gelse, diyorum."

Effi bu satırları şubatın yazmıştı; şimdi neredeyse mayıs geliyordu. Karşıdaki koru yeniden canlanıyor, ispinoz kuşlarının öttüğü işitiliyordu. Aynı hafta içinde leylekler de geldi; bunlardan biri, evin üstünden yavaş yavaş süzülerek geçti, sonra Utpatel'in değirmeninin yanındaki bir sa-

manlığın üstüne indi. Burası o leyleğin eski yeri idi. Artık Hohen-Cremmen'e genellikle daha sık mektup yazan Efferi, bu olayı da bildirdi ve şu satırları da aynı mektubun sonunda yazıyordu: "Sevgili anneciğim, az daha unuttuyordum: Hemen hemen dört haftadır burada olan redif bölge komutanını sana yazmadım. Acaba gerçekten bizimle uyuşacak mı? İşte asıl sorun bu, hem de önemli bir sorun. Her zaman içinde bulunduğumuz toplumsal eksikliği bilmediğin için, kim bilir buna ne denli güleceksin ve gülmekte de haklısın. Bu eksikliği, herkes duymasa bile, soylu ailelerle bir türlü bağdaşamayan ben çok iyi duyumsuyorum. Belki de suç bende. Ancak suç bende olsun olmasın, hepsi bir; asıl sorun, o eksiklik ortada kalıyor. Bu nedenle yeni bölge komutanını bütün o kış haftalarının içinden avuntu getiren bir kurtarıcı olarak karşılıyorum. Ondan önceki bölge komutanı, tavır ve davranışları kötü, ahlakı ve huy-larıysa daha da kötü olan, üstelik para işlerinde de hiç dürüst davranmayan, nefret edilesi bir adamdı. Her zaman onun yüzünden üzüntü çektik. Innstetten benden çok üzüntü çekti; nisan başında Binbaşı von Crampas'ın (yeni komutanın adı) geldiğini işittiğimiz zaman, bu sevgili Kessin'de artık hiçbir kötülük karşımıza çıkmayacağı için Innstetten'la sevincimizden kucaklaştık. Ancak biraz önce de yazdığım gibi, Binbaşı von Crampas'ın buraya gelmesine karşı, yine de toplum yaşamımızda hiçbir değişiklik olacağına benzemiyor. Bu adam evli, biri on, biri sekiz yaşında iki çocuğu var; karısı kendisinden bir yaş büyük olduğuna göre, kırk beş yaşında. Bunun aslında öyle pek zararı yok. Annem yaşındaki bir kadınla niçin çok iyi görüşüp zaman geçirmeyeyim? Trippelli de otuzlarındaydı; ama

onunla pek iyi bağdaşmıştık. Aslı faslı belli olmayan Bayan von Crampas'la anlaşma olanağı göremiyorum. Bu kadın hep suratsız ve neredeyse karaduygulu (tıpkı bizim Bayan Kruse gibi; bana her bakımdan onu anımsatıyor); bütün bunlar, kıskançlıktan. Söylendiğine göre, Crampas çok macera geçirmiş; hep kadımların peşinden koşmuş. Ben böyle erkekleri gülünç bulurum; bu adam da, böyle işler yüzünden bir arkadaşıyla düello etmemiş olsa, bana gülünç gelirdi. Sol kolu omzunun biraz altından parçalanmış; Innstetten'in bana anlattığına göre, yapılan ameliyatın, cerrahlık sanatının bir başyapıtı olarak övülmesine karşın, sakatlığı hemen fark ediliyor. O zamanlar Wilms tarafından yapılan bu ameliyata sanırım 'resection' diyorlar. Her ikisi, yani Bay ve Bayan von Crampas ziyaret amacıyla on dört gün önce bize gelmişlerdi; çok sıkıcıydı; çünkü Bayan von Crampas kocasını öyle bir göz hapsinde tutuyordu ki, adamcağız yarı şaşkınlığa uğradı; bense ne yapacağımı büsbütün şaşırdım. Crampas'ın bambaşka, güler yüzlü, taşkın, neşeli bir adam olabildiği kamsına, o üç gün önce Innstetten'la yalnız bulunurken ikisinin görüşmesini odamdan izleyebildiğim zaman vardım. Sonra ben de onunla konuştum. Son derece kavrayışlı, yetkin bir kavalie. Innstetten, savaş sırasında onunla aynı tugayda bulunmuş ve Paris'in kuzeyinde Kont Groben'in evinde birbirlerini sık sık görürlermiş. İşte, sevgili anneciğim, Kesin'de yeni bir yaşama başlamak için bu bir neden olabilirdi. Herhalde İsveç Pomeranyası'ndan olmasına karşın binbaşıda Pomeranyalıların boş inançları yok. Fakat kadın! Elbette onsuz olmaz, ama onunla hiç olmaz!"

* * *

Effi'nin çok hakkı vardı; gerçekten de Crampas çiftine daha fazla yaklaşma olanağı olamadı. Borcke ailesinin evinde, başka bir kez pek kısa olarak garda ve birkaç gün sonra Breitling'de "Schnatermann" adındaki büyük kayın ve meşe ağacı ormanına kayıkla yapılan bir eğlence gezisinde birbirlerini gördüler; ancak bu karşılaşmalar, kısa selamlaşmalardan ileriye gitmedi. Onun için, haziran başlangıcında banyo mevsimi kendini gösterince Effi hoşnut oldu. Gerçi Johanni Yortusu'ndan önce genellikle ancak tek tük gelme alışkanlığı olan banyo konukları henüz eksikti; ancak hazırlıklar bile insana bir oyalanma konusu oluyordu. Koruda ath karıncalar, atış poligonları kuruldu; kayıkçılar, kayıklarını kalafatlayıp boyuyorlardı; her küçük yalıya yeni perdeler takılıyor, rutubetli olan, yani döşemesinin altında sünger bulunan odalar kükürtlenip sonra da havalandırılıyordu.

Gerçi banyo konuklarından tümüyle başka bir konuk için olmakla birlikte, Effi'nin evinde de epeyce koşuşturma vardı; Bayan Kruse bile elinden geldiğince yardım etmek istiyordu. Ancak Effi bundan ürkerek şöyle diyordu: "Geert, yalnızca Bayan Kruse hiçbir işe elini sürmesin; bundan bir şey çıkmaz, ben zaten yeterince endişeleniyorum." Innstetten da, Christel'le Johanna'nın bol bol zamanı olduğunu söyleyerek bu konuda söz verdi ve genç karısının düşüncesini başka bir yöne çevirmek için, hazırlık konusunu tümüyle bırakıp bunun yerine Effi'ye, karşıya bir banyo konuğunun taşındığını fark edip etmediğini sordu; bu, ilk gelen konuk değildi ama, ilk gelenlerden biriydi.

"Bir bey mi?"

"Hayır, bir bayan; daha önce de buraya gelmişti; hep

aynı evde kalır. Her zaman da böyle erken gelir; çünkü kalabalığın basmasına dayanamaz.”

“Bunu ayıplamam. Kimmiş o?”

“Kayıt memuru Rode'nin dul karısı.”

“Tuhaf şey. Kayıt memurlarından dul kalan kadınların hep yoksul olduklarını sanırdım.”

Innstetten: “Evet”, diye güldü, “genellikle öyledir. Ancak bu kural dışı bir durum oluşturuyor. Herhalde dul aylığından fazla bir geliri var. Hep fazla, kullandığından çok daha fazla eşyayla gelir, tümüyle kendine özgü, garip, hastalıklı ve özellikle de ayaklarından rahatsız bir kadın gibi görünür. Onun için kendisine güvenmez, yanında hep yaşlıca bir hizmetçi bulunur. Bu hizmetçi, hanımına bir şey olursa onu korumak ya da taşımak için yeterince güçlüdür. Bu kez yeni bir hizmetçi getirmiş. Ama o da iyice toplu bir kadın; tıpkı Trippelli gibi, yalnızca Trippelli'den biraz daha şişmanca.”

“Aa! Ben onu gördüm. İnsana bağlılık ve güvenle bakan kestane renkli, güzel gözleri var. Ama biraz aptalca.”

“Doğru, ta kendisi.”

* * *

Innstetten'la Effi, bu konuşmayı haziran ayının ortasında yapmışlardı. O zamandan bu yana geçen her gün yeni konuklar getiriyordu; rıhtımda vapurun gelmesini beklemek için oraya gezmeye gitmek, bu mevsimde her zaman olduğu gibi Kessinliler için bir tür günlük uğraşı halini almıştı. Innstetten kendisine eşlik edemediği için gerçi Effi bundan vazgeçmek zorunda kalıyordu; ama hiç olmazsa, kumsala ve kumsal oteline giden ve başka zamanlar o denli kimsesiz ve loş olan yolun kalabalıklaşıp can-

lanmasını görerek seviniyor ve bunu seyretmek için sürekli, pencerelerinden her yanı en iyi görebildiği yatak odasında her zamankinden çok daha fazla oturuyordu. O zaman Johanna Effi'nin yanında durur ve öğrenmek istediği hemen her şeye yanıt verirdi; çünkü konukların çoğu her yıl yeniden geldiğinden, kız yalnızca onların adlarını söylemekle kalmıyor, arada bir de öykülerini anlatabiliyordu.

Bütün bunlar Effi için zaman geçirici ve eğlendirici şeylerdi. Ancak bir raslantı sonucu tam da Johanni Yortusu'nda, her zaman, vapurdan inen en renkli insanların geçip aktığı öğleden önce saat on birden biraz önce, karı-koca, çoluk-çocuk ve bavullarla dolu arabalar yerine kentin ortasından (arkasında ayrıca iki araba bulunan) siyah örtülü bir cenaze arabası, koruya giden yolun aşağısına doğru gelerek kaymakam evinin karşısındaki yapının önünde durdu. Kayıt memuru Rode'nin dul karısı üç gün önce ölmüş ve hemen haber verilen Berlinli akrabalarının gelmesinden sonra ölünün Berlin'e götürülmeyip Kessin'deki kumsal mezarlığına gömülmesi yine o akrabalar tarafından kararlaştırılmıştı. Effi pencerenin önünde duruyor, karşıda gerçekleşen garip tören sahnesini merakla seyrediyordu. Cenaze töreni için Berlin'den gelenler, ölünün iki yeğeniyle bunların karılarıydı; hepsi aşağı yukarı kırkına yakın ya da kırkını biraz geçkindi; yüzlerinin rengi imrenilecek kadar sağlıklıydı. Vücutlarına yakışan frakları içinde yeğenler, törene az çok uygun görünüyorlardı; onların bütün davranışlarında görevlerini bilir insanların soğukkanlı hali beliriyor ve bu, aslında, göze batmaktan çok duruma uygun geliyordu. Fakat o iki kadın! Onlar, asıl yasın ne olduğunu Kessinlilere göstermeye belirgin bir biçimde azmetmişler, o-

nun için de yerlere değin uzanan, aynı zamanda yüzlerini örten kara tüller takmışlardı. İşte, şimdi üstünde birkaç çelenk ve hatta yapraklı bir palmiye dalı bile bulunan tabut cenaze arabasına konuyordu; her iki çift de, arabalara binmişti. Birinci arabaya -yaşlı çiftlerden birisiyle birlikte- Lindequist de bindi; ikinci arabanın arkasındaysa ev sahibi ve onun yanında, ölünün yardım için Kessin'e birlikte getirdiği iri yapılı kadın yer aldı. Bu kadın çok heyecanlıydı, belki bu heyecan doğrudan doğruya üzüntüden ileri gelme bile, kadıncağzı bunda çok içten görünüyordu; boğulurcasına hıçkırarak ağlayan dul ev sahibesinin ise, bütün yaz için kiralanan evini bir kez daha kiralayabilmek gibi öbür ev sahibelerince çok kıskanılan ayrıcalıklı bir durumda olmasına karşın, olağanüstü bir armağan olasılığını hesapladığı hemen hemen gün gibi ortadaydı.

Cenaze alayı ilerlemeye başladığı zaman, Effi avlunun arkasındaki bahçeye gitti; burada, şimşirlerin arasında, karşıdaki tüm sahnenin üzerinde bıraktığı sevgisiz ve cansız insan etkisinden kendini kurtarmak istiyordu. Ancak bundan bir sonuç alamayınca, bahçede başıboş bir biçimde dolaşmaktansa, daha uzunca bir gezinti yapma hevesine kapıldı; kaldı ki içinde bulunduğu durum dolayısıyla yapabileceği en iyi şeyin açık yerlerde fazla hareket olduğunu doktor da söylemişti. Hanımıyla birlikte bahçede olan Johanna, onun kapını, şapkasını ve şemsiyesini getirdi; Effi, içten bir: "İyi günler" dedikten sonra evden çıkarak küçük koruya doğru yürüdü; bu korunun ortasındaki geniş şosenin yanından dar bir patika, kum tepelerine ve kumsaldaki otele gidiyordu. Yolda banklar vardı; Effi bunların hepsine teker teker oturdu; çünkü özellikle bu arada

sıcak öğle saati yaklaştığından, yürümek onu yormuştu. Ancak oturduğu yerden, geçen arabaları ve şık kadınları rahat rahat seyredince, yeniden canlanıyordu. Neşeli insanları görmek onun için, insana can veren hava kadar gerekliydi. Gerçi kuru sona erdiğinde, yolun en çetin kısmı başlamıştı; her yan kumdu, hiçbir yerde gölgeden iz yoktu. Ancak Tanrı'ya şükür, buraya kalaslar ve tahtalar konmuştu; bu sayede genç kadın, sıcaktan bunalmış ve yorulmuş olmakla birlikte neşeli bir halde plaj oteline geldi. İçerde, salonda şimdiden yemek yeniyordu; ama dışarda, Effi'nin çevresindeki her yer dingin ve boştu; şu anda onun en çok hoşuna giden de bu olmuştu. Bir bardak Sherry ve bir şişe Bilin (*) maden suyu getirtti; açıkta güneşin parlak sıcağında pırıldayan ve kıyıda küçük dalgalar halinde parçalanan denizin enginlerine doğru bakıyordu. "Karşıda Bornholm, onun arkasında Wisby (***) var; bir zamanlar Jahnke bana Wisby'den hep hayranlıkla söz ederdi. Ona göre Wisby, neredeyse Lübeck ve Wullenweber'den (***) daha değerlidir. Bunun arkasından o ünlü toplukuyumun yapıldığı Stokholm (****) gelir; sonra, büyük çağlayanlar,

(*) Sherry, bir Güney İspanya şarabının İngilizce adı; Bilin ise Çekoslovakya'da, Südet Bölgesi'nde küçük bir kent. Kaplıcaları ve maden sularıyla ünlüdür. (Çev.)

(**) Bornholm, Baltık Denizi'nde İsveç'le Pomeranya arasında bir Danimarka adası; merkezi Rønne'dir. Wisby ise İsveç'in Gotland adasının tek kenti. (Çev.)

(***) Lübeck, Kuzey Almanya'da Trave ırmağı kıyısında bir Alman kenti. Lübeck'te ortaçağdan kalma yapılar, kiliseler ve sanat yapıtları vardır. Hansa Birliği bu kente kurulmuştur. Jürgen Wullenweber (1488-1537) ise, 1533-1535 yıllarında Lübeck'te belediye başkanlığı yapan kişi. (Çev.)

(****) İsveç'in başkenti olan Stokholm, İsveç kral naibi Birger Jarl tarafından 1250-1266 yıllarında kurulmuştur. Kral Albrecht 1389-1395 yıllarında kenti Danimarka Kraliçesi Margarete'ye karşı savundu. 1520'de ise Danimarka Kralı II. Christian, Stokholm toplukuyumıyla İsveçlilerin direnişini kırmaya çalışmışsa da, Gustav Vasa kente egemen olmayı başardı. (Çev.)

daha sonra da Kuzey Burnu ve sonunda geceyarısı güneşi var.” Tam o anda, bütün bunları görmek için Effi bir özlem duydu. Ancak o denli yaklaşmış bulunan hayırlı olayı anımsayarak neredeyse ürktü. “Yakında olacakları düşünmem gerekirken, böyle düşünce ve hayallere kapılmak ve bu denli havai olmakla günah işliyorum. Belki bunun için daha cezamı görürüm, çocuk da, ben de ölür gideriz. Cenaze arabası, arkadaki iki araba, o zaman karşıda değil bizim evin önünde durur... Hayır, hayır, burada ölmek, burada gömülmek istemem, Hohen-Cremmen’e gitmek isterim. Lindequist ne denli iyi olursa olsun, ben Niemeyer’i yeğlerim; benim vaftizimi, ilk dini törenlerimi o yaptı, nikâhımı o kıydı, cenaze törenimi de o yapmalı.” Bu arada Effi’nin elinin üzerine bir damla gözyaşı düştü. Ama ardından genç kadın yeniden gülüyordu. “Daha pekâlâ yaşıyorum ve henüz on yedi yaşımdayım; Niemeyer ise elli yedisinde.”

Effi yemek salonundan gelen tabak çanak seslerini işitiyordu. Ancak birdenbire ona, iskemleler yerlerinden çekiliyormuş gibi geldi; belki de artık sofradan kalkıyorlardı. Effi ise hiç kimseyle karşılaşmak istemiyordu. Bu nedenle dolambaçlı bir yoldan kente dönmek için o da hemen yerinden kalktı. Bu yoldan mezarlığın tam yanına geldi; o sırada mezarlığın kapısı açık olduğundan içeriye girdi. Burada her yan çiçekler içindeydi, mezarların üzerinde kelebekler uçuşuyor, havada, yükseklerde birkaç martı süzülüyordu. Çevre o denli sessiz ve güzeldi ki, Effi hemen ilk mezarların yanında durmak istedi; ancak güneş her an daha kızgın bir biçimde yere vurduğundan, genç kadın daha yukarıya, salkım söğütlerle mezarlardaki kimi salkım

dişbudakların oluşturduğu gölgeli bir geçide doğru gitti. Bu geçidin sonuna kadar yürüyünce, sağ yanda, üzerinde dört beş çelenk bulunan taze atılmış bir kum tümseği, bunun hemen yanında da ağaç sırasının dışına düşen bir bank gördü. Bankın üzerinde, kayıt memurundan dul karısının tabutunu ev sahibesinin yanında en geriden izleyen güçlü kuvvetli kadıncağz oturuyordu. Effi onu yine hemen tanıyarak iyi ve bağlılık duygusu olduğu kanısına vardığı bu insanı güneşin yakıcı sıcağı altında burada görmekle yüreğinden duygulandı. Gömmeden bu yana herhalde iki saate yakın bir süre geçmişti.

Effi: “Sıcak, çok sıcak bir yer seçmişsiniz”, dedi. “Tanrı esirgesin ama başınıza güneş geçer.”

“Daha iyi olur.”

“Niçin?”

“Bu dünyadan kurtulurum.”

“Bence, insan mutsuz bile olsa ya da insanın sevdiği bir kimsesi bile ölse, bunu söylememelidir. Herhalde onu çok seviyordunuz, değil mi?”

“Ben mi? O n u mu? Tanrı esirgesin.”

“Ama çok üzüntülüsünüz. Bunun bir nedeni vardır elbette.”

“Nedeni var, hanımefendi.”

“Beni tanıyor musunuz?”

“Evet. Siz karşımızdaki kaymakamın hanımısınız. Yaşlı bayanla hep sizi konuşurdum. Sonunda o konuşamaz bir duruma geldi; çünkü artık doğru dürüst soluk alamıyor, tıkanıyordu; herhalde ciğerleri suyla dolmuştu. Ama konuşabildiği sürece durmadan konuşurdu. Tam bir Berlinli’ydi...”

“İyi bir kadın mıydı?”

“Hayır; bunu söylersem, yalan söylemiş olurum. O şimdi şurada yatıyor, bir ölü için insan kötü söz söylememelidir; özellikle de ölü daha tam rahata kavuşmadan, onun için kötü söz söylemek olmaz. Bizimki artık herhalde rahat eder! Ama sağken hiçbir işe yaramazdı, kavgacı ve cimriydi, beni de hiç düşünmedi. Hele dün Berlin’den gelen o akrabalar yok mu? Ortalık kararıncağa değin birbirleriyle kavga ettiler... Onlar da hiçbir işe yaramaz, beş para etmezler. Aç gözlü, hırslı, taş yürekli ve çok kötü insanlar... Benim paramı da nezaketsiz ve kaba tavırlarla, söylene söylene verdiler; çünkü buna zorunluydular ve çünkü paramı almak için üç aylık sürenin dolmasına yalnızca altı gün kalmıştı. Yoksa zırnık alamazdım ya da paramın yarısını ya da yalnızca dördte birini verirlerdi. Kendiliklerinden on para vermezler. Berlin’e dönebilmem için elime yırtık bir beş marklık banknot tutuşturdular; bu ancak dördüncü mevkiye yeter; herhalde bavulumun üstünde oturmak zorunda kalacağım. Ama hiç gitmek istemiyorum; burada oturup ölünceye değin beklemek istiyorum... Ah Tanrım! Artık huzura erdiğimi sanıyordum, hep yaşlı kadının yanında duracaktım. Şimdi yine ortada kaldım, oradan oraya başvurmam gerekiyor yine. Bir de hâlâ Katolikim. Ah, artık bıktım, keşke yaşlı kadının yattığı yerde ben yatsam, o da benim yerime yaşasa... O seve seve yaşardı daha; soluk bile alamayan böyle kavgacı insanlar yaşamayı herkes-ten çok severler.”

Effi’ye arkadaşlık etmiş olan Rollo, bu arada yabancı kadının önüne oturmuş dili iyice dışarda, onu seyredi-

yordu. Kadın susunca, köpek yerinden kalkarak bir adım daha ileriye gitti ve başını kadının kucağına koydu.

Kadıncağız birdenbire değişmiş gibiydi. “Tanrım, bu benim için iyiye işaret. Demek ki beni çekebilen, bana dostça bakan, başın dizime koyan bir yaratık var. Böyle şeylerden yoksun kalalı çok uzun zaman oldu. E, dostum, adın ne bakalım? Pek sevimli şeysin, canım.”

Effi: “Rollo” dedi.

“Rollo; acayip bir ad. Ama adın zararı yok. Benim de acayip bir adım, yani küçük adım var. Bizim gibilerin zaten başka adı olmaz.”

“Nedir adınız?”

“Roswitha.”

“Evet, bu ada az raslanır, bu...”

“Çok doğru, hanımefendi, bu bir Katolik adıdır. Üstelik kendim de Katoliğim. Eichsfeldliyim. (*) Katoliklik insanın yaşamını daha da güçleştirir, daha çekilmez, daha tatsız bir duruma getirir. Katolikler kiliseye fazla gittikleri için, çoğu kimse Katolik olmak istemez. ‘Hep günah çıkartırlar; ama hiç asıl günahlarını söylemezler’; -ilk önce Giebichenstein’da, sonra da Berlin’de çalışırken- bu sözleri ne denli çok dinlemek zorunda kaldım, Tanrım! Ama ben kötü bir Katoliğim ve Katoliklikten büsbütün ayrıldım. Belki de onun için başıma böyle yıkımlar geliyor; evet insanın inancını bırakmaması ve tuttuğu yolda gereken her şeyi yapması gerek.”

Effi: “Roswitha” diye kadının adını yineleyerek banka onun yanına oturdu. “Şimdi niyetiniz nedir?”

(*) Eichsfeld: Almanya’da Harz dağının güneybatısında 568 metre yüksekliğinde bir yayla. (Çev.)

“Ah, hanımefendi, ne niyetim olabilir? Hiçbir niyetim yok. Sahi söylüyorum, burada oturup ölünceye değin beklemek isterdim. Benim için en iyisi bu olurdu. O zâman herkes de yaşlı kadını sadık bir köpek gibi sevdiğimi ve mezarından ayrılmak istemeyerek burada öldüğümü sanırdı. Ama bu doğru değil, böyle bir yaşlı kadın için insan ölmez; ben yalnızca yaşayamadığım için ölmek istiyorum.”

“Size bir şey soracağım, Roswitha. Çocuk sever misiniz? Hiç küçük çocukların yanında bulundunuz mu?”

“Elbette buldum. Çocuk benim zevkim, keyfidir. Böyle yaşlı bir Berlinli -Tanrı günahımı bağışlasın, kadıncağız şimdi öldü, belki Tanrı'nın huzurundadır ve benden yakınabilir-, evet onun gibi yaşlı bir kadın çekilmez, katlanılmaz bir şeydir; insan öyle işler yapmak zorunda kalır ki, artık bıkar, usanç, ilenç getirir. Ama ıslıl ıslıl gözleriyle çevreye bakan, bebek gibi küçük, sevimli bir yavru olursa, insanın yüreği ferahlar, içi açılır. Ben Halle'deyken (*) tuzla müdürünün karısının yanında dadılık ettim; sonradan gittiğim Giebichenstein 'da da (**) emzikle ikiz çocuk büyüttüm; evet, hanımefendi, bu işten anlarım, çocuk bakımında uzmanımdır.”

“Bakın, ne diyeceğim, Roswitha: Siz iyi, sadık bir insansınız; bunu halinizden anlıyorum, biraz fazla açık yüreklisiniz ama zararı yok, zaten böyleleri en iyi insanlardır, ben de size hemen güven duydum. Bizim eve gelmek ister misiniz? Bana öyle geliyor ki, sizi bana Tanrı gönderdi. Tanrı yardımını esirgemezse, yakında bir bebek bekli-

(*) Halle: Saksonya'da sanayi, ticaret ve üniversite kenti. Tuzlaları vardır. (Çev.)

(**) Giebichenstein: Halle'nin bir varoşu. (Çev.)

yorum; çocuk doğunca, bakılmak, beklenmek, belki de emzikle beslenmek ister. Bunun başka türlü olmasını, çocuğumu kendi sütümle beslemeyi ne denli istediğimi kimse bilemez. Ne dersiniz, benimle bizim eve gelir misiniz? Sizin için yanıldığımı sanmıyorum.”

Roswitha yerinden fırlayarak genç kadının elini yakalamış, çılgınca öpüyordu. “Ah, biliyorum, yukarıda bir Tanrı var; kul bunalmayınca, Hızır yetişmez. Ne iyi olacak, göreceksiniz, hanımefendi; ben dürüst bir insanım, iyi belgelerim de var. Size cüzdanımı getirince, bunu anlarsınız. Sizi ilk gördüğüm gün kendi kendime; böyle bir hanımefendinin yanında çalışabilsem, diye düşünmüştüm. İşte şimdi bu olacak. Ey Tanrım, ey Hazreti Meryem! Yaşlı kadını bu toprağa gömeceğimizi, akrabaların beni burada bırakıp gideceklerini kim söylediler!”

“Ya, Roswitha, çoğunlukla insanın başına umulmadık işler gelir, arada beklenmedik iyi şeyler de olur. Haydi şimdi gidelim. Rollo sabırsızlanıyor, sürekli kapıya doğru koşuyor.”

Roswitha hazırды; ancak bir kez daha mezarın yanına gitti, kendi kendine bir şeyler mırıldanarak istavroz işareti yaptı. Sonra gölgeli yoldan aşağıya inip mezarlık kapısına doğru yürüdüler.

Karşıda parmaklıkla çevrili yer vardı; buranın beyaz taşı öğle güneşinde parlıyor, ışıldıyordu. Effi şimdi oraya daha dingin bakabiliyordu. Yol, bir süre daha kum tepelerinin arasından gidiyor, sonunda Utpatel’in değirmeninin önünden korunun kıyısına geliyordu. Burada Effi sola saptı ve “İpçi Tezgâhı” denen iki yanı ağaçlıklı eğri bir yoldan Roswitha ile birlikte kaymakamın evine doğru yürüdü.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bir çeyrek saat geçmeden eve gelmişlerdi. Her ikisi de burada serin koridora girdiklerinde, Roswitha tavanda asılı duran şeyleri görünce şaşırır gibi oldu; ama Effi onun çevreyi daha fazla seyretmesine fırsat bırakmayarak şöyle dedi: “Roswitha, şimdi içeriye gidin. Orası bizim yattığımız odadır. İlk önce, karşıdaki kaymakamlık daire-sinde -oturduğunuz küçük evin yanındaki büyük yapıda-bulunan kocama gidip çocuğa baktırmak için seni tutmak istediğimi söyleyeyim. O istediklerimi kabul edecektir; ama önce kendisinin onayını almak zorundayım. Kocamı razı edince, ona pasaportunu veririz, siz benimle birlikte yatak bölmesinde yatarsınız. Birbirimizle bağdaşacağımızı sanıyorum.”

Innstetten işin ne olduğunu öğrenir öğrenmez, neşeli bir tavırla hemen: “İyi ettin “Effi”, dedi; “ eğer kadının kimlik cüzdanında çok kötü kayıtlar yoksa, iyi yüzüne güvenerek onu alırsız. Tanrıya şükür ki yüz çizgilerinin insanı yanılttığı ender olur.”

Effi bu denli az güçlkle karşılaştığı için çok hoşnuttu. “Şimdi iş tamam demektir. Artık hiç korkmuyorum” dedi.

“Neden, Effi?”

“Ah, biliyorsun ya... Yaşamda en kötü şey kuruntudur, her şeyden daha kötü.”

* * *

Roswitha aynı saatte birkaç eşyasıyla kaymakamın evine taşınarak küçük yatak bölmesine yerleşmişti. Akşam karanlık basınca, erkenden yattı ve yorgun olduğu için hemen uykuya daldı.

Ertesi sabah -birkaç zamandır (dolunay olduğundan) yine korkular geçiren- Effi, Roswitha'nın nasıl uyuduğunu ve bir şey işitip işitmediğini öğrenmek istemişti.

Roswitha: “Ne?” diye sordu.

“Yoo, hiç. Yalnızca şunu demek istiyorum: Süpürge süpürülüyor ya da birisi döşemenin üstünde kayıyormuş gibi bir ses duydunuz mu?”

Roswitha gülüyordu; bu, onun genç hanımı üzerinde çok iyi bir etki yaptı. Effi sıkı bir biçimde Protestan olarak yetiştirilmişti. Kendisinde Katoliklikle ilgili bir şey fark edilse, çok ürkerdi. Buna karşın Katolikliğin üst katları gibi şeylere karşı insanları daha iyi koruduğuna inanıyordu. Roswitha'yı eve almak düşüncesini bu kanısı oldukça etkilemişti.

Birbirlerine çabuk alıştılar; çünkü Effi'nin, Marklı köylü kızlardan çoğunun olduğu gibi, gönül alıcı bir doğası vardı; her türlü küçük öyküyü kendisine anlattırmaktan hoşlanırdı. Kayıt memurunun ölen karısı, kadıncağzın ruhu, yeğenleri, bunların karılarıyla bitmek tükenmek bilmeyen bir konu oluşturuyor, Johanna da hanımıyla birlikte bunları seve seve dinliyordu.

Öykünün tuhaf yerlerinde Effi kahkahalarla güldüğünde, Johanna da gülümsemekle birlikte, hanımefendisi-

nin bütün bu aptalca masallardan bu denli hoşlanmasına içten içe şaşıyordu; Roswitha'ya karşı güçlü bir üstünlük duygusuyla karışan bu şaşırma, aynı zamanda iyi bir etki yapıyor, düzey farkı çatışmalarının çıkmasını engelliyordu. Roswitha yalnızca gülünç bir insandı; ona karşı kıskançlık beslemek, Johanna için, Rollo'yu arkadaşlık konumundan dolayı kıskanmaktan başka bir şey olamazdı.

Böylece gevezeliklerle az çok rahat ve erinç içinde bir hafta geçti; çünkü Effi, yakında olacak olayı eskisinden daha kuruntusuz durumda bekliyordu. Zaten bunun o denli yakın olduğunu da sanmıyordu. Ancak dokuzuncu gün, gevezelik ve rahat sona ermişti; artık evin içinde telaşlı yürüyüşler, koşuşmalar vardı; Innstetten bile her zamanki soğukkanlı halinden tümüyle uzaklaşmıştı; üç temmuz sabahıysa Effi'nin yatağının yanında bir beşik duruyordu. Doktor Hannemann genç kadının elini sıkarak: "Bugün Königgrätz (*) Zaferi'nin yıldönümü; yazık ki çocuğunuz kız oldu", diyordu. Ama öteki de arkadan gelebilir, Prusyalıların ise pek çok zafer bayramı vardır." Roswitha da belki böyle düşünmekle birlikte, şimdilik eldeki yavruya son derece seviyordu ve ona teklifsizce "Lütt-Annie" adını taktı; bu, genç anneye iyiye işaret gibi gelmişti. "Roswitha'nın doğrudan doğruya bu adı seçmesi herhalde Tanrı'nın bir esiniyle olmuştur" diyordu. Innstetten bile buna karşı hiçbir şey söyleyemedi, böylece daha vaftiz günü gelmeden çok

(*) Königgrätz: Çekoslovakya'da Adler'in Elbe'ye döküldüğü yerde bir kent. Prusya-Avusturya Savaşı'nda 3 Temmuz 1866 günü kesin sonucu veren çarpışma Königgrätz dolaylarında yapılmış ve Prusyalıların zaferiyle sona ermiştir. İngiliz ve Fransızlar buna "Sadova Çarpışması" derler. (Çev.)

önce, evde küçük Annie'den söz ediliyordu. Ağustos ortasından başlayarak Hohen-Cremmen'de annesiyle babasının yanında olmak isteyen Effi, vaftiz törenini hoşnutlukla o zamana değin erteleyecekti. Ancak böyle olamadı; Innstetten izin alamamıştı. Böylece, vaftiz töreni için, Napoleon'un doğum günü (*) olmasına (ve bu nedenle kimi aileler tarafından karşı çıkılmasma) karşın ağustosun on beşi seçildi ve tören elbette kilisede yapıldı. Bunu izleyen şölen, kaymakamın evinde salon olmadığı için, rıhtımdaki otelin büyük lokalinde verildi. O dolaylardaki bütün soylu aileler çağrılmış ve gelmişlerdi. Papaz Lindequist herkes tarafından beğenilen övgülerle dolu bir söylev vererek kadehini anneye çocuğun sağlığına kaldırdı; bu fırsattan yararlanan Sidonie Grasenabb, soylu bir aileden gelen bir yargıç yardımcısı olan masa komşusuna kendi görüşlerini bildirdi: "Evet, onun raslantısal söylevleri kötü değil. Ancak vaazlarının doğruluğunu ne Tanrı'nın önünde, ne de insanların önünde kanıtlayabilir; o yarım inançlı bir insandır. Tam inancı olmadığı için ilençlenen biridir. Böyleleri için İncil ve Tevrat'ta kullanılan sözcüğü burada söylemek istemem." Bunun hemen ardından da Innstetten'in sağlığına kadeh kaldırmak üzere yaşlı Bay von Borcke sözü aldı. "Sayın çağrılılar, çok çetin bir zamanda yaşıyoruz; nereye baksak ayaklanma, başkaldırı ve kargaşa var. Ancak dostum diyebilmeyle gurur duyduğum Baron Innstetten gibi erkeklerimiz ve (bu sözleri söylerken Effi'ye doğru zarif bir el hareketi yaparak eğildi) böyle kadınlarımız ve annelerimiz ol-

(*) Birinci Napoleon Bonaparte, 15 Ağustos 1769'da doğmuştur.
(Çev.)

duğu sürece, işimiz yine yolunda gider, yaşlı Prusyamız yine ayakta durur ve dayanır. Evet, dostlarım, Pomeranya ve Brandenburg... Bunlarla ayaklanmaları bastırıyor ve devrim ejderhasının zehirli başını eziyoruz. Güç ve bağlılıkla zaferi kazanıyoruz. Onlarla savaşsak bile, kendilerine saygı göstermek zorunda olduğumuz kardeşlerimiz Katoliklerin 'Pierre' (*) gibi kayaları varsa, bizim de tunçtan kayamız vardır. Yaşasın Baron Innstetten!" Innstetten kısaca teşekkür etti. Effi yanında oturan Binbaşı von Crampas'a dedi ki: "'Pierre gibi kaya' deyişiyle Roswitha'nın gönlünü almak istemiş olmalı; daha sonra yaşlı hukuk danışmanını Gadebusch'un yanına gidip onun da benimle aynı kanıda olup olmadığını soracağım." Crampas bu görüşü nedense ciddiye alarak Effi'nin hukuk danışmanına böyle bir soru sormaktan vazgeçmesini önerdi; bu Effi'yi son derece neşelendirmişti. "Sizi, yüreklerii daha iyi okuyan bir insan sanmıştım" dedi.

"Ah, hanımefendi, henüz on sekizinde olmayan genç, güzel kadınlarla bütün okuma sanatı başarısızlığa uğruyor."

"Bütün kredinizi yitiriyorsunuz, binbaşı. Bana büyükanne diyebilirsiniz; ama henüz on sekiz yaşında olmadığımı anıştırmaya kalkarsanız, sizi hiçbir zaman bağışlayamam."

Sofradan kalkıldığında, akşam vapuru Kessine ırmağından aşağıya doğru gelerek otelin karşısındaki iskeleye yanaşmıştı. Bütün pencereler açık olduğu halde Effi, Crampas ve Gieshübler'le oturmuş kahve içiyor, karşısın-

(*) Aziz Pierre (M.Ö.10 - M.S. 67): Havarilerin ve papaların ilkidir. (Çev.)

daki görünümüne bakıyordu. “Yarın sabah saat dokuzda ay-
nı vapur beni ırmağın yukarısına götürecekt; öğleyin Ber-
lin’de, akşam Hohen-Cremmen’de olacağım; Roswitha da
benimle birlikte gelip çocuğu kucağında taşıyacak. Çocu-
ğun ağlamayacağını umarım. Ah, daha bugünden öyle se-
viniyorum ki! Sevgili Gieshübler, baba evinize yeniden
kavuşacağınız için siz de hiç böyle sevinmiş miydiniz?”

“Evet, bunu ben de bilirim, hanımefendi. Yalnızca, be-
nim çocuğum olmadığı için, yanımda küçük bir Annie gö-
türmemiştim.”

Crampas: “Daha olur”, dedi; “kadehinizi kaldırın, Gi-
eshübler; burada aklı başında tek insan sizsiniz.”

“İyi ama, binbaşım, artık konyaktan başka bir şeyi-
miz yok.”

“Daha iyi ya.”

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Effi ağustos ortasında yola çıkmış, eylülün sonunda yeniden Kessin'e dönmüştü. Aradaki altı hafta içinde bazen dönmeyi istediği günler olmuştu; ancak yeniden evine gelip de merdivenden ancak soluk bir ışığın vurduğu karanlık koridora girince, birdenbire içinde yine bir ürkeklik duydu ve yavaşça: "Böyle soluk, sarı bir ışık Hohen-Cremmen'de yoktur" dedi.

Evet, Hohen-Cremmen'de geçirdiği günler içinde "tekin olmayan ev"i bir iki kez özlediği olmuştu; ama ne de olsa babasının evindeki yaşamı, mutluluk ve erinç içinde geçiyordu. Hâlâ bir koca ya da nişanlı beklemekten bir türlü vazgeçemeyen Hulda ile gerçi pek bağdaşamamıştı ama, ikizlerle o oranda iyi uyuşmuş ve birkaç kez onlarla top ya da kroket oynarken evli olduğunu bile tümüyle unutmuştu. Böylece hoş zamanlar geçirmişti. Bununla birlikte eskisi gibi en çok salıncağa binerek havada uçmaktan hoşlanmış ve biraz kendine özgü gıcıklayıcı bir etkisi olan "şimdi düşünüyorum" duygusunun altında zevkli bir tehlikenin verdiği ürpertiye duymuştu. Sonunda salıncaktan atlayınca her iki genç kızla birlikte okul yapısının önündeki banka değin gidiyor ve oraya oturdukları zaman yanlarına

gelen yaşlı Jahnke'ye yarı Hansa ve yarı İskandinavya kentlerinin biçeminde olan ve herhalde Schwantikow ve Hohen-Cremmen'dekine hiç benzemeyen Kessin'deki yaşamından söz ediyordu.

Fırsatını buldukça bataklıkla göle yapılan gezintilerle son bulan her günkü küçük eğlenceler bunlardı; gezintilere çoğu zaman arabayla gidiliyordu. Ancak Effi için, annesiyle hemen hemen her sabah yaptığı gevezelikler bütün eğlencelerin üstündeydi. Yukarıdaki havadar, büyük odada oturuyorlar, Roswitha da çocuğun beşiğini sallıyor ve Thüringen köylülerinin kaba diliyle anlamını kimsenin, belki kendisinin bile iyice anlayamadığı ninniler söylüyordu; Effi ile Bayan von Briest ise açık pencereye yaklaşıyor ve bir yandan konuşurken, bir yandan da aşağıdaki parka, güneş saatine ya da havuzun üstünde kımıltısızmışcasına duran yusufçuklara ya da Bay von Briest'in merdivenin yanında oturarak gazete okuduğu taşlı yola bakıyorlardı. Bay von Briest her sayfa çevirişinde ilk önce gülümseyerek bakardı. Genellikle "Havelland Postası" olan son gazetenin sırası gelince, Effi aşağıya inerek ya babasının yanına oturur ya da onunla birlikte bahçede ve parkta yavaş yavaş dolaşırdı. Bir kez böyle dolaşırken çakıllı yoldan, yan taraftaki küçük bir anıta yaklaşmışlardı. Briest'in büyükbabası tarafından Waterloo (*) Çarpışması'nın anısına diktirilmiş olan bu anıt, önünde Blücher (**), arka yü-

(*) Waterloo: Belçika'da, Brüksel'in güneyinde bir kent. 18 Haziran 1815 günü Napoleon Waterloo'da bağdaşık ordulara yenilmiştir. (Çev.)

(**) Gerhard Leberecht von Blücher (1742-1819): Prusya mareşali ve Napoleon'un başlıca düşmanı. 1814'te Fransa seferinde adını duyurmuş, 1815'te tam zamanında Wellington'un yardımına yetişmiştir. (Çev.)

zündeze Wellington (*) adlarının dökme harflerle yazılı olduğu paslanmış bir piramitti.

Briest: “Kessin’de de böyle gezintiler yapıyor musunuz? Innstetten sana arkadaşlık edip çeşitli öyküler anlatıyor mu?” diye sordu.

“Hayır, baba, böyle gezintiler yapmıyorum. Buna olanak yok; çünkü evin arkasındaki bahçemiz çok küçük. İçinde üç dört yemiş ağacıyla yalnızca bir iki tür şimşir ve sebze karışığı olan bu yere aslında bahçe demek bile fazla. Innstetten’in bahçeye hiç merakı yok, hem o uzun zaman Kessin’de kalmaya niyetli de değil.”

“İyi ama yavrum, senin harekete, temiz havaya gereksinimin vardır; buna alışıksın.”

“Ben hareket ediyorum, temiz hava da alıyorum. Evi-miz, koru dedikleri küçük bir ormanın yanında. Sık sık gezmek için oraya gidiyorum. Rollo da benimle birlikte geliyor.”

Briest: “Hep Rollo” diyerek güldü. “İnsan seni bilme-se, yüreğinde Rollo’nun kocandan ve çocuğundan neredey-se daha fazla yeri olduğunu düşünecek.”

“Ah, babacığım! Gerçekten de şu kadarını itiraf edeyim, öyle zamanlar oldu ki, kesinlikle Rollo’suz yapamazdım, benim için çok kötü olurdu. İşte o zaman... Zaten biliyorsun ya... O zaman Rollo adeta beni kurtardı ya da hiç de-

(*) Arthur Wallesley, Wellington Dükü (1769-1852): Ünlü İngiliz generali. Fransız birlikleriyle önce Portekiz’de ve İspanya’da çarpışmış ve başarılar elde etmiştir. 1815’te Fransa’ya karşı bağdaşık ordulara komuta ederek Waterloo Çarpışması’nı kazanmış, Napöleon’u yenmiştir. Wellington’a, çok güçlü olması ve sarsılmaz istenci dolayısıyla, “Demir Dük” adı takılmıştı. (Çev.)

Çılsın ben öyle düşündüm ve o zamandan bu yana bu hayvan benim çok güvendiğim iyi bir dostum oldu. Ama Rollo sonunda yalnızca bir köpek. Elbette en başta insanlar gelir.”

“Evet, hep böyle denir ama, benim bu konuda kuşku- larım var. Hayvanlar ayrı bir dünyadır; söylediğinin doğ- ru olup olmadığı da daha tam olarak belli değildir. Sözü- me inan, Effi, bu da geniş bir konudur. Birinin suda ya da hatta buzlar arasında kazaya uğradığını ve senin Rollon gi- bi bir köpeğin de o adamla birlikte olduğunu düşünelim: Hayvan, kazaya uğrayanı karaya, esenliğe çıkarmadan ra- hat edemez. Kaza geçiren ölmüşse, ölünün yanına oturur, biri gelinceye değin havlar ve inler; kimse gelmediği tak- dirde, kendisi de ölünceye değin ölünün yanında yatarak kalır. Böyle bir hayvan bu özveriyi her zaman yapar. Bu- na karşılık insanları gözünün önüne getir! Tanrı günahımı bağışlasın ama, bana öyle geliyor ki, hayvanlar insanlar- dan daha iyidir.”

“Ama baba, bunu Innstetten’a anlatacak olursam...”

“Hayır, anlatmaman daha iyi, Effi...”

“Öyle bir durumda elbette Rollo beni kurtarırdı ;ama Innstetten da kurtarırdı. O onurlu bir adamdır.”

“Öyledir.”

“Beni sever de.”

“Elbette, elbette. Üstelik sevgi karşılıklı olur. Bu hep böyledir. Yalnızca, onun izin alıp da buraya koşup gelme- mesine şaşıyorum. İnsanın böyle genç bir karısı olunca...”

Effi kızardı; çünkü o da böyle düşünüyordu. Ancak babasıyla aynı düşüncede olduğunu söylemek istemedi. “Innstetten görevine çok bağlı ve sanırım iyi bir sicil al- mak istiyor; gelecek için kendine özgü düşünceleri var;

Kessin yalnızca bir basamak onun için. Sonra, kocamdan kaçmıyorum ya! Ben her zaman onunum. Fazla sevgi gösterilirse... Üstelik yaş farkı da olduğuna göre... O zaman herkes alay eder.”

“Evet, alay ederler, Effi. Ama buna aldırış etmemek gerek. Bu konuda annene de hiçbir şey söyleme. İnsanın halka hoş görünmek için yapması ve yapmaması gereken şeyleri ayırt etmek o denli güç ki... Bu da geniş bir konu.”

* * *

Effi'nin baba evini ziyareti sırasında bu gibi konuşmalar birkaç kez yapılmış, ancak neyse ki bunların etkisi uzun süreli olmamıştı; genç kadının Kessin'e döndükten sonra evine ilk girişinin üzerinde bıraktığı biraz da üzüntülü izlenim de böylece çabucak geçti. Innstetten karısına ikram için dörde bölünüyordu; çay içilip de bütün kent ve aşk öyküleri neşe içinde anlatıldıktan sonra Effi, karşıdaki odada kocasıyla gevezeliklerini sürdürmek ve son zamanlarda Gieshübler'le yine ateşli bir biçimde mektuplaşan Trippelli ile ilgili birkaç öykü dinlemek üzere nazlı nazlı Innstetten'in koluna girdi. Trippelli'nin bu son mektuplaşması, bir türlü denkleşmeyen hesabında yeni bir açık olduğunu işaret ediyordu. Effi bu konuşma sırasında taşkın bir neşe gösteriyor, tümüyle genç bir kadın olduğunu duyumsuyordu; hizmetçi odasına taşınmış bulunan Roswitha'dan belirsiz bir süre için kurtulduğuna hoşnuttu.

Ertesi sabah dedi ki: “Hava güzel ve yumuşak; koruya bakan veranda umarım hâlâ iyi durumdadır. Eğer öyleyse açıkta oturur, kahvaltımızı orada edebiliriz. Zaten Kessin'in kışı Hohen-Cremmen'in kışından dört hafta daha uzun olduğu için, odalarımıza nasıl olsa zamansız kapanacağız.”

Innstetten bu öneriyi hoşnutlukla kabul etti. Effi'nin sözünü ettiği verandaya çadır demek belki de daha doğruydı; bu veranda, daha yazın Effi'nin Hohen-Cremmen'e gidişinden üç dört hafta önce yapılmıştı. Baş tarafında kocaman bir saçak, sağında ve solunda geniş perdeler bulunan, önü açık, tahta döşemeli büyük bir tribünden oluşuyordu. Perdeler, bir demir çubuğa takılı halkalar aracılığıyla ileri geri kımıldatılabiliyordu. Burası, evin önünden geçmek zorunda olan bütün banyo konuklarının bütün yaz hayran olduğu hoş bir yerdi.

Effi, salıncaklı bir koltuğa sırtını dayayarak oturmuştu; kahve tepsisini yandan kocasına doğru itip dedi ki: "Geert, bugün övgüye değer bir ev sahibi rolü oynayabilirsin; ben kendi adıma bu salıncaklı koltukta o denli rahatım ki, ayağa kalkmaya hiç niyetim yok. Onun için, haydi bakalın gayret! Yeniden yanına gelmemden hoşnut olduğumu iyice gösterirsen, ben de buna karşılık vermesini bilirim." Bu sözleri söylerken masanın beyaz şam örtüsünü çekip tirerek düzelttikten sonra elini örtünün üstüne koymuştu; Innstetten bu eli avcunun içine alıp öptü.

"Bensiz zamanını nasıl geçirdin bakalım?"

"Oldukça kötü, Effi."

"Bunu rasgele söylüyor ve üzgün bir yüz takınıyor-sun ama, aslında hiçbiri gerçek değil."

"Ama Effi..."

"Bunu sana kanıtlayacağım. Eğer çocuğunu biraz olsun göreceğin gelseydi... Kendimden söz etmiyorum; çünkü o denli uzun yıllar boyunca bekâr oturan ve evlenmek için hiç de acele etmeyen bir beyefendinin gözünde insan ne kadar değer taşıyabilir?.."

“Ee?”

“Evet, Geert, biraz göreceğin gelseydi, yalnızca Niemeyer ve Jahnke ailelerinin ve bazen da Schwantikowluların bulunduğu Hohen-Cremmen’de beni bir dul gibi altı hafta yapayalnız bırakmazdın. Sanki benden korkuyorlarmış ya da yaşlanmışım gibi Rathenowlulardan da kimse gelmedi.”

“Ah, Effi, nasıl konuşuyorsun! Ne denli şuh bir kadın olduğunu biliyor musun?”

“Tanrı’ya şükür bunu söyledin. En çok hoşunuza giden de böyle olmamızdır. Ne denli ağır ve edepli davranırsan da, sen de öteki erkeklerden farklı değilsin. Çok iyi biliyorum, Geert... Aslında sen...”

“Ee, ben neymişim bakalım?”

“Söylemeyeyim, daha iyi. Ama ben seni iyi tanıyorum; Schwantikowlu amcanın bir keresinde dediği gibi, sen aslında aşk yıldızının etkisi altında doğmuş, ince bir adamsın. Belling Amca bunu söylerken çok haklıymış. Yalnızca, sen bunu göstermek istemiyorsun ve bunu göstermenin yakışık almayacağını, işine zarar vereceğini düşünüyorsun. Doğru anlamış mıyım?”

Innstetten gülüyordu. “Biraz doğru anlamışsın. Ne var, biliyor musun, Effi? Şimdi bana tümüyle başka geliyorsun. Küçük Annie oluncaya değin bir çocuktun. Ama birdenbire...”

“Ee?..”

“Birdenbire sanki sen gittin yerine bir başkası geldi. Ama bu durum sana yakışıyor, böyle benim çok hoşuma gidiyorsun, Effi. Biliyor musun, neden?”

“Neden?”

“İnsanı baştan çıkaran bir halin var.”

“Ah, benim biricik Geertim, ne güzel sözler söylüyorsunuz; ancak şimdi yüreğim rahat ediyor... Bana yarım fincan daha kahve ver... Böyle olmayı hep istemiş olduğumu biliyor musun? Biz kadınlar, baştan çıkarıcı olmak zorundayız, yoksa biz hiçbir şeyiz...”

“Bu senin kendi düşüncen mi?”

“Kendi düşüncem de olabilirdi. Ama bunu Niemeyer'den işittim...”

“Niemeyer'den mi? Hey Tanrım! B u da bir papaz, ha! Burada böyleleri yoktur. Nasıl oluyor da böyle bir görüşte bulunabiliyor? Sanki herhangi bir Don Juan ya da gönül hırsız gibi sözler söylemiş.”

Effi: “Evet, kim bilir” diyerek güldü... “Ama oradan gelen Crampas değil mi? Plajdan geliyor. Herhalde denize girmemiş olsa gerek; yirmi yedi eylülde...”

“O çoğu zaman böyle şeyler yapar. Kabadayılıktan başka bir şey değil.”

Bu arada Crampas oldukça yakma gelmişti; selam verdi.

Innstetten: “Günaydın” diye seslendi. “Daha yakına, daha yakma gelin.”

Crampas yaklaşmıştı. Üzerinde sivil bir elbise vardı; salıncaklı koltuğunda sallanmayı sürdüren Effi'nin elini öptü. “Sizi evimde gereken teşrifatla karşılayamadığım için kusura bakmayın, binbaşı; ama veranda ev sayılmaz, sonra sabahın onu da konuk kabul saati değildir. Onun için tören yapmayacağız; daha doğrusu, isterseniz, içten davranacağız. Şimdi oturun da yaptığınızın hesabını verin, bakalım. Çünkü daha fazla olmasını dilediğim saçlarınıza bakılırsa denize girdiğiniz belli.”

Binbaşı bu sözleri başıyla onayladı.

Innstetten yarı ciddi, yarı şaka: “Sakınmasızlığınız bağışlanamaz”, dedi. “Dört hafta önce banket Heinersdorf’un başına gelene siz de tanık oldunuz. O da milyonlarının hatırı için denizin ve dev dalgaların kendisine saygı göstereceğini sanıyordu. Ama tanrılar birbirlerini kıskanırlar; Neptunus (*), Pluton’a (**) ya da daha doğrusu Heinersdorf’a hemen meydan okudu.”

Crampas gülüyordu. “Evet, bir milyon mark! Sevgili Innstetten, benim bir milyon markım olsaydı, elbette buna cesaret edemezdim; çünkü havanın güzel olmasına karşın, suyun sıcaklığı ancak dokuz derece. Ama biraz abartmama izin verirseniz, bir milyon açığımız olan bizler, tanrıların kıskançlığından korkmadan böyle bir işe girişebiliriz. Sonra ‘eceli darağacında olan suda boğulmaz’; insan bu atasözüyle de avunmalıdır.”

“Ama bu denli basit, bu derece patavatsız sözler söylememelisiniz, binbaşı. Kuşkusuz kimileri..., ş u n u demek istiyorum ki, biraz önce söz ettiğiniz biçimde bir ölümlü... kimsenin pek hak etmediğine inanırlar. Bununla birlikte binbaşı, ... bir binbaşı için...”

“...Bu, gelenekleşmiş bir ölüm biçimi değildir. Kabul, hanımefendi, gelenekleşmiş değildir; kaldı ki benim için de pek olası görülemez - öyleyse hepsi yalnızca laf ya da daha doğrusu faşon de parler. (***) Bununla birlikte de-

(*) Neptunus: Deniz tanrısı. Saturnus’un oğlu, Jupiter ve Pluton’un kardeşidir. (Çev.)

(**) Pluton: Yeraltı ve zenginlik tanrısı. Yeraltının bütün hazineleri onun sayılır. Saturnus’un oğlu, Jupiter’le Neptunus’un kardeşidir. (Çev.)

(***) Faşon de parler (Fr.): Örnek olarak söylenmiş sözler. (Çev.)

nın ölümünün denizde olmayacağını söylemişsem, bunda bir gerçek payı da gizlidir. Yani öyle umuyorum ki, ben gerçek ve onurlu bir asker ölümüyle öleceğime kesinlikle eminim. Her şeyden önce bunu bana falıma bakan bir çingene söylemişti; ancak ben kendi içimden de buna inanıyorum.”

Innstetten gülüyordu. “Türk padişahının buyruğunda ya da Çin ordusunda hizmete girmek niyetinde değilseniz, bu biraz güç olur, Crampas. Oralarda şimdi çarpışıp duruyorlar. Sözüme inanın, burada savaş artık otuz yıl söz konusu bile olamaz ve kim er meydanında ölmek isterse...”

“... İlk önce kendisi için Bismarck’tan bir savaş istemelidir. Hepsini biliyorum, Innstetten. Ama bu sizin için çok küçük bir şey. Şimdi eylülün sonundayız; en geç on hafta sonra prens yine Varzin’e gelir; -tabancanızın namusunu şakağında duyumsamamak için halkın kullandığı deyişten sakınayım- sizden hoşlandığına göre, Vionville’den (*) kalma eski bir arkadaşınıza pekâlâ birazcık savaş sağlayabilirsiniz. Prens de önünde sonunda yalnızca bir insandır, kışkırtmaya kapılabilir.”

Effi, bu konuşma sırasında eline biraz ekmek içi almış, bunu avcunda yuvarlayarak birkaç kürecik yapmıştı; bunları kareler halinde sırayla dizip biçimler oluşturdu; böylece konunun değişmesini istediğini belli ediyordu. Bununla birlikte Innstetten, Crampas’ın alaycı sözlerine yanıt vermek ister gibiydi; bu da Effi’yi doğrudan doğruya karışmak zorunda bıraktı. “Ölüm biçiminizle niçin il-

(*) Vionville: Lorraine’de, Metz’in doğusunda bir köy. 16 Ağustos 1870’te bu köy dolaylarında Almanlarla Fransızlar çarpışmışlar, Prens Friedrich, Karl Bazaine’i yenmiştir. (Çev.)

gilenmeniz gerektiğini anlamıyorum, binbaşı; yaşam bize daha yakın ve herhalde çok daha ciddi bir şey.”

Crampas bu sözü başıyla onayladı.

“Bana hak vermekle doğru davranıyorsunuz. Burada nasıl yaşamalı? Şimdilik sorun budur ve hepsinden daha önemlidir. Gieshübler bana bu konuda mektup yazdı; arada daha birçok haber olduğu için giz saklamaz ve uygun-suz bir insan durumuna düşmeyecek olsaydım, size mektubu gösterirdim... Innstetten’in onu okumasına gerek yok, kocam böyle şeylere meraklı değildir... Aklıma gelmişken söyleyeyim: Dostumuz bir hattat kadar güzel yazıyor; sonra sanki eski bir Fransız sarayında yetişmiş gibi, kimsenin kullanmadığı biçimde jabolar (*) takması, bütün bunlar o denli eksiksiz bir biçimde birbirine uyuyor ki... Yalnızca o jaboları ütölemek için nereden ütücü buluyor, bilmem. İşte böyle: Gieshübler mektubunda bana lokal akşamları için düşüncelerinden ve Crampas adında bir girişimciden söz ediyordu. Anlıyorsunuz ya, binbaşı! Bu konu, er meydanında ya da başka bir yerde ölümden daha çok hoşuma gidiyor.”

“Benim de öyle. Eğer bir hanımefendimizin korumalarını esirgemeyeceklerinden emin olabilirsek, çok güzel bir kış yaşayacağız demektir. Trippelli de geliyor...”

“Trippelli mi? Öyleyse ben fazlayım.”

“Kesinlikle, hanımefendi. Trippelli pazardan başlayıp öteki pazara değin şarkı söyleyemez; hem onun için hem de bizim için fazla olur: Değişiklik yaşamın çekici yanısıdır; bu bir gerçek; ama her mutlu evlilik bunu yalanlar gözüktür.”

(*) Jabo: Eski zamanda takılan bir tür dantel boyunbağı. (Çev.)

“Benimki bunun dışında, eğer mutlu evlilik varsa...”
Effi bunu söyleyerek Innstetten’a elini uzattı.

Crampas sürdürüyordu: “Öyleyse hem kendimiz için, hem de halen başkan yardımcısı olma onuruna sahip olduğum lokalimizin değerini artırmak için değişiklik gerek; bu konuda denenmiş yeteneklere gereksinim var. Birleşecek olursak, bütün kenti başımıza toplarız. Oyunlar şimdiden seçildi: Barış İçinde Savaş, Bay Herkül, Wilbrandt’ın Gençlik Aşkı, belki de Euphrosyne von Gensichen. Siz Euphrosyne rolünü alırsanız, ben de yaşlı Goethe (*) olurum. Şairlerin prensini ne güzel temsil ettiğime şaşarsınız...”

“Kuşku yok. Zaten simyacı gizli muhabirimin mektubundan sizin birçok becerinizden başka gerektiğinde şair de olduğunuzu öğrendim. İlk önce buna şaşmıştım...”

“Herhalde bana şairliği yakıştıramadınız.”

“Evet. Ancak dokuz derece sıcaklıkta denize girdiğinizi öğrendiğimden bu yana düşüncemi değiştirdim... Baltık denizinde dokuz derece... Bu Kastalya (**) kaynağını da geçti...”

“Yalnızca Kastalya kaynağının ne kadar sıcak olduğu bilinmiyor.”

“Benim için bilinmez değil; daha doğrusu bu konuda

(*) Johann Wolfgang Goethe (1749-1832): Almanların en büyük şair, düşünür ve yazarı. Başlıca yapıtları: *Faust*, *Hermann ve Dorothea*, *Wilhelm Meister’in Çıraklık Yılları*, *Genç Werther’in Acıları*, *Tarquato Tasso*, *Iphigene*, vb. (Çev.)

(**) Kastalya kaynağı: Eski Yunan mitolojisine göre Parnassos dağının eteğinde Delphoi’de bir kaynak. Bu kaynağın suyundan içen şair coşar, şarkılar söylermiş. (Çev.)

kimse beni yalanlayamaz. İyİ ama artık kalkmalıyım. İşte Roswitha, Lütt-Annie ile geliyor.”

Effi hemen yerinden kalkıp Roswitha’ya doğru gitti; kadının kollarından çocuğu alarak mağrur ve mutlu bir biçimde havaya kaldırdı.

ON ALTINCI BÖLÜM

Havalar güzel gidiyordu ve ekim ortalarına değin de güzel kaldı. Bunun sonucunda da yarı çadır biçiminde olan veranda görevini hakkıyla görüyordu; o denli ki, hiç değilse öğleden önceki saatler düzenli olarak orada geçiyordu. Saat on bire doğru binbaşı geliyor, ilk önce hanımefendinin hatırını sorup onunla biraz dedikodu ediyordu; Crampas bu konuda son derece ustaydı. Sonra da çoğunlukla kırlara, Kessine ırmağının yukarisına doğru Breitling'e değin ve daha çok da dalgakıranlar yönünde atla do-laşmak üzere Innstetten'la sözleşiyordu. Onlar gidince Effi çocukla oynar ya da Gieshübler'in yine eskisi gibi gönderdiği gazete ve dergileri okur ya da annesine bir mektup yazardı. Bazen da "Roswitha, Annie ile gezmeye çıkalım" derdi. O zaman, Roswitha, çocuğun arabasını sürerken, Effi de arkadan yürüyerek korunun içine doğru, kestanelerin dökülmüş olduğu bir yere değin birkaç yüz adım giderlerdi; orada çocuğa oyuncak olarak verilmek üzere kestaneler toplanırdı. Effi kente az gidiyordu; Bayan von Crampas'la yapılan son bir deneme de başarısızlıkla sonuçlanmıştı; onun için kente genç kadının görüşebileceği hiç

kimse yoktu. Binbaşının karısı insanlar arasına girmekten hoşlanmıyor, sürekli yalnız yaşıyordu.

Bu böyle haftalarca sürdü; sonunda Effi de beylerle birlikte ata binme isteği gösterdi; ata binmekten çok hoşlanırdı; yalnızca Kessinliler dedikodu edecek diye bu denli sevilen bir şeyden vazgeçmesini insandan istemek doğrusu fazlaydı. Binbaşı bu düyünceyi olağanüstü buldu; -kadınlar için uygun bir atın bulunamayacağını sürekli olarak ileri sürmesinden- bu işe pek yandaş olmadığı anlaşılan Innstetten, Crampas'ın "at bulma işini bana bırakın" diye güvence vermesi üzerine razı olmak zorunda kaldı. Gerçekten de istendiği gibi bir at bulunmuştu; artık "kadınlar deniz hamamı", "erkekler deniz hamamı" deyişlerinin bu iki yeri ayıran, korkunç sözler olmaktan çıktığı bu zamanda Effi, kumsalda atını koşturabilmekten büyük bir mutluluk duymaktaydı. Çoğunlukla Rollo da bu gezintilere katılıyordu; bir iki kez kumsalda mola verme ya da biraz yürüme isteğini gösterdiklerinden, yanlarına bunun için adamlarını almaya karar verdiler; bu amaçla binbaşının Treptowlu (*) eski bir Ulan (**) olan Knut adındaki hizmet eriyle Innstetten'in arabacısı Kruse, seyis kılığına sokuldu. Yalnızca her ikisinin üstünde de, Effi'yi hayıflan- dıracak biçimde asıl uğraşlarını açık eden uydurma birer giysi olduğundan, bu değişiklik hiç kuşkusuz oldukça yetersizdi.

Önde Innstetten'la Crampas, onların arkasında Effi,

(*) Treptow: Berlin'in bir semti. Spree kıyısındadır. (Çev.)

(**) Ulan: Bir tür kargılı süvari anlamına gelir. Ulanlar, ilk önce 16. yüzyılda Polonya'da, 1807'den başlayarak da Prusya'da orduya kabul edilmiştir. Ulan Türkçe "oğlan" sözcüğünden alınmıştır. (Çev.)

sonra Kruse ile Knut, en arkada da Rollo olduğu halde, ilk kez böyle tam alayla yola çıkıldığında, ekimin ortası yaklaşmıştı; arkadan koşmaktan hoşlanmayan Rollo, biraz sonra hepsinin önüne geçti. şimdi kimsesiz kalan plaj otelinin önünden geçtikten hemen sonra sağdan gitmeyi sürdürüp hafif dalgaların köpürerek çarptığı kumlu bir yoldan bu yöndeki dalgakırana geldiklerinde, attan inip dalgakıranın başına kadar bir gezinti yapma hevesine kapıldılar. Atından ilk atlayan Effi oldu. Kessine ırmağı, iki dalgakıranın arasından geniş ve dingin bir biçimde denize akıyor; deniz de onların önünde, güneşin ışıklarıyla parlayan ve şurada burada hafif bir dalgakıranın kırıştırdığı düz bir yüzey gibi uzanıyordu.

Effi burayı daha önce hiç görmemişti; çünkü geçen ekimde Kessin'e geldiği zaman fırtına mevsimi başlamış bulunuyordu; yaz geldiğinde de artık uzak yerlere yürüyüşler yapacak durumda değildi. şimdiyse büyük bir hayranlık duyuyor, gördüklerini çok güzel ve görkemli buluyordu. Memleketindeki bataklıklı gölle deniz arasında karşılaştırmalar yaparak gölü küçümsedi. Denizin çekilmesinden kalma bir tahta parçasına rasladıkça bunu yerden alıyor, ya sola doğru denize ya da sağ yandaki Kessine ırmağına fırlatıyordu. Rollo, hanımına hizmet etmek için bunun arkasından atılabildiğine son derece hoşnuttu. Ancak hayvanın dikkati birdenbire tümüyle başka bir yana doğru çekildi; sakıngan ve hemen hemen korkulu bir yürüyüşle usul usul ilerleyerek önde görünen bir cisme doğru aniden atıldı. Ama bu saldırı boşuna oldu; çünkü aynı zamanda, güneşin vurduğu, üzerinde yeşil yosun bitmiş bir taştan bir fokbalığı sessizce kaymış, ancak beş adım kadar öte-

deki denize inmişti. Kısa bir an daha balığın başı görüldü, sonra bu da suya dalıp kayboldu.

Hepsi heyecanlanmıştı; Crampas fok balığı avlama sevdasıyla düşler kuruyor, “bu hayvanların kalın derileri olduğu için” gelecek sefer tüfeklerini yanlarına almayı gerekli görüyordu.

Innstetten: “Olmaz, liman korumanları var” dedi.

Binbaşı: “Neler de işitiyorum” diyerek güldü. “Liman korumanları! Buradaki üç koruman pekâlâ gözlerini yumabilirler. Her şeyin bu denli yasalara uygun mu olması gerekiyor? Yasanın buyurduğu her şey sıkıcıdır.”

Effi ellerini çıırttı.

“Doğrusu bu söz size yakışıyor. Crampas; Effi de gördüğünüz gibi sizi alkışlıyor. Elbette; kadınlar dara geldiklerinde, hemen polisi yardıma çağırırlar; ama yasadan söz edildiğini işitmek istemezler.”

“Bu, öteden beri kadınların hakkıdır; biz bunu değiştiremeyiz Innstetten.”

Innstetten: “Doğru” diyerek güldü. “Zaten ben de bunu değiştirmek istemiyorum. Boş işlerle uğraşmaktan hoşlanmam. Ama, Crampas, sizin gibi disiplin altında yetişmiş ve eğitim ve disiplin olmaksızın hiçbir şey yapılamayacağını bilen biri, şaka için bile böyle bir söz söylememelidir. Bununla birlikte olağandışı bir ‘adam sen de’ anlayışınızın olduğunu ve her şeyde hemen kıyamet kopmaz diye düşündüğünüzü de biliyorum. Evet, hemen kıyamet kopmaz. Ama bazen kopacağı da tutar.”

Bütün bu sözlerde bir kasıt olmadığı halde, Crampas bunların özel bir amaçla söylendiğini sandığı için kısa bir süre şaşırır gibi oldu. Innstetten genellikle hoşlandığı ah-

laki, küçük söylevlerinden birini veriyordu. Konuya başka bir hava vererek: “Bakın, Gieshübler’e bayılırım” dedi; “o her zaman hem iyi bir kavalyedir, hem de ilkelere bağlılık gösterir.”

Binbaşı bu arada yeniden kendini toplamıştı; eski tonuyla dedi ki: “Evet, Gieshübler... o dünyanın en iyi insanıdır ve belki de dünyanın en iyi ilkelerine sahiptir. Ama sonunda neden? Niçin? Çünkü Gieshübler’in bir kamburu vardır. Kusursuz bir bedeni olan herkes kayıtsızlık yan daşıdır. Genellikle kayıtsızlık olmasa, bütün yaşam bir atımlık baruta değmez.”

“Bakın, Crampas, zaten onun için bu denli çok barut patlıyor.” Innstetten bu sözleri söylerken binbaşının biraz kısalmış olan sol koluna bakıyordu.

Effi, fok balığının bulunduğu yere gittiği için bu konuşmanın ancak çok az bir bölümünü işitebilmişti. Rollo onun yanında duruyordu. Her ikisi de taşın üzerinden denize bakıyor, “deniz perisinin” yeniden görünmesini bekliyorlardı.

* * *

Ekim sonunda seçim kampanyası başladı; bu, Innstetten’ı gezintilere katılmaktan alıkoyuyordu; Knut’la Kruse bir tür koruman görevi yapmasalar, şimdi Crampas’la Effi de sevgili Kessinlilerin yüzünden bu gezintilerden vazgeçmek zorunda kalacaklardı. Böylece at gezintileri kasımın ortalarına değin sürdü.

Gerçi havada ani bir değişiklik olmuştu; sürekli bir kuzey batı rüzgârı bulut yığınlarını sürükleyerek getiriyor, deniz çok fazla köpürüyordu; ama henüz yağmur ve soğuk yoktu. Onun için bu gezintiler, kurşuni göğün altında, kı-

yıya çarpan dalgaların gürültüsü içinde, daha önce güneşli havalarda, deniz dinginken olduğundan neredeyse daha güzeldi. Ara sıra üzerine köpükler sıçrayan Rollo önden koşuyor, Effi'nin süvari şapkasının tülü rüzgârda dalgalanıyordu. Bu sırada konuşmak neredeyse olanaksızdı; ama sonra denizden ayrılıp rüzgârı engelleyen kum tepelerinin arasına ya da daha iyisi uzaktaki çam ormanına saptıklarında, hava yatışıyor, Effi'nin tülü artık dalgalanmıyordu; yolun darlığı da her iki biniciyi birbirine yaklaşmak zorunda bırakıyordu. İşte o zaman, kıyıda dalgaların gürültüsü yüzünden yarıda kalmış olan konuşmalara -zaten yerdeki kütükler ve kökler dolayısıyla atları adeta adım adım sürerek- yeniden başlayabiliyorlardı. İyi konuşmasını bilen Crampas savaşa ya da kendi alayına ilişkin öyküler anlatıyor, arada da ciddiliği ve çekingenliğiyle arkadaşların neşeli çevresine hiçbir zaman iyice uyamadığı için aslında sevilmekten çok sayılan Innstetten'in kişiliğini gösteren ufak tefek olaylarla öykücükleri aktarıyordu.

Effi: "Innstetten'in sevgiden çok saygı kazanmış olduğunu kestirebilirim", dedi; "neyse ki yaşamda asıl sorun zaten saygı kazanmaktır."

"Evet, zamanında öyledir. Ama saygı her zaman geçmez. Bütün bunlara ek olarak Innstetten'in bir de gizemli bir yanı vardır ki bu, arkadaşlar arasında ilk kötü etkiyi yaratmıştı. Çünkü öncelikle askerler genellikle böyle şeylere pek değer vermezler; sonra da, Innstetten'in bizi inandırmaya uğraştığı şeylere kendisinin de o denli inanmadığı yanılışmasını, belki de haksız olarak, besliyorduk."

Effi: "Gizemli bir yan mı?" dedi. "Evet, binbaşı bundan ne anlıyorsunuz? Herhalde gizli bir din yaymak iste-

miyordu; peygamber rolüne de çıkmış olamaz. Operada bir kahraman vardı, adı neydi unuttum... Herhalde onu da yanıslamıyordu.”

“Hayır, bu kadar ileriye gitmezdi. Ama artık bu konuyu kesmek belki de daha iyi olacak. Onun arkasından yanlış yorumlanabilecek bir şey söylemek istemem. Kaldı ki bunlar, kendisinin yanında da pekâlâ konuşulabilecek şeylerdir; o burada bizimle birlikte olmaz da her an konuya karışıp bizim sözlerimize karşı çıkmaz ya da hatta bizi alaya almazsa, bunlar garip ve abartılı bir durum alır.”

“Ama gaddarlık ediyorsunuz, binbaşı. Böyle merakımı ne diye uyarıp beni işkenceye sokuyorsunuz? İlk önce ortada bir sorun varmış, sonra da hiçbir şey yokmuş gibi davranıyorsunuz. Bir de gizemlilik! Innstetten ruhları görür mü acaba?”

“Doğrudan doğruya ruhları gördüğünü söyleyemem. Ama bir hortlak öyküsü anlatmaktan çok hoşlanırdı. Sonra bizi büyük bir heyecana sürüklediği, hatta kimilerini de korkuttuğunda, birdenbire, sanki yalnızca safdillerle alay etmek istemiş gibi tavır takınırdı. Sözün kısası, nasıl olduysa bir gün bunu yüzüne vurdum: “Ama, Innstetten, bütün bunlar yalnızca güldürü” dedim. “Beni aldatamazsınız. Siz bizimle oyun oynuyorsunuz. Aslında bütün bunlara bizim kadar az inanıyorsunuz; ama kendinizi ilginç kılmak istiyorsunuz, olağanüstülüklerin yükselmek için gerekli olduğu yanılsamasını taşıyorsunuz. Yüksek konumlara sıradan insanlar istenmez. Siz de böyle bir konuma yükselme niyetinde olduğunuzdan, kendinize bir olağanüstülük aramış ve bu hortlak öykülerini bulmuşsunuz!”

Effi tek bir söz bile söylemiyordu; sonunda bu durum binbaşuya sıkıcı geldi. “Susuyorsunuz, hanımefendi.”

“Evet.”

“Niçin sustuğunuzu sorabilir miyim? Sizi incittim mi? Yoksa yanımızda bulunmayan bir dostu, her şeye karşın kabul etmek zorundayım ki, biraz eleştiriden geçirmiş olmamı mertliğe yakıştırmadınız mı? Öyleyse, herhalde bana karşı haksızlık ediyorsunuz. Bu konuyu onun önünde hiç çekinmeden sürdüreceğim ve biraz önce söylediğim her sözcüğü ona da yineleyeceğim.”

“Sözünüze inanıyorum.” Şimdi Effi sessizliğini bozmuş, evinde başından geçenleri ve o zaman Innstetten’in buna karşı ne denli garip bir tavır aldığı anlatıyordu. “Bana ne olumlu ne de olumsuz, hiçbir şey söylemedi; onun bu konudaki düşüncesini bir türlü anlayamadım.”

Crampas: “Demek ki tıpkı eskisi gibi” diyerek güldü. “Liancourt’da (*) ve sonradan Beauvais’de (**) kendisiyle birlikte konakladığımızda da böyleydi. Eski bir piskopos konağında oturuyordu. Aklıma gelmişken şunu da söyleyeyim, belki sizi ilgilendirir: Piskopos, Orleans (***) Erdeni’ni yakılarak ölmeye mahkûm eden bir Meauvais piskoposuymuş; tuhaf bir raslantıyla bu piskoposun adı da ‘Cochon’muş. (****) Neyse, işte o zamanlar Innstetten’in

(*) Liancourt: Paris’in kuzeyinde, Oise ilinde bir bucak merkezi. (Çev.)

(**) Beauvais: Paris’in kuzeyinde Oise ilinin merkezi. Oise ırmağının kolları Therain ve Avelon kıyısındadır. (Çev.)

(***) Oréans Erdeni: Jeanne d’Arc. Orleans, eski Fransız ili Orleanneis’nin ve şimdiki Loiret ilinin merkezidir. Loire ırmağı üzerindedir. 1428 ve 1429 yıllarında bu kent İngilizler tarafından kuşatılmış ve Jeanne d’Arc, küçük bir silahlı güçle kuşatmayı kaldırttıktan sonra İngilizleri Patay’de yenmiştir. (Çev.)

(****) Cochon: Domuz anlamına gelir. Jeanne d’Arc’ı ölüme mahkûm eden ruhani mahkeme başkanı Beauvais piskoposu Pierre Cauchon’un soyadı da, “au” ile yazılmakla birlikte, aynı biçimde okunur. (Çev.)

inanılmayacak şeyleri görmediği hiçbir gün, yani gece geçmezdi. Kuşkusuz bunları hep yarım yamalak anlatır ve belki de hiçbir şey olmadığı söylerdi. Anladığıma göre, hâlâ bu ilkeyle davranıyor.”

“Peki. Şimdi de ciddi bir söz söyleyeceğim, Crampas; buna ciddi bir yanıt rica ediyorum: Bütün bunları siz nasıl açıklıyorsunuz?”

“Bilmem ki, hanımefendi...”

“Kaçamak istemem, binbaşı. Bütün bunlar benim için çok önemlidir. O sizin arkadaşınızsa, ben de sizin arkadaşınızım. Bilmek istiyorum, bu işin aslı nedir? Onun bundaki amacı nedir?”

“Hanımefendi, Tanrı insanın yüreğindeki görür; ancak redif bölge komutanlığından bir binbaşı, hiçbir şey göremez. Böyle ruhbilimsel bir bulmacayı nasıl çözeyim? Ben basit bir adamım.”

“Ah, Crampas, böyle delice konuşmayın. Büyük bir insan sarrafı olamayacak denli gencim; ama sizi basit bir adam saymak için, daha vaftiz bile edilmemiş, ağzı süt kokan küçük bir bebek olmam gerek. Siz tümüyle bunun aksisiniz, siz tehlikeli bir adamsınız...”

“Kartviziti üzerinde emekli kaydı bulunan kırklık bir adama söylenebilecek en övücü söz. Şimdi, Innstetten’in amacına gelince...”

Effi başıyla onayladı.

“Evet, kesinlikle söylemem gerekiyorsa, söyleyeyim: İlk önce, bu sözüme inanın ki, Innstetten’in amacı yüksek konumlara ulaşmaktır; bu nedenle, onun düşüncesine göre, günün birinde bakanlıkta bir daire başkanı ya da buna benzer bir şey olabilecek Kaymakam Baron Innstetten gi-

bi bir adam, sıradan bir evde, yani, bağışlamanızı rica ederim hanımefendi, kaymakam evi gibi bir kulübede oturamaz. İşte onun için buna çare buluyor. Hortlaklı bir ev, hiçbir zaman sıradan bir yer değildir... Birinci neden bu.”

“Birinci neden mi? Tanrım! Bildiğiniz daha başka bir şey de mi var?”

“Evet.”

“Öyleyse, can kulağıyla sizi dinliyorum. Ama mümkünse bari bu iyi bir şey olsun.”

“Bundan pek emin değilim. İşteteceğiniz, biraz nazik, hatta neredeyse cüretkarca ve pek garip bir şeydir, hanımefendi.”

“Bu sözlerinizle daha çok meraklanıyorum.”

“Öyleyse pekâlâ. Hanımefendi, Innstetten’in her ne pahasına olursa olsun, hatta gerektiğinde bir hortlağı da işe karıştırarak mesleğinde yükselme konusundaki ateşli isteğinden başka ikinci bir tutkusu daha vardır: Hep bir eğitmen gibi davranır; doğuştan pedagoğ olarak yaratılmıştır o; solunda Basedow (*), sağında Pestalozzi (**), olduğu halde Schnepfenthal (***) ya da Bunzlau (****) eğitim ku-

(*) Johannes Bernhard Basedow (1724-1790): Ünlü Alman pedagoğ ve yazarı. 1774 yılına değin öğretmenlik yaptıktan sonra, Prens Leopold Friedrich tarafından Dessau’a çağrılarak orada bir “örnek lise” kurmuştur. Bu okulu örnek alınarak Almanya ve İsviçre’de kimi eğitim kurumları oluşturulmuştur. (Çev.)

(**) Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827): İsviçreli tanınmış bir pedagoğ. Yoksul çocukların yetiştirilme yöntemini düzeltmeye çalışmış, onlar için öğretim kurumları oluşturmuştur. (Çev.)

(***) Schnepfenthal: Orta Almanya’da, Thüringer Wald’da erkek çocuklara özgü bir eğitim kurumu. 1784’te Gothilf Salzmann tarafından kurulmuştur. (Çev.)

(****) Bunzlau: Aşağı Silezya’da Liegnitz iline bağlı Bunzlau kentinde bir eğitim kurumu. (Çev.)

rumlarında çalışmalymış; Innstetten buralara çok yakışırdı. Yalnızca kiliseye, Basedow ve Pestalozzi'den daha çok bağlıdır.”

“Acaba beni de mi eğitmek istiyor? Hortlakla mı eğitecek?”

“Eğitmek, belki de uygun sözcük değildir. Ama yine de dolambaçlı bir yoldan eğitmek.”

“Sizi anlamıyorum.”

“Genç bir kadın, genç bir kadındır; bir kaymakam da kaymakamdır. Görevi gereği arabayla sık sık çevreyi dolaşmaya çıkar; o zaman ev yalnız ve kimsesiz kalır. Ama böyle bir hortlak, günahkârların başına inecek kılıcıyla bekleyen bir melek gibidir...”

Effi: “Aa! Ormandan çıktık” dedi; “Utpatel'in değirmeni de işte orada. Yine mezarlığın önünden geçmek zorunda kalacağız.”

Biraz sonra mezarlıkla parmaklıklı yer arasındaki çukur yoldan geçiyorlardı; Effi, altında Çinlinin yattığı taşla çama doğru baktı.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Döndüklerinde saat ikiyi çalıyordu. Crampas genç kadınla esenleşerek ayrıldı, kentin içine doğru atını sürdü; sonunda pazar alanındaki evinin önünde hayvanı durdurdu. Effi'ye gelince, o soyunmuş ve yatağına yatmıştı, uyumaya çalıştı; ama bunu beceremiyordu. Çünkü canının sıkıntısı yorgunluğundan daha fazlaydı. Innstetten'in tümüyle sıradan olmayan bir evde oturmak için hortlağı öne sürmesinin bir zararı olmayabilirdi; bu, onun herkesten farklı olma konusundaki eğilimine uygundu; ancak öteki konu, Innstetten'in hortlağı bir eğitim aracı olarak kullanması, kötü ve neredeyse insanın gururunu kıran bir şeydi. Aynı zamanda Effi "eğitim aracı" demekle söylenmek isteneenin ancak ufak bir bölümünün söylendiğini de çok iyi biliyordu; Crampas'ın söylemek istediği daha fazla, çok daha fazla bir şeydi; Crampas bir tür hesaplanmış korku aracından söz etmek istiyordu. Böylesi bir tavır, her türlü iyi niyetten yoksundu ve bu da hemen hemen gaddarlığa yakın bir şeydi. Effi'nin kan başına çıktı; genç kadın küçük yumruğunu sıktı; kafasında planlar kurmak istiyordu. Ama birdenbire gülmek zorunda kaldı. "Ben ne denli çocuk kafalıyım! Kim bana Crampas'ın haklı olduğuna ilişkin gü-

vence veriyor? Crampas, dedikoducu olduğu için insana hoş zaman geçirten bir adam; ama güvenilebilecek bir kimse değil ve sonunda Innstetten'in eline su dökemeyecek bir çılgın.”

Tam bu sırada, o gün her zamankinden daha erken dönen Innstetten'in arabası kapının önünde durmuştu. Effi, kocasını daha koridorda karşılamak için yerinden fırladı; bir şeyleri düzeltme zorunluluğunu duyduğu oranda sevecen davrandı. Yine de Crampas'ın söylediklerinden kendisini tam olarak kurtaramıyor, kocasına sokularak onu okşayıp görünüşte ilgiyle dinlerken içinden: “Demek ki bu adam seni disiplin altında tutmak için bir hortlak öyküsü uydurmuş” diyen bir ses yankılanıyordu.

Bununla birlikte sonunda bunu unutarak kocasının anlattıklarını doğal bir biçimde dinlemeye başladı.

Bu arada kasımın ortası yaklaşmıştı; fırtınaya dönüşüncüye değin artan kuzey batı rüzgârı, bir buçuk gün boyunca dalgakıranlara o denli sert vurmuştu ki, gittikçe geriye doğru çekilerek yükselen Kessine'nin suları rıhtımı aşmış sokaklara taşmıştı. Ama fırtına hızını aldıktan sonra, hava yatıştı ve güz sonunun birkaç güneşli günü daha kendini gösterdi. Effi, Crampas'a: “Kim bilir bu güneşli günler daha ne kadar sürer” diyordu; böylece ertesi gün öğleden sonra bir kez daha atla gezmeye karar verildi; o gün boş olan Innstetten da onlarla birlikte gelmek istiyordu. İlk önce yine dalgakırana değin gidilecekti; orada attan inilip biraz kumsalda dolaşılacak ve sonunda rüzgârı engelleyen kum tepeliklerinin arasında, dingin bir yerde kahvaltı edilecekti.

Crampas kararlaştırılan saatte atıyla kaymakamın evi-

nin önünde durdu; Kruse, daha şimdiden genç kadının atını tutuyordu; Effi hemen eyere atladı. Daha o binerken Innstetten bir engeli çıktığı için Crampas'tan özür diliyordu: Gece Morgenitz'de yine yangın olmuştu; bu, üç haftadan bu yana üçüncü yangındı; demek ki kasıt vardı. Oysa gitmek zorunda kaldığı için çok üzülüyordu; çünkü bu güz herhalde sonuncu olacak at gezintisine gerçekten de sevinmişti.

Crampas, Innstetten'in gelemeyişine üzüldüğünü bildirdi; bunu belki de salt bir şey demiş olmak için, belki de içtenlikle söylemişti; çünkü aşk serüvenlerinde mertlik bakımından ne denli kayıtsızsa o oranda da iyi bir arkadaşı. Elbette bu arkadaşlık çok yüzeyseldi. Bir dosta yardım etmek ve beş dakika sonra onu aldatmak, Crampas'ın namus ve onur kavramlarıyla pek güzel uzlaşabilen şeylerdi. Binbaşı, bunun ikisini de inanılmaz bir saflıkla yapardı.

Her zamanki gibi korunun ortasından geçiyorlardı. Rollo yine öndeydi; sonra Crampas'la Effi, arkadan da Kruse geliyordu. Knut yoktu.

“Knut'u nerde bıraktınız?”

“Knut kabakulak olmuş.”

Effi: “Garip şey” diye güldü. “Zaten o hep kabakulaklı gibi durur.”

“Çok doğru. Ama onu bir de şimdi görmelisiniz! Ya da daha doğrusu görmeyin daha iyi. Çünkü kabakulak yalnızca bakmakla bile geçen bir hastalıktır.”

“İnanmam.”

“Genç kadınlar birçok şeye inanmaz.”

“Ama inanmamaları daha iyi olacak birçok şeye de inanırlar.”

“Ben mi söylenmek isteniyorum?”

“Hayır.”

“Yazık.”

“Bu “yazık” sözcüğü sizin düşüncelerinizi nasıl da ortaya koyuyor! Gerçekten de öyle sanıyorum ki, size aşkı mı ilan etsem, bunu son derece doğal ve yerinde bulurdunuz, binbaşı.”

“Bu denli ileri gitmek istemem. Ancak böyle bir şeyi istemeyecek insanı görmek isterdim. İnsan düşünce ve isteklerinde özgürdür.”

“Pek değil. Sonra düşüncelerle istekler arasında hep bir fark vardır. Genellikle düşünceler, henüz insanın içinde bulunan şeylerdir; isteklerse çoğunlukla dudakların üzerindedir!”

“Hiç olmazsa b u karşılaştırmayı yapmayın! Beni çıldırtacaksınız.”

“Ah, Crampas, siz... Siz nesiniz, biliyor musunuz?”

“Bir deli.”

“Hayır. Yine abartıyorsunuz. Ama siz biraz farklısınız. Hohen-Cremmen'deyken dünyada kendini en çok beğenen insanın on sekiz yaşında bir süvari teğmeni olduğunu, ben de içlerinde olmak üzere, hep söyledik...”

“Ya şimdi?”

“Şimdi diyorum ki, dünyada en çok kendini beğenmiş insan kırk iki yaşında bir redif binbaşısıdır.”

“... Yaşımdan indirmek lütfunda bulduğunuz iki yıl her şeyi düzeltiyor - elinizi öpeyim.”

“Evet, elinizi öpeyim. İşte tam size yakışan bir söz. Bir Viyana sözü. Viyanalıları dört yıl önce Karlsbad'da (*) tanımıştım; o zaman henüz on dört yaşında bir çocuk olan bana kur yapıyorlardı. Orada neler işittim, neler!”

(*) Karlsbad: Elbe ırmağının kolu Eger kıyısında banyolara, kaplıcaları ve maden sularıyla bütün dünyaca ünlü bir kent. (Çev.)

“Herhalde doğru olandan fazlasını değil.”

“Onların söyledikleri uygun olsa bile, bana hoş görünmek için bu biçimde davranmaları bir hayli yakışıksızdı... Ama şamandıralara bakın, nasıl da yüzüp oynuyorlar. Üzerlerindeki küçük, kırmızı bayraklar içeriye çekilmiş. Bu yaz birkaç kez kumsala kadar cesaret edip geldiğimde, kırmızı bayrakları görünce kendi kendime: ‘Vineta (***) herhalde orada olmalı, bunlar kulelerin tepeleri olsa gerek’ derdim.”

“Heine’nin (***) şiirlerini biliyorsunuz da ondan olacak.”

“Hangi şiirini?”

“İşte şu Vineta üzerine şiirini.”

“Hayır, bunu bilmiyorum; genellikle az şiir bilirim. Ne yazık ki.”

“Bir de Gieshübeleriniz ve okurlar kulübünüz var! Zaten Heine şiirine başka bir ad vermiştir; sanırım Deniz Hayaleti ya da buna benzer bir şey olacak. Ama onun söylemek istediği Vineta’dır. Kendisi -burada şiirin içindekileri olduğu gibi yineleyeceğim için bağışlayın-, evet şairin kendisi, o yerden geçerken bir vapurun güvertesinde bulunmaktadır; aşağıya bakar, orada ortaçağdan kalma dar sokaklar ve küçük adımlarla hızlı hızlı yürüyen kukuleta-

(*) Vineta: Baltık denizinde Wollin adası üzerinde efsanevi bir yer. Vineta’nın denize gömüldüğü söylenir. (Çev.)

(**) Heinrich Heine (1797-1856): Alman şairi. Aslen Yahudidir. Ömrünün büyük bir bölümünü Paris’te geçirmiş, kimi yapıtlarını Fransızca yazmıştır. Lirik şiirleriyle de ünlüdür. Başlıca yapıtları: *Şarkılar Kitabı, Yeni Şiirler, Bir Kış Masalı, Yolculuk Tabloları*, vb. (Çev.)

lı kadınlar görür; hepsinin elinde bir ilahi kitabı vardır ve hepsi de kiliseye gidiyorlardır, bütün çanlar çalar. Heine, çanları işitince yalnızca kukuletaları görmek amacıyla bile olsa, kiliseye gitmek için büyük bir istek duyar; bu şiddetli isteğinin etkisi altında bağıarak aşağıya atlamak ister. Ama tam o anda kaptan, şairi bacağından yakalayıp: ‘Doktor, delirdiniz mi?’ diye seslenir.”

“Çok hoş. Bunu okumak isterdim. Uzun mudur?”

“Hayır, aslına bakarsanız kısa; ‘pırlanta ve incilerin var’ ya da ‘zambaklara benzeyen yumuşak parmakların’ adlı şiirlerden biraz uzun...” Bunu söylerken genç kadının eline yavaşça dokundu. “Ancak ister uzun ister kısa olsun, o ne betimleme gücü, o ne açık anlatım! Heine benim en çok sevdiğim şairdir; kendim de bazen rasgele birkaç değersiz şiir yazmama karşın, şairlikle pek ilgili değilimdir; ama Heine’yi ezbere bilirim. Heine’de başka bir özellik vardır: Onda her şey yaşamdır ve bu şair özellikle de asıl sorunun bulunduğu aşktan anlar. Kaldı ki şiirleri de tek yönlü değildir...”

“Bununla ne demek istiyorsunuz?”

“Yani yalnızca aşktan yana değildir...”

“Öyleyse böyle tek yönlü de olsaydı, sonunda bu da kötü olmazdı. Öyleyse daha başka neden yanadır?”

“Romantik olana da çok düşkündür; kuşkusuz romantizm aşktan hemen sonra gelir ve hatta kimilerinin düşüncesine göre de aşkla ilgilidir. Ama ben öyle olduğunu sanmıyorum. Çünkü onun ‘romantik’ olduğu söylenen ya da daha doğrusu kendisinin böyle dediği sonraki şiirlerinde

sürekli adam öldürülür; gerçi bunlar çoğu zaman aşk yüzündendir. Ama çoğunlukla daha başka maddi nedenler de vardır; bunlar arasında ben ilk önce neredeyse her zaman ki maddi bir şey olan siyaseti sayarım. Örneğin bu romanlardan birinde Karl Stuart (*); başını kolunun altında taşır; Vitzliputzli'nin öyküsü daha da uğursuzdur..”

“Kimin öyküsü?”

“Vitzliputzli'nin. Vitzliputzli, Meksikalıların bir tanrısıdır. Meksikalılar yirmi otuz İspanyolu tutsak almışlardır; bu yirmi otuz kişinin Vitzliputzli'ye kurban edilmesi gerekmektedir. Bu bir ülke geleneğinden, bir kùltten başka bir şey değildir; başka türlü olamaz. Derhal hepsinin gereğine bakılır, karınları açılıp içindekiler çıkartılır..”

“Hayır, Crampas böyle konuşmayı sürdürmeyin. Bu hem edebe uygun değil, hem de iğrendirici bir şey. Bir de neredeyse tam kahvaltı edeceğimiz anda..”

“Ben kendi adıma bunun hiçbir etkisini duymuyorum; genellikle iştahımı yemek listesine göre ayarlarım.”

Bu sözleri söylerken, tümüyle izlençe gereği olarak, kumsaldan, kum tepelerinin arkasında yarı korunaklı bir yere konmuş olan bir banka değin gelmişlerdi; bankın önünde, üzerinde bir tahta bulunan iki ayaktan ibaret son derece ilkel bir masa görülüyordu. Önden gelmiş olan Kruise sofrayı hazırlamıştı; sofrada sandviçler, söğüş et dilim-

(*) Karl Stuart (I. Charles, 1600-1649): 1625'te İngiltere Kralı olmuştur. Bakanlarının ve karısının kışkırtmasıyla baskı yoluna sapmış, ülkesinde kendisine karşı büyük bir karşı çıkışa neden olmuştur. İç savaştan sonra İskoçya'ya sığınmışsa da, Cromwell (1599-1658) yandaşlarının eline geçerek idama mahkûm edilmiş ve Whitehall'da başı vurulmuştur. (Çev.)

leri ve kırmızı şarap vardı; şarap şişesinin yanında, kaplıcalardan satın alınan ya da cam fabrikalarından anı olarak götürülen bardaklara benzer, kıyıları yaldızlı, zarif, güzel iki bardak duruyordu.

Attan indiler. Kendi atının dizginlerini bodur bir çama bağlayan Kruse, öbür iki hayvanla bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu; kum tepelerinin ortasındaki bir aralıktan kumsal ve dalgakıranı açık bir biçimde gören Effi ile Crampas da kurulu sofranın önüne oturmuşlardı.

Fırtınalı günlerden kalma bir etkiyle hâlâ devinimli olan denizin üzerine artık neredeyse kış güneşine dönen kasım güneşi soluk ışığını serpiyor, kıyılara çarpan dalgalar havaya yükseliyordu. Ara sıra bir rüzgâr eserek dalgaların köpüğünü onların yanına değin savuruyordu. Çevrede kum çalıları vardı; karabaş otları, açık sarı renkleriyle, üzerinde bittikleri kumun sarı renginden, renklerdeki yakınlığa karşın iyice fark ediliyordu. Effi ikrama başladı. “Size bu sandviçleri bir sepet içinde sunmak zorunda kaldığımdan dolayı çok üzgünüm, binbaşı...”

“Bir sepet kapağı sepet değildir...”

“...Kruse böyle istemiş, ne yapalım? Sen de varsın, Rollo. Ama yemeklerimiz sana göre hazırlanmamış. Rollo’ya ne vereceğiz?”

“Bence hepsinden verelim; ben kendi adıma ona teşekkür borçluyum da ondan. Çünkü görüyor musunuz, sevgili Effi...”

Effi binbaşıya baktı.

“... Çünkü görüyor musunuz, hanımefendi, Vitzli-putzli öyküsünün arkası ya da tıpatıp benzeri olarak size

anlatmak istediğim öyküyü bana Rollo anımsattı - yalnızca bu bir aşk öyküsü olduğu için ötekinden çok daha çekicidir. Kıyıcı Pedro (*) diye birinden söz edildiğini hiç işittiniz mi?”

“Belli belirsiz.”

“Bir tür Mavi Sakal.” (**)

“Bu iyi. İnsan böyle bir adamın öyküsünü dinlemekten her zaman hoşlanır. Adını anımsayacağınız arkadaşım Hulda Niemeyer, VIII. Henri'nin, (***) yani o ünlü sanını hak ediyorsa, şu İngiliz Mavi Sakal'ın altı karısının dışında başka bir öykü bilmez diye aramızda hep konuşurduk: Gerçekten de Hulda bu altı kadının serüvenlerini ezbere bilirdi. Onların adlarını ve özellikle de Elisabeth'in (****) annesinin adını nasıl söylerdi, bir işitmeliydiniz. Sanki kendisinin sırası gelmiş gibi öyle korku duyardı ki... Ama şimdi lütfen Don Pedro'nun öyküsüne gelelim...”

“Öyleyse başlayalım: Don Pedro'nun sarayında, Kalatrava haçını göğsünde taşıyan kara saçlı, güzel bir İspanyol şövalyesi varmış. Kalatrava haçı, aşağı yukarı kara kar-

(*) Kıyıcı Pedro: 1350-1369 yılları arasında Kastilya Kralı. Kardeşi Henri de Transtamare, Fransız kahramanı Du Guesclin'in yardımıyla Pedro'yu yendikten sonra korkunç bir dövüş sonucunda öldürmüştür. (Çev.)

(**) Mavi Sakal: Fransız yazar ve şairi Charles Perrault'nun (1628-1703) ünlü bir masalının adı ve kahramanı. Mavi sakallı bir cani olan bu adam, altı karısını da öldürür ve yedinci karısını öldüreceği sırada kadınların kardeşleri gelip zavallıyı kurtararak Mavi Sakal'ı öldürürler. (Çev.)

(***) VIII. Henri (1491-1547): İngiliz Kralı. Bilgili ve sanatları seven bir hükümdar olmasına karşın gaddar ve sefihti. Altı kez evlenmiş, Anne de Boleyn ve Catherine Howard adh iki karısını idam ettirmiştir. (Çev.)

(****) Elisabeth (1533-1603): İngiliz Kraliçesi. VIII. Henri'nin, idam ettirdiği karısı Anne de Boleyn'den olan kızıdır. Enerjik ve sözügeçer bir hükümdardı. O da Marie Stuart'ı ve Essex Kontu'nu idam ettirmiştir. (Çev.)

tal (*) ve pour le mérite (**) nişanlarının ikisine bedel bir madalyadır. Bu haçı alan şövalyeler onu hep takmak zorundaymış. Elbette kraliçenin gizlice sevdiği bu Kalatrava şövalyesinin...”

“Niçin elbette?”

“Çünkü İspanya’dayız.”

“Sahi.”

“Evet, bu Kalatrava şövalyesinin çok güzel bir köpeği, bir ternövü varmış. Gerçi bu olay Amerika’nın keşfinden yüzyıl önce geçtiği için, o zamanlar ternöv köpekleri yoktu ama neyse, bu herhalde örneğin Rollo gibi son derece güzel bir köpekmiş...”

Rollo, adını duyunca hafif hafif havlayarak kuyruğunu salladı.

“Bu bir süre böyle gitmiş. Ama pek de gizli kalmayan o gizli aşka gelince, bu aşk krala çok dokunmuş ve kral, yalnızca gaddar değil aynı zamanda da çok kıskanç olduğu için, yakışıklı Kalatrava şövalyesini zaten pek çekemediğinden, onun gizli aşkından dolayı gizlice hakkından gelmeye karar vermiş.”

“Bunun için kralı suçlu göremem.”

“Orasını bilmem, hanımefendi. Siz yalnızca gerisini dinleyin. Şövalyeyi biraz cezalandırmanın zararı yoktu; ama bu ceza biraz fazla olmuş; bence kral çok fazla ileri gitmiş. Yani ikiyüzlülük ederek şövalyeye, savaşlardaki ba-

(*) 1701’de Birinci Friedrich tarafından konan büyük bir sanın madalyasıdır. (Çev.)

(**) Pour le mérite: Prusyalıların yüksek bir sanını gösteren bu nişan, askeri ve sivil hizmetler için verildiğinden iki türdür. Savaşta gösterilen yararlılıklar için verileni, 1740’ta Büyük Friedrich tarafından, öbürü de 1842’de Friedrich Wilhelm tarafından konmuştur. (Çev.)

şarılarından, kahramanlıklarından dolayı büyük bir şölen vermek istediğini söylemiş; uzun, çok uzun bir sofraya kurulmuş, devletin bütün büyük adamları bu sofrada toplanmışlar, ortaya da kral oturmuş, kralın karşısında da o gün kahramanlıkları kutlanacak olan ve kendisi için bütün bu şölenin verildiği Kalatrava şövalyesinin yeri varmış. Bir süre bekledikleri halde şövalye bir türlü gelmediği için, şölene onsuz başlama zorunluluğu doğmuş ve böylece masada boş bir yer kalmış, tam kralın karşısında boş bir yer.”

“E, sonra?”

“Sonra, düşünün ki, hanımefendi, kral olacak bu Pedro, ‘sevgili konuğu’ hâlâ gelmediği için, ikiyüzlülükle üzüntüsünü bildirmek üzere tam ayağa kalkacağı sırada, hizmetçi ve uşakların dehşet içinde merdivende bağıştıkları işitilmiş ve ne olduğunu daha kimse anlayamadan, bir yaratık şölen masasının boyunca koşup iskemlenin üstüne atmış, kesik bir başı boş kalan yere koymuş; işte bu başın arkasından Rollo, karşısındaki krala gözlerini dikip bakmaya başlamış. Meğer Rollo efendisine son yolculuğunda arkadaşlık etmiş ve tam balta indiği anda sadık hayvan, düşen başı yakalayıp uzun şölen sofrasına değin getirmiş, böylelikle katil kralın işlediği cinayeti yüzüne vurmuş.”

Effi suskunlaşmıştı. Sonunda şöyle dedi: “Crampas, bu, kendi türünde çok güzel bir öykü; zaten çok güzel olduğu için onu anlatmamızı bağışlıyorum. Ancak bana başka öyküler anlatsanız, daha iyi ederdiniz, üstelik bu benim daha çok çok hoşuma giderdi. Yine Heine’den de anlatabilirdiniz. Herhalde Heine yalnızca Vitzliputzli, Don Pedro ve -benim Rollom böyle bir şey yapmayacağı için- sizin Rollonuz üzerine şiir yazmış olamaz. Gel, Rollo! Zavalı hayvan, kraliçenin gizlice sevdiği Kalatrava şövalye-

sini anımsamadan artık sana bakamıyorum... Lütfen Kruse'yi çağırın da, buradaki eşyayı toplayıp yeniden çantaya yerleştiresin. Atın üstünde dönerken bana başka, büsbütün başka şeyler anlatmalısınız.”

Kruse geldi. Ama bardakları almak isterken Crampas: “Bardağın birisini, oradakini bırak. Onu kendim alacağım” dedi.

“Başüstüne, binbaşım.”

Bu konuşmayı dinlemiş olan Effi başını sallıyordu. Sonra güldü. “Crampas, ne oluyorsunuz, kuzum? Kruse bu iş üstünde fazla düşünemeyecek denli budaladır, fazla düşünse bile, Tanrı'ya şükür, bir şey bulamaz. Ama bu sizi haklı çıkartmaz; bu bardak... Jozefine Fabrikası'nın bu otuz feniklik bardağı...”

“Bardağın fiyatını bu denli alayla söylemeniz, bana değerini daha iyi duyumsatıyor.”

“Hep aynı. Çok alaycısınız; ama çok garip bir biçimde. Gülünecek bir şey ve bunu söylemekte adeta sıkıntı çekiyorum ama, sizi doğru anlıyorsam, kendinizi zamansız Thule Kralı'nın (*) yerine koyup onun rolünü oynamak istiyorsunuz.”

(*) Thule Kralı: Thule, eski Romalılarca dünyanın kuzey sınırında olduğu sanılan bir sööylence ülkesidir. Effi, burada Goethe'nin nefis bir balladını anırtırıyor. Bu balladın konusu, Thule'deki çok vefalı bir kralın öyküsüdür. Thule Kralı'na, sevgilisi, ölürken altın bir kupa armağan etmiş. Sevdiği kadının ölümüne çok üzülerken kendini içkiye veren kral, bütün içkilerini hep o kupayla içirmiş. Sonunda bir gün bu yüzden öleceğini anlayan vefalı hükümdar; ülkesindeki bütün kentleri, malını, mülkünü varislerine bağışlamış, yalnızca bu kupayı kimseye vermemiş. Deniz kıyısındaki sarayına bütün şövalyeleri toplayarak onlara büyük bir şölen vermiş. Kendi de yaşamının son yudumunu içip değerli kupasını denize fırlatmış. Sevgilisinden kalan bu son anının dalgalar arasında, denizin dibine gitmesini seyrettikten sonra gözlerini kapamış ve ölmüş. (Çev.)

Binbaşı muzip bir tavırla başını eğerek genç kadının sözünü onayladı.

“Pekâlâ, öyle olsun. Herkes bir şeylerden hoşlanır; siz de neden hoşlandığınızı elbette bilirsiniz. Yalnızca size şunu söylemek zorundayım ki, burada bana verdiğiniz rol, pek hoşuma gitmiyor. Thule Kralınıza uyak olarak ağızlarında dolaşmak istemem. Bardağı saklayın; ancak rica ederim, bundan beni lekeleyecek sonuçlar çıkarmayın. Zaten bunu Innstetten’a anlatacağım.”

“Bunu yapmayacaksınız, hanımefendi.”

“Niçin yapmayacakmışım?”

“Innstetten böyle şeyleri görülmesi gerektiği biçimde görecektir bir adam değildir.”

Effi, Crampas’a bir an sert bir bakışla baktı. Ama sonra, bozulmuş ve neredeyse şaşkın bir tavırla gözlerini yere indirdi.

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Effi kendisinden hoşnut değildi ve artık bu ortak gezintilerin bütün kış boyunca bırakılmasına karar verilmiş olduğuna seviniyordu. Bütün bu haftalar ve günler boyunca konuşulmuş, değinilmiş ve anıştırılmış sözleri düşündüğünde, kendi kendisine doğrudan doğruya kakınç edecek hiçbir şey bulamıyordu. Crampas, toplum yaşamında deneyimli, nükteci, serbest, üstelik de kötü bir niyet beslemeden serbest, zeki bir adamdı; Effi, ona karşı sert davranrsa ve her an sıkı görgü kurallarına uymuş bulursa, bu küçüklük ve zavallılık olurdu. Hayır, genç kadın ona uymuş olmasın kendi başına kakınç edemezdi; bununla birlikte, içinde atlatılmış bir tehlikeyi belli belirsiz de olsa duyumsuyor, bütün bunların artık herhalde geçmişte kalmasından hoşnut oluyordu. Çünkü ailece sık sık görüşülmesi pek akla gelemezdi; Crampas'ın aile durumu dolayısıyla bu hemen hemen olanaksızdı; komşu soylu ailelerin evlerinde kısım olası karşılaşmalar ancak çok seyrek ve çok kısa olabilirdi. Effi kendi kendine bütün bunları gittikçe artan bir hoşnutlukla hesaplıyordu; sonunda, binbaşıyla ilişkisine borçlu olduğu eğlencelerden vazgeçmenin kendisine pek de ağır gelmeyeceğini gördü. Bundan başka

Innstetten da, Varzin'e yaptığı yolculukların bu yıl olmayacağını genç kadına bildirmişti: Prens, gittikçe daha hoşlanır görüldüğü Friedrichsruh'a (*) gidecekti; Innstetten buna bir yandan hayıflanırken, öte yandan da artık kendisini tümüyle evine ayırabileceği için daha hoşnut olduğunu söylüyordu; eğer karısı da razı olursa, birlikte notlarını okuyarak İtalya yolculuğunu evlerinde bir kez daha yapacaklardı. Aslında gidilen yerlerin böyle yeniden gözden geçirilmesi oldukça gerekliydi; ancak bu biçimde her şey sürekli olarak akılda kalabilirdi. İnsanın üstünkörü görüp de pek anımsayamadığı şeyler böyle sonradan yapılan incelemelerle bellekte canlanırdı. Bu konu üzerinde daha uzun uzadıya konuştu ve Palermo'ya (**) değin "bütün İtalyan çizmesi"ni tanıyan Gieshübler'in notlar okunurken birlikte bulunmak için rica ettiğini sözlerine ekledi. "İtalyan çizmesi" konuşulmadan (aynı zamanda fotoğraflara da bakılacaktı) her zamanki gevezeliklerle geçecek sıradan bir akşamı yeğleyen Effi, kendisini oldukça zorlayarak yanıt veriyordu; tümüyle kendi tasarısına dalmış olan Innstetten hiçbir şeyin farkına varmadan sürdürdü:

"Elbette yalnızca Gieshübler değil, Roswitha ile Annie de bizimle birlikte bulunur; üç adım ötede Roswitha, Annie'nin üzerine eğilerek en güzel ninnilerini söylerken, bizim Canal Grande'nin (***) yukarısına gidip gondolcuların şarkı söylediklerini uzaklardan işitir gibi olacağımı-

(*) Friedrichsruh: Bismarck'ın, Hamburg'un doğusundaki yurtluğu. Bismarck'ın anıtkabri Friedrichsruh'tadır. (Çev.)

(**) Palermo: Sicilya adasının eski merkezi. Palermo'da üniversite, Arap ve Bizans biçemlerinde saraylar ve kiliseler vardır. (Çev.)

(***) Canal Grande: Venedik'te ünlü bir kanal. (Çev.)

zı düşünüyorum da, güzel kış akşamları geçireceğimizi umuyorum. Sen de oturur, kış için bana büyük bir başlık dersin. Buna ne dersin, Effi?”

Bu gibi akşamlar yalnızca tasarlanmakla kalmayarak aynı zamanda başladı da; kimseye zararı dokunmayan masam Gieshübler, iki yanlı davranmaktan hayli nefret etmesine karşın, iki beyin hizmetini görmemiş olsa, böyle akşamlar herhalde haftalarca sürüp gidecekti. Hizmet ettiklerinden biri Innstetten, öbürü de Crampas'tı. Gieshübler, Innstetten'in İtalya akşamları isteğini de Effi dolayısıyla içten bir sevinçle yerine getirmekle birlikte, Crampas'ın sözünü dinlemekten daha büyük bir sevinç duyuyordu. Crampas'ın bir tasarıma göre daha Noel'den önce Yoldan Ayrılış adlı oyun sahnelenecekti; üçüncü İtalya akşamına sıra geldiğinde Gieshübler, oyundaki Ella rolünü oynayacak olan Effi'ye bundan söz etme fırsatını buldu.

Effi elektriklenmiş gibiydi; Padova'nın, Vicenza'nın bunun yanında ne değeri vardı? Effi, aynı şeylerin yinelenmesinden hoşlanacak bir kadın değildi; onun özlediği yeni, taze, değişik şeylerdi. Ancak sevinçten duyduğu heyecan içinde sanki biri ona: “Kendini sakın!” diyerek seslenmiş gibi sordu: “Bu tasarı kimin, binbaşının mı?”

“Evet. Biliyorsunuz, oybirliğiyle lokalın gösteri koluna seçildi. Artık sonunda lokalde güzel bir kış geçireceğimizi umabiliriz. Crampas bu işler için biçilmiş kaftandır.”

“Oyunda o da oynayacak mı?”

“Hayır, bunu istemedi. Ne yazık ki, demek zorundayım. Çünkü onun elinden her şey gelir; eğer oynasa, Arthur von Schmettwitz rolünü çok güzel becerirdi. Ama yalnızca yönetmenliği üstlendi.”

“Bu daha kötü.”

Gieshübler: “Daha mı kötü?” diye sordu.

“Söylediğimi hemen bu denli ciddiye almaym, canım; bu aslında aksi anlama gelen bir anlatım biçiminden ibaret. Öbür yönden de binbaşının öyle güçlü bir yanı var ki, insanı düşüncelerinden vazgeçiriyor. Sonra insan kendi istediği gibi değil de, onun istediği gibi oynamak zorunda kalıyor.”

Effi böylece konuşmayı daha sürdürdü ve gittikçe daha çok çelişkiye düştü.

* * *

Yoldan Ayrılış oyunu gerçekten de hazırlandı; Noel'den önceki son hafta tatil olacağı için, daha ancak on dört gün kaldığından, herkes büyük bir çaba harcamıştı; sonunda oyun mükemmel bir biçimde oynandı; oyunda rol alanlar, özellikle de Effi, bol bol alkış topladılar. Crampas gerçekten de yönetmenlikle yetinmiş, provalarda oynayan başkalarına karşı o denli sert olmasına karşın, Effi'nin oyununa da o oranda az karışmıştı. Ya Gieshübler Effi ile arasında geçen konuşmaya ilişkin olarak Crampas'a bilgi vermişti ya da Crampas Effi'nin, kendisinden uzaklaşmaya çalıştığını kendiliğinden fark etmişti. Deneyimleri sayesinde, gönül işlerinde çok iyi bildiği “doğal gelişme”nin seyrini bozmayacak derecede zeki ve kadınları tanıyan bir adamdı.

Lokaldeki tiyatro akşamı herkes geç zaman birbirinden ayrılmıştı; Innstetten'la Effi eve döndükleri sırada vakit gece yarısını geçmişti. Johanna onlara yardım etmek için daha yatmamıştı; genç karısıyla övünmekten kendini alamayan Innstetten, onun sahnede ne denli güzel görün-

düğünü ve ne denli iyi oynadığım Johanna'ya anlatıyordu. Yazık ki daha önce akıl edememişti: Christel, Johanna ve hatta Kruse'nin karısı yaşlı Unke bile oyunu galeriden çok iyi seyredebilirlerdi; kaldı ki orada da birçok kişi bulunmuştu. Sonra Johanna çekilip gitti; Yorgun olan Effi de uzandı. Ama daha gevezelik etmek isteyen Innstetten, bir iskemle çekip karısının yatağının yanına oturdu; gülyüzle Effi'ye bakıyor, genç kadının elini avcunda tutuyordu.

“Evet, Effi, güzel bir akşam geçirdik. Oyun güzeldi; çok hoşuma gitti. Düşün ki, yapıtı yazan bir mahkeme üyesi, insanın buna inanacağı gelmiyor. Üstelik de Königsbergli. (*) Ama beni en çok sevindiren, o herkesin başını döndüren güzel karım oldu.”

“Ah, Geert, böyle söyleme. Ben zaten yeterince kendimi beğenmişim.”

“Yeterince kendini beğenmiş; bu söz doğru olmalı. Ama yine de herhalde başkalarının kendilerini beğendiği denli kendini beğenmezsin. Sonra sende yedi güzelliğin (**) hepsi olduğuna göre...”

(*) Königsberg: Doğu Prusya'nın merkezi. Kentte üniversite, XIII. yüzyıldan kalma büyük bir kilise ve saraylar vardır. (Çev.)

(**) Yedi güzellik: Aslında İsraililerin düğün şarkılarından alınmış olup Kutsal Kitap'ta Süleyman Peygamber'in olduğu belirtilen “İlahilerin İlahisi”nde kadının yedi güzelliğinden söz edilir. Bu ilahi, Yahudiler tarafından Tanrının İsraililere olan sevgisinin, sonradan da Hıristiyanlarca İsa'nın Hıristiyanlık dünyasına karşı duyduğu sevginin bir göstergesi sayılmıştır. İlahinin yedi güzellikle ilgili aşağıdaki bölümü, Luther'in Almanca çevirisinden alınmıştır:

“1. Bak, sevgilim, sen güzelsin, bak, ne güzelsin! Gözlerin, saçının ör-güleri arasında güvercin gözleri gibidir. Saçın, Galead dağında kırkılmış ke-çi sürülerini anımsatır.

2. Dişlerin, yünleri kırkılmış, yıkanmaktan gelen ve her seferinde ka-

“Yedi güzellik herkeste var.”

“...Yanlış söyledim; yediyi kendi kendisiyle pekâlâ
 arpabilirsin.”

“Kadınlara karşı ne denli zarıfsın, Geert. Seni tanıma-
sam, korkardım. Yoksa gerçekten gizli bir amacın mı var?”

“Senin vicdanın rahat değil mi? Sen kendin hiç gizli
amaçlar besledin mi?”

“Ah, Geert, gerçekten endişeleniyorum.” Yatağında
doğrularak kocasına gözlerini dikti . “Bize  ay getirmesi
için Johanna’ya zil  alayım mı? Yatmadan önce çay içme-
sini çok seversin.”

Innstetten karısının elini öptü. “Hayır, Effi. Geceya-
rısından sonra imparator bile çay isteyemez; kaldı ki adam-
larımı gereğinden fazla çalıştırmak istemediğimi de bilir-
sin. Hayır, seni seyretmekten, benim olduğun için sevin-
mekten başka hiçbir Şey istemiyorum. İşte, insan nasıl bir
hazinenin elinde olduğunu bazen böyle daha g cl  du-
yumsuyor. Sen de zavallı Bayan Crampas olabilirdin; o,
kimseye dostluk göstermeyen, korkunç bir kadın; elinden
gelse seni dünya yüzünden siler.”

“Ah, rica ederim, Geert, yine kuruntulara kapılıyor-
sun. Zavallı kadın! Ben hiçbir Şey fark etmedim.”

“ unk  böyle Şeylere dikkat etmezsin de ondan. A-
ma durum sana söylediğim gibiydi; zavallı Crampas da bu

rınlarında ikiz yavru taşıyan, i lerinden hiçbiri kısır olmayan koyun sürüne
benzer.

3. Dudakların g l renkli bir Őerit gibi, konuşman sevimlidir. Yanakla-
rın, saçının örgüleri arasında, yarılmış bir nara benzer.

4. Boynun, binlerce kalkanın ve çeşitli silahların asılı bulunduğu kor-
kuluğuyla Davud’un kulesi gibidir.

5. İki göğsün, g llerin arasında otlayan ikiz geyik yavrularını andırır.”

yüzden ne yapacağını şaşırılmış bir durumdaydı, senden hep kaçınıyor ve senin yüzüne bile bakamıyordu. Bu hiç de doğal bir şey değil; çünkü o, kadınlarla, özellikle de senin gibi kadınlarla ilgilenmesini seven bir adam; bu onun kendine özgü bir tutkusudur. Bunu, hiç kimsenin sevgili karımdan daha iyi bilmediğine de iddiaya girerim. Crampas sabahları verandaya geldiğinde ya da kumsalda atla dolaştığımız ya da dalgakıranın üzerinde gezdiğimiz zamanlar, başıyla ama, gevezeliklerin nasıl bir durum aldığını düşünüyorum da... Sana dediğim gibi, bugün kendisine güvenemiyor, karısından korkuyordu. Bunun için onu ayıplamam. Bayan Crampas, bizim Bayan Kruse gibi bir şey. İkisinden birini seçmek zorunda kalsam hangisini yeğleyeceğimi bilemem.”

“Ben biliyorum; ikisi arasında kesinlikle bir fark var. Zavallı Bayan Crampas mutsuz; Kruse ise insana korku veren bir kadın.”

“Öyleyse daha çok mutsuzdan yanasın, öyle mi?”

“Kesinlikle.”

“Öyleyse bu bir zevk sorunu. Henüz mutsuz olmadığın fark ediliyor. Kaldı ki Crampas’ın zavallı kadıncağızı kandırıp kaçmak konusunda olağanüstü bir yeteneği var. Onu evde bırakmak için hep bir şey yaratıyor.”

“Ama bugün kadın oradaydı.”

“Evet, bugün. Ama Crampas, Gieshübler ve papazla yortunun üçüncü günü orman başkorucusu Ring’in evine kadar yapılacak bir gezinti için onunla sözleştim; kadıncağızın evde kalması gerektiğini binbaşının nasıl bir beceriyle kanıtladığını bir görmeliydin.”

“Öyleyse yalnızca erkekler mi gidecek?”

“Tanrı esirgesin. O zaman ben de gitmezdim. Sen ve daha iki üç kadın birlikte geleceksiniz; yurtluklardaki kadınlar da ayrı.”

“Öyleyse onun, yani Crampas’ın yaptığı çok çirkin bir şey; böyle davranmanın cezası bir gün çekilir.”

“Evet, bazen öyle olur. Ama sanırım, dostumuz, başlarına ne gelirse gelsin pek aldırmayan insanlar sınıfındadır.”

“Onu kötü bir adam olarak mı görüyorsun?”

“Hayır, kötü bir adam olarak görmüyorum. Hemen hemen tersini söyleyebilirim; ne olursa olsun Crampas’ın iyi yanları da var. Ancak yarı Polonyalıya benziyor; aslında hiçbir konuda, özellikle de kadın konusunda pek güvenilir bir adam değil. Crampas’ın kumaracı bir doğası var. Gerçi kumar masasında oynamıyor ama, yaşamda cüret ederek şansım deniyor; onun her davranışını gözlemek gerek.”

“Bunu söylediğine hoşnut oldum. Kendimi ondan sakınacağım.”

“Kendini ondan sakın. Ama çok fazla değil; fazlası gereksiz. Kayıtsızlık her zaman en iyisidir, elbette bundan daha iyisi de özyapı ve ahlakın sağlam olmasıdır; daha etkili bir söz söylemek gerekirse, en iyisi temiz bir ruhtur.”

Effi kocasına şaşkınlıkla bakıyordu. Sonra dedi ki: “Evet, kuşkusuz. Ama artık konuşmayı bırak; özellikle de beni pek neşelendirmeyecek şeylerden hiç söz etme. Biliyor musun? Bana sanki yukarıdaki dansı işitiyormuşum gibi geliyor. Hep bunu duymam garip bir şey. Sanırım sen, bu konuda söylediklerinde yalnızca şaka etmiştin, değil mi?”

“Şaka etmiştim diyemem, Effi. Ama ister öyle ister

höyle olsun; insan yalnızca düzgün davranmalı ki, korkmaya gerek kalmasın.”

Effi bunu başıyla onaylarken birdenbire Crampas'ın, kocasının “eğitmen” niteliği üzerine söylediği sözleri anımsadı.

* * *

Noel akşamı geldi ve tıpkı bir yıl önceki gibi geçti; Hohen-Cremmen'den armağanlar ve mektuplar gelmişti; Gieshübler, saygı ve bağlılığını bildiren dizeli bir yazıyla yine görevini yaptı; kuzen Briest de bir kart gönderdi: Bu, tellerinden birinde büzülmüş küçük bir kuş tüneyen telgraf direkleriyle karlı bir kış görünümüydü. Annie için de üzerinde mumlar yanan bir Noel ağacı dikilmişti; çocuk mini mini ellerini ışıklara uzatıyordu. Dingin ve neşeli olan Innstetten, evindeki mutluluktan hoşnut görünüyor, çocukla çok ilgileniyordu. Roswitha, onu bu denli sevecen ve aynı zamanda bu derece neşeli gördüğüne şaşıyordu. Effi de çok konuşuyor, çok gülüyordu; ancak onun bu neşesi içinden gelmiyordu. Genç kadın ruhunda bir sıkıntı duyumsuyor ve bundan Innstetten'in mi, yoksa kendisinin mi sorumlu olduğunu bilmiyordu. Crampas'tan Noel kartı gelmemişti; Effi aslında bundan hoşnut olmakla birlikte, bir yandan da üzülüyordu. Binbaşının, kendisine bağlılık ve saygısını göstermesinden adeta korkuyor, kayıtsız davranması üzerine de neşesini yitiriyordu; genç kadın, kimi şeylerin olması gerektiği gibi olmadığını anlıyordu.

Biraz sonra Innstetten: “Çok huzursuzsun” dedi.

“Evet. Herkes, özellikle de sen o denli iyiliğimi istiyorsun ki, bunu hak etmediğimi duyumsadığım için adeta sıkıntı duyuyorum.”

“İnsan bununla kendini üzmemeli, Effi. Sonunda, bir kimse karşısındakinden ne görürse, gördüğünü hak etmiş demektir.”

Kocasını dikkatle dinleyen Effi, vicdanı rahat olmadığından, bunu Innstetten’in böyle iki anlamlı bir biçimde söylemesinde bir kasıt bulunup bulunmadığını kendi kendine sordu.

Akşama doğru geç zaman hem Noeli kutlamak, hem de Uvagla orman başkoruculuğuna yapılacak gezintiyle ilgili bilgi almak için Papaz Lindequist geldi; papazın düşüncesine göre, bu gezintiye doğal olarak kızaklarla gitmek gerekiyordu. Crampas, ona kızığında bir yer önermişti; ancak ne binbaşı, ne de her şeyi olduğu gibi atları sürmeyi de üzerine alacak olan hizmet eri yolu bilmediğinden, hep birlikte gitmeleri belki de daha doğru olurdu; o zaman, kaymakamın kızığı öne geçer, Crampas’ın kızığı da arkadan gelirdi. Herhalde Gieshübler’in kızığı da onları izleyecekti. Çünkü her zaman o denli sakıngan olan eczacının bu kez anlaşılmaz bir biçimde güvendiği Mirambo, yolu yüzü çilli Treptowlu Ulan’dan büyük olasılıkla daha da az biliyordu. Böylesi sıkıntıların neşelendirdiği Innstetten, Lindequist’in önerisini kabul etti ve saat tam ikide kızığıyla pazar alanına gelip kafilenin yönetimini duraksamaksızın ele alacağını söyledi.

Bu anlaşmaya göre de hareket edildi ve Innstetten saat tam ikide pazar alanını geçerken, Crampas kızığından Effi’yi selamlayıp onların kızığının arkasından yola koyuldu. Papaz, binbaşının yanında oturuyordu. İçinde Gieshübler’le Doktor Hannemann’ın bulunduğu kızak da arkadan onları izledi. Gieshübler zerdeva kürkünden süsle-

meleri olan şık bir kısa ceket giymişti; Hannemann'ın üstünde de, görünüşünden en az otuz yıl hizmet ettiği anlaşılan bir ayı kürkü vardı. Doktor Hannemann, gençliğinde, Grönland'a sefer yapan bir gemide cerrahı; bu kürk o zamandan kalmış olmalıydı. Mirambo, tıpkı Lindequist'in tahmin ettiği gibi, kızak kullanmasını bilmediğinden biraz heyecanlı bir halde önde duruyordu.

Hemen iki dakika sonra Utpatel değirmeninin önünden geçtiler.

Kessin'le (söylenceye göre daha önce bir Wende (*) tapınağının bulunduğu) Uvagla arasında ancak bin adım kadar genişlikte, buna karşılık bir buçuk mil uzunluğunda bir orman vardı. Bunun uzunluğuna sağ yanında deniz, sol yanında ta ufka değin uzanan büyük, çok verimli ve iyi işlenmiş bir toprak parçası bulunuyordu. Şimdi, bu iç tarafta üç kızak, biraz önlerinde birkaç eski araba olduğu halde uçarcasına gidiyorlardı; o arabalarda herhalde orman koruculuğuna çağrılı olan başka konuklar da vardı. Arabalardan birini, eski moda yüksek tekerleklerinden açıkça tanımak olasıydı; bu bir Papenhagen arabasıydı. "Söz söylemekte Borcke'den, hatta Grasenabb'dan üstün bulunan" Güldenklee bu çevrenin en iyi konuşmacısı olarak tanınırdı; doğal olarak hiçbir şölen onsuz verilemezdi.

Çok hızlı gidiyorlardı; öndeki arabacılar da çabalıyor, kızakların kendilerini geçmesini istemiyorlardı. Böylece daha saat üçte, orman başkoruculuğunun önünde durdular.

(*) Wende: 8. - 9. yüzyıllarda doğu Almanya'da Oder, Havel, Spree, Elbe, Saale, Erzgebirge arasına ve Regnitz yöresine göç eden bütün Slavlara Wende denirdi. (Çev.)

Elli beş yaşlarında, iri yarı ve asker bakışlı bir adam olan Ring, ilk Schleswig seferini daha Wrangel ve Bonin'in komutasında yapmış ve Danewerk'in (1) saldırıyla alınmasında kendini göstermişti; şimdi kapıda duruyor, konuklarını karşılıyordu. Konuklar paltolarını çıkarıp evin hanımını selamladıktan sonra, ilk önce üzerinde mahirane bir biçimde kat kat yerleştirilmiş pasta piramitlerinin bulunduğu uzun bir kahvaltı sofrasında yer alıyorlardı. Başkorucunun çok sıkılgan ve utangaç doğallı olan karısı, ev sahibesi olarak da böyle davranıyor ve bu, kendine güvenmeyi ve cesareti seven, çok mağrur kocasının gözle görülürcesine canını sıkıyordu. Neyse ki öfkesi patlak vermedi; çünkü karısının duyumsattığı aksaklıkları, tümüyle babalarına çekmiş olan on dört ve on üç yaşlarındaki resim gibi güzel kızları bol bol düzeltiyordu. Özellikle bunların büyüğü Cora, Innstetten ve Crampas'la hemen kırıştırmaya başladı; her ikisi de onun bu tavırlarına karşı uygun davrandı. Effi önce buna kızmış, sonra da kızdığı için utanmıştı. Sidonie von Grasenabb'ın yanında oturuyordu: "Tuhaf, değil mi? On dört yaşındayken ben de böyleydim" dedi.

Effi, Sidonie Grasenabb'ın buna karşı çıkacağını ya da hiç değilse bu sözünün kapsamını sınırlayacak bir görüş bildireceğini umuyordu. Bunun yerine Sidonie: "Tahmin edebilirim" dedi.

Effi, yalnızca bir şey demiş olmak için, yarı bozulmuş bir tavırla: "Babası da ne denli şımartıyor" diyerek sözünü sürdürdü.

Sidonie başıyla onaylayarak: "Sorun da burada. Hiç terbiye yok. Zamanımızın ayırt edici niteliği işte bu" dedi.

Effi artık yanıt vermeyerek bu konuyu kapadı.

Biraz sonra kahveler içilmişti; çevredeki ormanda yarım saatlik bir gezinti yapmak için ayağa kalktılar; ilk önce, içinde av hayvanlarının bulundurulduğu çitle çevrili bir alana gidilecekti. Cora çitin kapısını açtı; daha içeriye girer girmez, geyikler ona doğru ilerlemeye başladı. Bu gerçekten de masallardaki gibi çok hoş bir görünümdü. Ancak canlı bir resim gibi olduğunun farkında olan genç kızın kendini beğenerek kırıntması, özellikle de Effi üzerinde hiç de iyi bir izlenim bırakmıyordu. Kendi kendine: “Hayır” dedi, “herhalde ben böyle değildim. Biraz önce bu korkunç Sidonie’nin anıştırdığı gibi, belki benim de terbiyem eksikti, belki daha başka eksik yanlarım da vardı. Evde bana karşı fazla hoşgörülü davranıyor, beni çok fazla seviyorlardı. Ama şunu söyleyebilirim ki, ben hiç de yapmacıklı değildim. Bu hep Hulda’nın adeti idi. Zaten yazın kendisini yeniden gördüğümde, bunun için Hulda’dan hoşlanmadım.”

Ormandan başkoruculuğa dönerlerken kar yağmaya başlamıştı. Crampas Effi’nin yanına gitti ve onu selamlamak için henüz fırsat bulamadığına üzülüğünü söyledi. Aynı zamanda, yere düşen büyük kar parçalarını gösterek: “Böyle sürerse, kardan burada kapalı kalacağız” dedi.

“Pek de kötü bir şey olmaz. Kar yüzünden bir yerde kapalı kalmayı, uzun zamandır kafamdaki hoş bir düşünle, bir korunma ve yardım görme düşüyle birleştiriyorum.”

“Bu benim için yeni bir şey, hanımefendi.”

Effi: “Evet”, diyerek sözünü sürdürerek gülmeye çalıştı; “hayal ve düşünceler, kendilerine özgü şeylerdir; insan bunları yalnızca kendi başından geçenlere göre değil, aynı zamanda herhangi bir yerde işittiği ya da raslantıyla

öğrendiği bir şeye göre de kafasında kurar. Çok okumuş bir insansınız, binbaşı; ancak sanırım sizin bilmediğiniz bir şiiri bilme bakımından size karşı bir üstünlüğüm var. Gerçi bu Heine'nin bir şiiri, Deniz Hayaleti, Vitzliputzli falan değil ama, yine ne de olsa bir şiir. Bu şiirin adı Tanrı'nın Duvarı; ben onu, uzun yıllar önce, henüz küçük bir çocukken Hohen-Cremmen papazımızın evinde ezberlemiştim.”

Crampas: “Tanrı'nın Duvarı” diyerek yineledi. “Güzel bir başlık; bu şiirin konusu nasılmış, bakalım?”

“Küçük, çok kısa bir öykü. Bir zamanlar bir yerde savaş varmış; bu bir kış seferiymiş... Düşmandan çok korkan yaşlı bir dul kadın, yurdunun düşmanından kendisini koruması ve evinin çevresine bir ‘duvar çekmesi’ için Tanrı'ya yakarmış. Tanrı da evi karların altında bırakmış; düşman bunun önünden geçip gitmiş.”

Crampas fark edilir bir biçimde bozulmuştu; sözü değiştirdi.

Karanlık bastığında, hepsi yeniden orman başkorumculuğuna dönmüş bulunuyordu.

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

Saat yediyi geçer geçmez sofraya oturuldu; üzeri sayısız gümüş küreyle kaplı bir çam olan Noel ağacının mumları bir kez daha yakıldığı için herkes seviniyordu. Ring'in evini ilk kez gören Crampas, büyük bir hayranlık içindeydi. Sofranın üstündeki Şam örtüsü, şarap soğutma kapları, türlü türlü gümüş takımlar; hepsi, bir orman başkorusunun orta haline göre çok görkemli bir etki bırakıyordu. Bunun nedeni, Ring'in karısının, o denli utangaç ve sıkılğan olmasına karşın Danzigli zengin bir buğday tüccarının kızı olmasuydu. Çevrede asılı duran resimlerin çoğu da o zengin ailenin evinden gelmişti: Buğday tüccarıyla karısı, Marienburg'da (*) bir yemek salonu, Danzig Meryem Kilisesi mihrabının Memling (**) tarafından yapılmış ünlü tablosunun iyi bir kopyası, bu resimler arasındaydı. Oliva (***) Manastırı'nın da hem yağlıboya tablo halinde,

(*) Marienburg: Danzig'in güneydoğusunda, Weichsel ırmağının kolu Nogat kıyısında bir kent. 13. - 14. yüzyıllardan kalma Marienburg Sarayı'yla ünlüdür. (Çev.)

(**) Hans Memling (1433-1494): Hollandalı ressam. Kilise resimleriyle ünlüdür. (Çev.)

(***) Oliva: Danzig'in bir dış mahallesi. (Çev.)

hem de mantar üzerine işlenmiş iki resmi görölüyordu. Bunlardan başka büfenin üzerinde yaşlı Nettelbeck'in (*) çok koyulaşmış bir portresi vardı; bu portre, Ring'in daha bir buçuk yıl önce ölen öncülünden kalma sıradan eşyalar arasındaydı. O zaman, görenek olduğu üzere yapılan açık artırmayla satışta yaşlı deniz kurdunun resmini kimse almak istememiş, sonunda bu değer vermeyişe kızan Innstetten ona istekli olmuştu. Bunun üzerine Ring'in deyuirt-severlik damarı tutarak açık artırmaya katılmış ve Kolberg'i (**) savunmuş olan yaşlı adamın resmi orman başkoruculuğunda kalmıştı.

Nettelbeck'in portresi oldukça kusurluydu; ancak öbür bütün eşya, biraz önce de işaret edildiği gibi, evde neredeyse görkemliye yakın bir gönenç olduğunu ortaya koyuyordu; verilen yemek de buna uygundu. Sidonie'nin dışında herkes halinden az çok hoşnuttu. Sidonie, Innstetten'la Lindequist'in arasında oturuyordu; Cora'yı görünce şöyle dedi: "Şu katlanılmaz aşifte işte yine ortaya çıktı. Bakın, Innstetten, küçük şarap kadehlerini nasıl veriyor; onun bu işte gerçekten de yeteneği var. Bir lokantada garsonluk edebilir. Katlanılır şey değil. Üstelik bir de arkadaşınız Crampas'ın bakışları! İyi tohumlu insanlar işte böyledir! Sorarım size, bunun sonu neye varacak?"

Innstetten, aslında Sidonie'nin düşüncesini kabul et-

(*) Joachim Nettelbeck (1738-1824): Prusyalıların ulusal kahramanı. Denizcidir. 1807'de Fransızlar Kolberg'i kuşattığında kenti savunmak için Gneisenau'a büyük bir başarıyla yardım etmiştir.

(**) Kolberg: Pomeranya'da Persante'nin Baltık denizine döküldüğü yerde bir kent. Limanı, plajları ve kaplıcalarıyla ünlüdür. 1873 yılına değin berkitilmiş bir kent olan Kolberg, 1807'de Schill ve Nettelbeck ile birlikte Gneisenau tarafından Fransızlara karşı savunulmuştur.

mekle birlikte bütün bu sözlerin söyleniş biçimini o denli incitici buldu ki, alaylı bir tavırla şu görüşü ileri sürdü: “Evet, hanımefendi, bunun sonu neye varacak? Ben de bilmiyorum.” Bunun üzerine Sidonie yüzünü ondan çevirip solundaki komşusuna döndürerek: “Söyleyin bakalım, saygıdeğer papazımız, bu on dört yaşındaki koket hiç size derse geldi mi?”

“Evet, sayın matmazel.”

“öyleyse düşüncemi söyleyeceğim için beni bağışlayın, siz onu gerektiği gibi yetiştirmemişsiniz. Günümüzde bu işin çok güç olduğunu biliyorum; ancak genç ruhları işleme görevini üzerine alanların çoğunlukla ciddiliği savsakladığını da görüyorum. Asıl yanlış anne ve babayla eğitmenlerdedir.”

Lindequist, Innstetten’in biçimini koruyarak verdiği yanıtta bütün bunları çok doğru bulduğunu, ancak zamanın gereklerine ister istemez uymak gerektiğini de söyledi.

Sidonie: “Zamanın gerekleri!” dedi. “Bana bunun sözünü etmeyin. Böyle sözleri dinlemeye bile katlanamam. Bu, büyük bir zayıflığın itiraf edilmesi demektir, çöküşün ilanıdır. Bunun ne demek olduğunu bilirim; bu akılda gideler esaslı biçimde hiçbir işe sarılmak istemez, sıkıntı veren işlerden, görevlerden her zaman kaçarlar... Çünkü görev sıkıcıdır. Böylece bize emanet olarak verilen canımızın günün birinde bizden geri isteneceği de kolayca unutulur. Gençlere söz dinletmek, onları eğitip yetiştirmek gerek, saygıdeğer papazımız. Hiç kuşkusuz insan isteklerine karşı zayıftır; ancak...”

Tam bu sırada bir İngiliz rozbifi gelmişti; Lindequist’in gülümsediğini fark etmeyen Sidonie rozbiften bol bol aldı. Lindequist’in alaylı gülümseyişini fark etmediği için

de doğal olarak dingin bir tavırla sözünü sürdürüyordu: “Zaten burada gördüğünüz her şey bundan daha farklı olmaz; her şey aslında bozuk ve düzensiz. Ring, Ring... Eğer yanılmıyorsam, İsveç’te ya da o dolaylarda bu adda bir söylence kralı olacak. Bakın, rica ederim, sanki onun soyundan gelmiş gibi davranmıyor mu? Benim bile tanıdığım annesi de Köslin’de (*) ütüculük yapan bir kadındı.”

“Bunda hiçbir kötülük göremiyorum.”

“Kötülük göremiyor musunuz? Ben de göremiyorum. Beterin beteri vardır. Ancak kilisenin kutsal bir hizmetçisi olmanız dolayısıyla sizden toplumsal kuralları uygulamanızı beklemek zorundayım. Bir orman başkorucusu, orman bekçisinden biraz daha üstündür; bir orman bekçisinin de böyle şarap soğutma kapları, gümüş takımları olmaz; bütün bunlar yersiz ve yolsuzdur. İşte bu yüzden böyle Matmazel Cora gibi çocuklar yetişiyor.”

Tam bu anda dumanları tüten punçlu bowl sofraya gelmemiş olsaydı, öfkelendiği zaman uğursuzca kehanetlerde bulunmaya her seferinde hazır olan Sidonie herhalde bugün de bir Cassandra (***) görüşüyle gelecekle ilgili sözler

(*) Köslin: Pomeranya’da, Baltık kıyısına yakın küçük bir kent. (Çev.)

(**) Cassandra: Yunan mitologyasına göre Priamos’un bir kızıdır. Apollon, Cassandra’yı sevmiş ve sevgisine bir karşılıktaki bulunmak koşuluyla ona bilinmeyenden haber verme yeteneğini bağışlamıştı. Cassandra sözünü tutmadığından, Apollon öç almak amacıyla sevgilisinin sözlerine kimsenin inanmaması yargısını verdi. Bunun üzerine, Troia kentinin düşeceğini Cassandra önceden haber verdiği halde, kimse onun sözlerine inanmamış. Odysseus tarafından yaptırılan ve içine elli Yunanlının saklandığı tahta atın kente alınması için Cassandra’nın bütün üstelemelerine kimse aldırış etmemişti.

İşte bu nedenle yazar Theodor Fontane, geleceğe ilişkin sözlerine inandıracak kimseyi bulamayan Sidonie gibi kötümser bir insanı betimlemek için Cassandra benzetmesini kullanıyor. (Çev.)

söyleyecekti. Ring'in evindeki Noel toplantıları hep böyle punçlu bir bowl ile son bulurdu. Bundan başka, birkaç saat önce getirilen sandviç piramidinden daha yüksek kule biçiminde ustalıkla üst üste yerleştirilmiş krepler (*) de geldi. O zamana değin biraz geride durmuş olan Ring'in kendisi de oldukça parlak bir törenle çalışmaya başladı; önündeki kesme büyük şarap bardaklarını, ustaca bir eğri çizdirerek döktüğü şarapla doldurmaya başladı. O gün ne yazık ki orada bulunamayan, hazırcevaplılığı ve yerinde sözleriyle ün salmış Bayan von Padden, bu ustahklığı ikram biçimine "Ring'in en cascade (**) şarap doldurması" diye bir ad takmıştı. Şarap, hep kırmızı ve parlak bir eğri çizerek akar, bir damlası bile ziyan olmazdı. İşte bugün de böyleydi. Sonunda -bu arada dalgalı, kırmızıya çalan sarı saçlarıyla "Crampas Amca'nın" kucağına oturmuş olan Cora da içinde olmak üzere- herkes kendi payına düşen bardağı eline alınca, yaşlı Güldenkee, böylesi şölenlerde görenek olduğu üzere, kadehini sevgili başkorucu şerefine kaldırıp bir söylev vermek için ayağa kalktı. "Almancada Ring birçok anlama gelir" diyerek söze başladı; "Ring sözcüğüyle ağaçların yaşlarını gösteren halkalar, perde halkaları, nişan yüzükleri anlatılır; nişan yüzükleri dedim de aklıma geldi; ne mutlu bize ki, yakın bir zamanda bu eve de bir nişan yüzüğü getirilecek, küçük ve güzel bir elin (üstelik burada ç i f t e anlamda) yüzük parmağını süsleyecektir..."

Sidonie papaza: "Bu ne uygunsuz şey!" diye fısıldadı. Güldenkee sesini yükselterek konuşmasını sürdürdü:

(*) Krep: Bir tür tatlı. (Çev.)

(**) En cascade: Çağlayan gibi. (Çev.)

“Evet, dostlarım. Ring’in böyle birçok anlamının olmasının dışında bir de hepimizin “üç Ring”in, yani üç halkanın öyküsü olarak bildiği bir Yahudi öyküsü vardır; bu öykü, her liberal kuru gürültü gibi karışıklık ve yıkımdan başka bir şey doğurmamıştır ve halen daha başka bir işe de yaramamaktadır. Tanrı bu durumu düzeltsin. Şimdi de beni dinlemek konusundaki sabır ve hoşgörünüzü fazla kötüye kullanmış olmamak için, artık sözlerimin sonunu getirmeme izin verin. Sevgili dostlarım, ben o üç halkanın yandaşı d e ğ i l, kendisi de öyle olması gerektiği gibi bizi bir h a l k a biçiminde bir araya getiren b u Ring’in yandaşıyım; b u Ring, yaşlı Pomeranyamızın Kessin kentinde ne denli iyi insan varsa, kral ve yurdu Tanrı’yla birlikte kimler korumayı üzerine almışsa -ki onlardan birkaçı da sizlersiniz (burada hoşnutluk bildiren sesler işitildi)- işte onların hepsini konuklara açık bulunan şu masasında her zaman birleşmiş bir durumda görmektedir. Ben b u Ring’in yandaşıyım. Yaşasın Ring!” (*)

Orada bulunanların hepsi bu sözleri onaylayıp Ring’in çevresini sarmıştı; bu coşkunluk sürdüğü sürece Ring, “en cascade şarap ikramında bulunma” görevini, karşısındaki Crampas’a bırakmak zorunda kaldı; çocukların öğretmense, masanın en sonundaki yerinden fırlayarak piyanonun başına geçti; Prusya marşının ilk mezurlarını çalmaya başladı. Bunun üzerine herkes ayakta törenle piyanoya uydu: “Ben bir Prusyalıyım... Prusyalı olmak isterim.”

İlk kıtanın hemen ardından yaşlı Borcke, Innstetten’a:

(*) Fontane burada orman başkorusu Ring’in adı ile Almandaca genel olarak “halka” anlamına gelen “Ring” sözcüğü arasında geçişlerle ustalıkla bir sözcük oyunu yapmaktadır. (Çev.)

“Bu cidden güzel bir şey” dedi; “başka ülkelerde böyle şeyler yoktur.”

Bu türden bir yurtseverliğe pek değer vermeyen Inns-tetten: “Hayır, başka ülkelerde başka şeyler vardır” diyerek onu yanıtladı.

Marşın bütün kıtalarını söylediler; sonra arabaların geldiği haber verildi. Bunun üzerine, atları bekletmemek için herkes ayağa kalktı. Çünkü “atlara karşı” gösterilen bu saygınlık, Kessin kentinde de her türlü düşünceden önce geliyordu. Konukların kürklerini giymelerine yardım etmek için koridorda iki güzel hizmetçi kız duruyordu; Ring böyle şeylere önem verirdi. Herkes neşelenmişti; kimileri neşeli olmaktan da öte, keyifliydi. Konukların değişik araçlara binmesi çabuk ve herhangi bir aksaklık ortaya çıkmaksızın olacağı benziyordu; birdenbire Gieshübler’in kızığının orada olmadığı söylendi. Gieshübler hemen telaş göstermeyecek denli dingin bir adamdı; ancak sonunda birinin bir söz söylemesi gerektiğinden, Crampas sorunun ne olduğunu sordu.

Uşak: “Mirambo gidemeyecek” dedi; “sol at koşulurken onun incik kemiğini tepti. Adamcağız ahırda yatıyor, durmadan da bağıyor.”

Bunun üzerine doğal olarak Doktor Hannemann’ı çağırdılar; Hannemann ahıra gitti ve beş dakika sonra dönerek gerçek bir cerrahın soğukkanlılığıyla: “Mirambo’nun kalması gerek; sakın bir halde yatıp inciğin soğumasını beklemesinden başka şimdilik yapılacak bir şey yok; zaten endişeye değer bir tehlike de söz konusu değil” diyerek güvence verdi. Bu, bir dereceye kadar bir avuntu olmakla birlikte, Gieshübler’in kızığının nasıl döneceği so-

rununu çözmüyordu; sonunda Innstetten, Mirambo'nun yerine geçip doktorla eczacıyı evlerine sağ esen götürme niyetinde olduğunu söyledi. Dostlarına yardım etmek için genç karısından bile ayrılmaya razı olan bu çok nazik kaymakama hayli neşeli şakalar yapıp gülüşerek bu öneriyi kabul ettiler; Innstetten da, Gieshübler'le doktor kızağın arkasında olduğu halde, yine kafilenin başına geçti. Crampas'la Lindequist doğrudan doğruya onu izlediler. Onların hemen ardından da Kruse kaymakam kızağını ileri alınca, Sidonie gülümseyerek Effi'ye yaklaştı ve şimdi bir kişilik yer boş olduğuna göre, kendisiyle birlikte gitmesine genç kadının iznini rica etti. "Bizim arabamızın içi her zaman o değin boğucu oluyor ki... Babam arabadan hoşlanıyor. Sonra, sizinle gevezelik etmekten çok hoşnut olacağım. Ama yalnızca Quappendorf'a değin. Morgenitz yolunun ayrıldığı yerde inerim; o zaman yine o rahatsız eski arabamıza binmek zorundayım. Üstelik babam sigara da içiyor."

Effi, bu arkadaşlıktan pek hoşnut olmamıştı ve tek başına yolculuk etmeyi yeğlerdi; ancak Sidonie'nin önerisini kabul etmekten başka çaresi yoktu; böylece matmazel kızağa bindi. İki bayan yerlerine henüz yerleşmişlerdi ki, Kruse atlara kırbacını şaklattı; denizin görkemli bir biçimde görüldüğü oldukça dik yokuştan kumsal yoluna doğru indiler; bir mil uzunluğundaki bu yol, aşağı yukarı düz bir çizgi halinde Kessin plaj oteline değin gidiyor, oradan sağa kıvrılarak korunun ortasından kente çıkıyordu. Kar yağışı, son birkaç saattir durmuştu; hava duru ve serindi; kararar geniş denize hilal biçimindeki ayın mat ışığı vuruyordu. Kruse, arada kıyıya çarpan dalgaların köpüklerini

yararak kızağı denizin çok yakınından sürüyordu. Soğuktan az da olsa titreyen Effi, mantosuna daha sıkı sarındı; hâlâ bunun bir bahane olduğunu, Sidonie'nin, kendisine salt tatsız bir şey söylemek için yanına geldiğini çok iyi biliyordu. Böyle tatsız sözlerin söylenme sırası nasıl olsa çabucak gelirdi. Sonra, gerçekten de yorgundu; Effi'nin bu yorgunluğuna belki orman gezintisi, belki de sofrada yanında oturan Bayan von Flemming'in üstelemeleriyle biraz fazla kaçırdığı punç neden olmuştu. Onun için genç kadın uyuyormuş gibi yaparak gözlerini kapadı; başını git-tikçe sola doğru eğiyordu.

“Bu denli fazla sola eğilmemelisiniz, saygıdeğer hanımefendi. Yoksa kızak bir taşın üstünden geçecek olursa dışarıya fırlarsınız. Kaldı ki kızağınızın korkuluk kayışı olmadığı gibi çengellerinin de olmadığını görüyorum.”

“Korkuluk kayışlarından hiç hoşlanmam; bu kayışlarda bir bayağılık vardır. Sonra dışarıya fırlasam da hoşnut olurum; dalgaların arasına düşersem daha da iyi. Gerçi biraz soğuk bir banyo yaparım ama ne çıkar? Durun bakayım... Siz hiçbir şey duymuyor musunuz?”

“Hayır.”

“Müzik gibi bir şey işitmiyor musunuz?”

“Org gibi mi?”

“Hayır, org gibi değil. Öyle olsa, sesin denizden geldiğini düşünebilirdim. Ancak bu farklı, son derece ince bir ses, hani neredeyse insan sesi gibi...”

Zehirini akıtmanın tam zamanının geldiğini düşünen Sidonie: “Bunlar duyu yanılsamasıdır” dedi. “Siz sinir hastası-sınız. Sesler duyuyorsunuz. Tanrı gerçek sesi duyma-nıza da izin versin.”

“İşittiğim... Kuşkusuz bu bir delilik, biliyorum, yoksa deniz kızlarının şarkı söylediğini işittiğimi düşlerdim... Ama rica ederim söyleyin, bu da ne? Şimşek bütün gökyüzünü kaplayarak çakıyor. Bu bir kuzey ışığı olmalı.”

Sidonie: “Evet, hanımefendi” dedi; “Siz sanki bir doğa harikası karşısındaymışsınız gibi davranıyorsunuz. Oysa öyle bir şey yok. Böyle bir şey olsa bile, doğaya tapmaktan sakınmalıyız. Aslında bütün ölümlülerin kendini en beğenmiş olan dostumuz başkorucunun bu kuzey ışığı üzerine konuşmasını dinleme tehlikesinden uzak bulunmamız, bizim için gerçek bir mutluluk. İddiaya girerim ki o, bunu şölenine daha büyük bir görkem katmak için kendisine Tanrı’nın özellikle yaptığını düşlemeye bile kalkardı. O bir delidir. Güldenlee onun onuruna söylev vermekten daha iyi bir şey yapabilirdi. Ring bir de dindarlık taslar; geçenlerde kiliseye bir mihrap örtüsü armağan etti. Belki Cora da örtünün örülmesine yardım etmiştir. Bu sahte sofular her konuda suçlu ve sorumludur; çünkü onların dünya zevklerine bağlılıkları yukarıda her zaman açıkça bilinir ve günahları, ruhlarının esenliğini ciddilikle isteyenlerin hesabına da geçer.”

“Bir insanın yüreğindeki anlamak o denli güçtür ki!”

“Evet, öyledir. Ama kimilerinde de bu çok kolaydır.”
Bunu söylerken genç kadının ruhuna hemen hemen küstahça girmek istermişçesine bakıyordu.

Effi ses çıkarmadı ve başını sabırsızca yana çevirdi.

“Kiminde bu çok kolaydır, diyorum” diyerek sözlerini yineleyen Sidonie, amacına erişmişti; onun için soğukkanlılıkla gülümseyerek sözünü sürdürdü: “Bizim orman başkorucumuz da bu çözülmesi kolay bulmacalardandır.

Çocuklarını böyle yetiştiren bir insana ben acırım; onun yalnızca b i r t e k iyi yanı var: Her düşüncesi açıkça anlaşılıyor. Kendisi nasılsa çocukları da öyle. Cora Amerika'ya gidip bir milyoner karısı ya da metodizmin (*) yayıcısı olacak olsa bile, ne olursa olsun, o daha şimdiden mahvolmuş bir kız. Daha ömrümde on dört yaşında bir kız görmedim ki..."

Bu sırada kızak durmuştu; ne olduğunu anlamak için iki kadın çevreye bakınırken, sağlarında, aşağı yukarı otuz adım kadar ötede öbür iki kızağın da durduğunu fark ettiler. Sağa doğru uzakta Innstetten'm yönettiği kızak, daha yakında da Crampas'inki vardı.

Effi: "Ne var?" diye sordu.

Kruse yarı dönerek yanıt verdi: "Schloon, hanımefendi."

"Schloon mu? Hiçbir şey anlamıyorum."

Kruse, bu soruyu sormanın yanıtlamaktan daha kolay olduğunu söylemek istercesine başını sallıyordu. Bunda haklıydı da. Çünkü Schloon'un ne olduğu iki üç sözcükle anlatılamazdı. Ama oradaki her şeye olduğu gibi doğal olarak Schloon'a da yanıt bulmasını bilen Sidonie, Kruse'nin yardımına yetişti.

"Evet, hanımefendi", dedi; "durum kötü. Benim için bunun o denli önemi yok, ben rahatça işin içinden sıyrılır, geçip giderim; çünkü arabalar gelince sorun kalmaz. Arabaların tekerlekleri yüksektir; sonra atlarımız da buna alışık. Ancak böyle kızaklarla iş başka; bu kızaklar Schlo-

(*) İngiltere'de XVIII. yüzyılda John Wesley (1703-1791) tarafından kurulan çok sıkı bir Protestan tarikatı. Bu tarikat, Amerika'da da yayılmıştır. (Çev.)

on'da batıp kalırlar. İster istemez dolambaçlı bir yoldan gitmek zorunda kalacaksınız.”

“Kızaklar batar mı dediniz? Rica ederim, matmazel, hâlâ iyice anlayabilmiş değilim. Schloon bir uçurum mu yoksa insanın en dibine değin düştüğü bir burgaç mı? Karada böyle bir şey düşünemiyorum.”

“Gerçi küçük oranda olmakla birlikte yine de bu da böyle bir şeydir; aslında bu Schloon, şu sağ yandaki Got-hen gölünden gelip kum tepelerinin arkasından geçen bir akarsu yatağıdır. Yazın tümüyle kurur; insan hiç farkına varmaksızın sakın sakın üzerinden geçip gider.”

“Ya kışın?”

“Evet, kışın durum farklıdır; her zaman değil ama çoğunlukla böyledir. O zaman bir Soog olur.”

“Hey Tanrım, ne biçim adlar ve sözcükler işitiyorum!”

“...İşte o zaman bir Soog olur. Özellikle de rüzgâr karraya doğru estiği zaman bu çok şiddetlidir. Rüzgâr, deniz suyunu küçük akarsu yatağına doğru bastırır; ama bu görülebilir bir biçimde olmaz. İşin en kötüsü de budur, asıl tehlike buradadır. Bütün olay yerin altında gerçekleşir, kıymın bütün kumu suyla dolar. Ve insan artık bir kumsal olmayan böyle bir yerden geçmek isterse, sanki bir bataklıktaymışçasına batar kalır.”

Effi heyecanla: “Bunu bilirim” dedi; “bu tıpkı bizim bataklık gölümüzde olduğu gibi.” Genç kadın memleketini anımsayınca, bütün endişesi içinde birdenbire üzüncüle karışık bir sevinç duydu.

İki kadının konuşması böyle sürüp giderken, Cram-pas ne yapmak gerektiğini Innstetten’la kararlaştırmak için kızığından inmiş, dış kanatta duran Gieshübler’in kızığı-

na gitmişti. Knut'un karşıya geçme girişiminde bulunmak istediğini, ama onun bir aptal olduğunu ve bu işten hiç anlamadığını haber verdi; yalnızca buralı olanların bu konuda bir karar verebileceğini söyledi. Innstetten -Crampas'ı büyük bir şaşkınlık içinde bırakarak- "tehlikeyi göze alma"dan yanaydı; ona göre, geçmek için bir kez daha girişimde bulunulması gerekiyordu... Innstetten, aynı öykünün her seferinde kendini yinelediğini biliyordu: Buradaki insanların bir boş inancı vardı, aslında sorunun fazla önemi olmamasına karşın, hepsi daha önceden korkuyordu. Pek becerikli olmayan Knut değil ama Kruse bir kez daha bu işe girişebilirdi; kızak devrildiği takdirde, yardım etmek için de Crampas kadımların yanına binmeliydi (kızağın arkasında oturacak küçük bir yer nasılsa vardı). Kaldı ki en kötü olasılık, olsa olsa kızağın devrilmesi olabilirdi.

Crampas, Innstetten'm bu iletisiyle iki kadının yanına gitti ve onun sözlerini gülerek yineledikten sonra, tam tamına aldığı buyruk gereğince, aslında üstü bez kaplı ince bir tahta olan küçük yere oturup Kruse'ye: "Haydi sür bakalım, Kruse" diyerek seslendi.

Kruse zaten hayvanları yüz adım kadar geriye çekmişti: böylece hız alarak kızağı sağ esen geçirebileceğini umuyordu; ancak daha atlar Schloon'a basar basmaz, dizlerinin üstüne değin kuma battılar ve geriye doğru hareket ederek ancak güç bela yeniden çıkabildiler.

Crampas: "Olmuyor" dedi; Kruse de başıyla onu onayladı.

Bu işler olup biterken, Grasenabb'inki önde olmak üzere, sonunda arabalar da gelmişti; Sidonie, Effi'ye kısaca teşekkür edip esenleştikten sonra, Türk usulü piposunu

tüttüren babasının karşısında yer alınca, araba hemen Schloon'a doğru harekete geçti; gerçi atlar iyice derine gömüldüler ama, tekerlekler her tehlikeyi kolayca atlatmaya olanak tanıyordu. Daha yarım dakika bile geçmeden, Grasenabblar karşıda atlarının tırıs yürüyüşüyle yollarına gidiyorlardı. Öteki arabalar da onları izledi. Effi bunların arkasından imrenerek bakıyordu. Ama bu uzun sürmedi; çünkü kızak yolcuları için bu arada bir çare bulunmuştu; üstelik Innstetten'in, bataklığı böyle zorla geçmeye çalışmaktansa, daha sakın bir biçimde yolu değiştirmeye karar vermesiyle olmuştu bu. Şu halde, Sidonie'nin önceden tahmin ettiği şey yapılacaktı. Sağ kanattan kaymakamın verdiği kesin buyruk duyuldu: Şimdilik bu yanda kalmamak, daha yukarıda bulunan bir tahta köprüye değin kum tepelerinin arasından onun kızıağı izlenecekti. Her iki arabacı, Knut'la Kruse, bu buyruğu alınca, Sidonie'ye yardım etmek için onunla birlikte kızaktan inmiş olan binbaşı, Effi'ye yeniden yaklaşıp: "Sizi yalnız bırakamam, hanımefendi" dedi.

Effi bir an için duraksadı, ancak sonra, hemen bir yandan öbür yana çekildi; Crampas da onun soluna oturdu.

Effi'nin bu davranışı belki de yanlış anlaşılabilirdi; ancak Crampas, bununla boş hayallere kapılmayacak denli kadınları tanıyan bir adamdı. Effi'nin, içinde bulunduğu duruma göre tek doğru olan şeyi yapmış olduğunu açıkça görüyordu. Genç kadın Crampas'ın yanına gelmesini engelleyemezdi. Böylece sürekli olarak suyun kıyısından öteki iki kızıağı izleyerek uçarcasma gittiler. Suyun öteki kıyısında karanlık ormanın küme küme ağaçları yükseliyordu. Effi karşıya doğru bakıp ormanın karanlık yanındaki

dış kıyısına, yani sabahleyin geldikleri yola çıkacaklarını sandı. Ancak Innstetten bu arada başka bir plan kurmuştu; kızıağı tahta köprüyü geçer geçmez, dış yolu tutacağı yerde, ormandaki sık ağaç kümelerinin ortasından geçen daha dar bir yola saptı. Effi, birdenbire içinin ürperdiğini duyumsadı. O zamana değin genç kadının çevresinde açık hava ve ışık vardı; ama şimdi bunlar kalmamıştı; yukarıda ağaçların tepeleri bir kubbe oluşturuyordu. Üstüne bir titremedir geldi; kendine egemen olmak için avcunun içinde parmaklarını sıktı. Aklından birçok düşünce ve hayal geçiyordu; bu hayallerden birisi, Tanrı'nın Duvarı adlı koştaki nineydi ve tıpkı o nine gibi, çevresine bir duvar çekmesi için, şimdi kendisi Tanrı'ya yakarıyordu. Bu dua birkaç kez dudaklarına kadar bile geldi; ancak aniden bunların cansız sözler olduğunu duyumsadı. Korkuyordu; ama aynı zamanda sihirli bir yolda gibiydi de; bu yoldan çıkmak istemiyordu.

Şimdi titrek bir sesin kulağına yavaşça "Effi" diye fısıldadığını işitiyordu. Sonra Crampas genç kadının elini aldı; hâlâ kapalı tuttuğu parmaklarını açarak ateşli ateşli öptü. Effi bir baygınlık geçirir gibi oldu.

Yeniden gözlerini açtığı anda, ormandan çıkmışlardı; Effi kısa bir mesafeden öndeki kızakların çingiraklarını işitiyordu. Ses gittikçe daha iyi geliyordu; Utpatel'in değirmenin önünde kum tepelerinden ayrılarak kent yoluna saptıklarında, sağlarında küçük evler karla örtülü damlarıyla görünmüştü.

Effi çevresine bakındı; biraz sonra, kızak kaymakamının evinin önünde duruyordu.

YIRMİNCİ BÖLÜM

Effi'yi kızaktan indirdiği zaman keskin bakışlarıyla süzdüğü halde Crampas'la yapılan bu garip yolculuk üzerine görüşmekten kaçınmış olan Innstetten, ertesi sabah erkenden kalkmıştı; henüz etkisi süren sıkıntısına elinden geldiğince egeinen olmaya çalışıyordu.

Effi kahvaltı için gelince ona: “İyi uyudun mu?” diye sordu.

“Evet.”

“Tanrı bağışlasın. Ben kendi adıma iyi uyuduğumu söyleyemem. Düşümde senin Şchloon'da kazaya uğradığını, Crampas'ın seni kurtarmaya çalıştığını gördüm; onun da seninle birlikte bataklığa battığını söylemek zorundayım.”

“Bütün bunları o denli garip bir biçimde söylüyorsun ki, Geert. Bunların arkasında bir sitem gizli; niçin öyle olduğunu da seziyorum.”

“Pek şaşılacak bir şey.”

“Crampas'ın gelip bize yardımda bulunmayı önermiş olmasını doğru bulmuyorsun.”

“Bize mi?”

“Evet, bize. Sidonie ile bana. Binbaşığı kendin gön-

derdiğini herhalde unutmuş olmalısın. O bir kez karşımda, dar, berbat tahtanın üstünde oldukça rahatsız bir durumda oturduktan sonra, Grasenabblar gelip de yola devam ettiğimiz zaman kendisini yollamam mı gerekiyordu? Günlünç olurdu; oysa sen de o denli alıngansın ki... Senin de onayınla onunla birlikte birçok kez atla gezmeye gittiğimi anımsasana! Buna karşın kızakta Crampas'la birlikte gitmemeli miydim? Bizde, soylu bir adama güvensizlik göstermek doğru değildir, derler.”

Innstetten, sözcükler üstünde durarak: “Soylu bir adama” dedi.

“O soylu bir adam değil mi? Sen kendin Crampas için ‘o bir kavalyedir, hem de eksiksiz bir kavalyedir’ demiştin.”

Innstetten: “Evet” diyerek sözünü sürdürdü; sesi hâlâ hafif bir alayı açık etmekle birlikte daha dostça bir hal almıştı. “Onun bir kavalye, hem de eksiksiz bir kavalye olduğu kesin. Ama soylu bir adam olması! Sevgili Effi, soylu bir adam farklı görünür. Onda şimdiye değin soylu bir hal gördün mü? Ben görmedim.”

Effi, önüne bakıyor, susuyordu.

“Görülüyor ki seninle aynı düşüncedeyiz. Ayrıca senin de dediğin gibi, bunda hatalı olan benim; ölçüsüz bir davranıştan söz etmek istemem, bu konuda ölçüsüz davranış deyişini kullanmak doğru değil. Sözün kısası suç bende; böyle bir şeyin bir daha olmaması için elimden geleni yapacağım. Ancak sana bir öneride bulunmama izin verirsen, sen de tetikte ol. O, patavatsız bir adamdır; genç kadınlar hakkında patavatsızca düşünceler besler. Kendisini çok eskiden tanırım.”

“Sözlerini kulaklarıma küpe edeceğim. Yalnızca, öyle sanıyorum ki, onu yanlış tanıyorsun.”

“Ben onu yanlış t a n ı m ı y o r u m .”

Genç kadın gücünü toplayarak: “Öyleyse beni yanlış tanıyorsun” dedi; gözlerini, kocasının gözleriyle karşılaş-tırmaya çalışıyordu.

“S e n i de yanlış tanımıyorum, sevgili Effi Sen insa-nı kendine çeken sevimli bir kadınsın; ancak direnç gös-terebilmek senin harcın değil.”

Innstetten gitmek için ayağa kalktı. Kapıya kadar gi-dince, Friedrich, Gieshübler’in bir pusulasını vermek için içeriye girdi; bu pusula elbette hanımefendiye yazılmıştı.

Effi pusulayı aldı. “Gieshübler’le gizli bir mektuplaş-ma” dedi; “sert kocam için yeni bir kıskançlık konusu. Yoksa öyle değil mi?”

“Hayır, pek öyle değil, sevgili Effi. Crampas’la Gies-hübler arasında bir fark gözetmek çılgınlığını gösteriyorum. Değiş yerindeyse, onlar aynı kıratla insanlar değildir; saf altının ve bazı durumlarda da insanların değeri kıratla hesaplanır. Şunu da söyleyeyim ki, artık kimse jabo tak-madığı halde, Gieshübler’in beyaz jabosunu ben kişisel olarak Crampas’m istihkam erlerinininki gibi kırmızıya çalan sarı sakalına yeğlerim. Ama bunun kadın zevkine uygun olduğundan kuşkuluyum.”

“Sen bizi olduğumuzdan daha zayıf görüyorsun.”

“Pratik bakımından pek sudan bir avuntu. Ama artık bunu bir yana bırakalım. İyisi mi sen pusulayı oku.”

Effi okumaya başladı:

“Saygıdeğer hanımefendinin sağlıklarını sorabilir mi-

yim? Yalnızca, Schloon'dan sağ esen kurtulduklarını biliyorum; ama ormanın içinden geçerken de yeterince tehlike vardır. Biraz önce Doktor Hannemann Uvagla dan dönerek Mirambo konusunda beni yatıştırdı; dün onun durumunu bize söylediğinden daha endişe verici bulmuş; ama bugün artık tehlike görmüyormuş. Doğrusu güzel bir gezinti yaptık. - Üç gün sonra yılbaşı gecesini kutlayacağız. Geçen yılki gibi bir törenden vazgeçmek gerek; ama doğal olarak bir balo da verilecek; sizin de baloya geldiğinizi görmek, bütün dans dünyasını sevindirecektir. Duyacağı sevinç onlarınkinden aşağı kalmayacak olan dostunuz,

Alonzo G.”

Effi gülüyordu. “Ee, ne diyorsun?”

“Yine aynı şeyi söyleyeceğim: Seni Crampas yerine Gieshübler’le görmeyi yeğlerim.”

“Çünkü sen Crampas’ı fazla ciddiye alıyor, Gieshübler’e ise hiç önem vermiyorsun.”

Innstetten şakayla karışık, karısına parmağıyla gözdağı verdi.

* * *

Üç gün sonra yılbaşı gecesiydi. Effi, Noel armağanı olan güzel bir tuvaletle baloda görüldü; ancak dans etmeyerek, yaşlı kadınların yanında oturdu; onlar için müzik tribününün yakınlarındaki bir yere koltuklar konmuştu. Innstettenlerin görüşmeyi yeğlediği soylu ailelerden hiç kimse baloda yoktu; çünkü yaşlı Güldenkleer tarafından yeniden “ahlakı bozucu eğilimleri” olmakla suçlanan kent lokali yönetim kuruluyla bu soylu aileler arasında kısa bir süre önce küçük bir anlaşmazlık çıkmıştı. Ancak lokalın

üyesi olmayıp da her zaman yalnızca çağrılı konuk olarak gelen ve yurtlukları Kessine ırmağının öbür yanında bulunan üç dört soylu aile, kısmen uzak yerlerden, buz tutmuş ırmağı geçerek gelmişlerdi; bunlar, baloya katılabildiklerine seviniyorlardı. Effi, soylu malları yöneticisinin karısı yaşlı Bayan von Padden ile biraz daha genç bir kadının, Bayan von Titzewitz'in arasında oturuyordu. Kibar bir yaşlı olan Bayan von Padden, her konuda özgün bir kadındı; özellikle de elmacık kemiklerinin çıkıklığı dolayısıyla doğanın kendisine Wende Çingenesi (*) olan soyunu belli etme konusunda yaptığını, Hıristiyanlık ve Cermenlik için gösterdiği tutuculukla gidermeye çahşırdı. Bu tutuculukta o denli ileri giderdi ki, Sidonie von Grassenabb bile onun yanında bir tür inkârcı gibi kalırdı; buna karşılık -belki de kökeni Radegast ve Swantowit soylarının birleşmesine dayandığı için- uzun zamandır Tanrı'nın bir lütüfu olarak Padden ailesine özgü bir gülmece anlayışı onda da vardı; bu gülmece anlayışından bu aileyle ilişki kuran herkes, siyaset ve dinde, karşıt görüşlerde bile olsa, içtenlikle hoşnut kalırdı.

Bayan von Padden: "Ee, söyleyin bakalım çocuğum: Ne var, ne yok, nasılsınız?" diye sordu.

"İyiyim, hanımefendi; çok iyi bir kocam var."

"Biliyorum; ama bu her zaman yeterli olmaz. Benim de iyi bir kocam vardı. Burası nasıl? İnsanı yoldan çıkarmak için kendisiyle savaştıracak denli hoş durumlar hiç olmuyor mu?"

(*) Wende Çingenesi: 8. ve 9. yüzyıllarda Doğu Almanya'ya göç eden Slavlara verilen ad. (Çev.)

Effi, bir ürküntü geçirdi; aynı zamanda da duygulanmış gibiydi. Yaşlı kadının serbest ve doğal konuşma biçiminde, insanın yüreğine su serpen bir şeyler vardı. Onun çok dindar bir kadın olması, bu duyguyu artırıyordu.

“Ah, hanımefendi...”

“Bu da olur. Ben bu durumu bilirim. Yaşam hep aynı. Zaman bunu kesinlikle değiştiremez. Belki böyle olması iyidir de. Çünkü sevgili kızım, asıl sorun, savaşabilmektedir. İnsan hep doğal duygularıyla savaşmak zorundadır. İşte insan bundan haykırarak gibi olunca, sevgili melekler yukarıda şenlik eder.”

“Ah, hanımefendi! Bu savaşım çoğunlukla epeyce güç oluyor.”

“Kuşkusuz güç olur. Ancak ne denli güç olursa, o denli iyidir. Bundan hoşnut olmalısınız. Cinsel istekler her zaman duyulur; benim erkek ve kız torunlarım var; bunu her gün görüyorum. Ama insanın din gücüyle kendi kendini yenebilmesi gerekir; işte asıl sorun buradadır, sevgili kızım. Bunu bize Tanrı'nın elçisi yaşlı Martin Lutherimiz öğretmiştir. Onun konuşmalarını bilir misiniz?”

“Hayır, hanımefendi.”

“Onları size göndereyim.”

Bu sırada Binbaşı Crampas Effi'nin yanına gelerek sağlığı konusunda bilgi rica etti. Genç kadının kan başına çıkmış, yüzü kıpkırmızı olmuştu; ama o daha yanıt vermeden Crampas: “Beni hanımlarla tanıştırmamanızı rica edebilir miyim, hanımefendi?” diye sordu.

Effi, Crampas'ı kadınlara tanıttı. Bu aileler üzerine önceden bilgi toplamış olan Crampas, sürekli gevezelik ederek hiç tanımadığı bütün Paddenlerle Titzewitzelerden

söz edip durdu. Aynı zamanda Kessine ırmağının öte yanındaki aileleri hâlâ görmeye gidemediği ve karısını tanımadığı için özür diledi; ama, ne garip, suyun o denli ayırıcı bir gücü vardı ki... Bu, tıpkı Manş Denizi ile olduğu gibiydi...

Yaşlı Titzewitze: “Nasıl?” diye sordu.

Crampas, sonuç alamayacağı açıklamalarda bulunmaktan hoşlanmazdı; onun için sözünü sürdürdü: “Fransa’ya giden yirmi Almandan bir tanesi bile İngiltere’ye geçmez: Buna su etki ediyor; yineliyorum, suyun ayırıcı bir gücü var.”

İçgüdüünün inceliği dolayısıyla bunda dokunaklı bir yön sezinleyen Bayan von Padden, sudan yana çıkmak istedi; ancak Crampas, durmaksızın artan bir konuşkanlıkla sözünü sürdürerek kadımların dikkatini adı Bayan von Stojentin olan güzel bir kızın üstüne çekti; “o, kuşkusuz balonun kraliçesidir” derken, bir yandan da hayranlıkla Effi’yi süzüyordu. Sonra, hemen eğilerek üç kadından ayrıldı.

Padden: “Yakışıklı bir adam” dedi. “Evinize gelir mi?”
“Ender olarak.”

Padden: “Gerçekten yakışıklı adam” diyerek sözünü yineledi. “Kendine biraz fazla güveniyor. Gurur, yıkım getirir, derler... Ama bakın: Grete Stojentin’le gerçekten de dansa başlıyor. Ama fazla yaşlı; en az kırkının ortasında olmalı.”

“Kırk dördünü bitirmek üzere.”

“Hele, hele! Onu iyi tanır gibisiniz.”

* * *

Yeni yılın türlü heyecanlı olaylarla başlaması, Effi için son derece uygun olmuştu. Yılbaşı gecesinden bu yana keskin bir kuzey doğu rüzgârı esiyordu; sonraki günlerde bu rüzgâr, fırtınaya dönecek denli arttı. 3 Ocak günü öğleden sonra, bir geminin limana giremeyerek dalgakıranın yüz adım önünde karaya oturduğu söylendi; bu, Sunderland'dan gelen bir İngiliz gemisiymiş; uzaktan fark edilebildiğine göre, gemide yedi kişi varmış; kılavuzlar, limandan çıkmak için harcadıkları bütün çabaya karşın dalgakıranı döneme mişler; dalgalar çok güçlü olduğundan kumsaldan bir sandal gönderilmesine de olanak yokmuş. Bu üzücü haberi getiren Johanna'nın, Tanrıya şükür insanı avutacak haberleri de vardı: Konsolos Eschrich, kurtarma aygıtı ve raket bataryasıyla yola çıkmış; herhalde iyi bir sonuç alınabilecekti. Uzaklık, 1875 yılında olduğu kadar çok değilmiş; oysa o zaman bile başarılı olmuşlar, hatta uzun tüylü bir fino köpeğini bile kurtarmışlar; hayvanın sevinci, kaptanın karısını ve Anniecikten pek de büyük olmayan küçük çocuğu kırmızı diliyle yeniden yeniden yalaması cidden yürekleri parçalayan bir görünüm olmuş.

Effi hemen: "Geert, ben de gidip göreceğim" dedi; geç kalmamak için ikisi birden derhal yola çıktılar; tam zamanında hareket etmişlerdi; çünkü onlar korudan kumsala çıkar çıkmaz, kurtarma çalışmalarının ilk adımı atılmıştı. Halatla birlikte raketin bulutların altında uçarak geminin üzerinden geçip öte yana nasıl düştüğünü açıkça gördüler. Gemide bütün eller hemen çalışmaya başladı; küçük ipin yardımıyla halatla sepeti çektiler; uzun bir süre geçmeden sepet bir tür dairesel devinimle dönerek yeniden geldi; gemicilerden, sırtında kukuletalı bir muşamba olan, ince vü-

cutlu, güzel bir adam sağ esen karaya çıktı; hemen onun çevresini sarıp adamcağıza merakla sorular sordular. Sepet de teker teker öteki gemicileri getirmek üzere yeniden yola çıktı. Böylece herkes kurtarıldı. Effi, yarım saat sonra kocasıyla birlikte eve dönerken, kumların arasına atılıp ağlayacak denli heyecanlıydı. Genç kadının yüreğinde yine güzel bir duygu belirmişti; olayın böyle sonuçlanması onu son derece mutlu etmişti.

Bu olay ayın üçünde olmuştu. Daha ocağın beşinci gününü genç kadın, tümüyle başka türden olmakla birlikte, kendisine heyecan veren yeni bir haber daha aldı. Innstetten, elbette kent ve belediye meclisinde de üye olan Gieshübler'e belediyeden çıkarken raslamış ve onunla görüştüğü sırada kent makamlarının garnizon sorununa ilişkin olarak ne gibi bir tavır almayı düşündüklerinin Savaş İşleri Bakanlığı'ndan sorulduğunu öğrenmişti. Öneri gerektiği biçimde karşılanacak olursa, yani ahır ve kışla yapıları sağlanabilecek olursa, iki süvari alayının gönderilmesi söz konusu olabilecekti.

“Ee, Effi, buna ne diyorsun?”

Effi'nin dili tutulmuş gibiydi. Çocukluk yıllarının bütün masum mutluluğunu birden ruhunda duyumsamıştı. Memleketi Hohen-Cremmen'dekilere benzeyen kırmızı üniformalı süvariler, ona bir an aslında cennetin ve masum insanların koruyucularıymış gibi geldi. Bunları düşünerek hâlâ susuyordu.

“Bir şey demiyorsun, Effi.”

“Evet, şaşılacak şey. Geert. Ancak bu beni öyle hoşnut etti ki, sevincimden hiçbir şey söyleyemiyorum. Aca- ba gerçekten olacak mı? Gerçekten gelecekler mi?”

“Elbette daha belli değil, tam olarak belli olmasıysa daha epey zaman alır. Hatta Gieshübler, arkadaşlarının, yani kasabanın ileri gelenlerinin bunu hak etmediklerini söylüyordu. Onlar böyle bir onuru, onuru değilse bile yararlı olayı hep birden hoşnut olarak karşılayacaklarına ‘eğer’ler ve ‘ama’larla türlü görüşlerde bulunmuş ve yeni yapı konusunda da son derece cimri davramışlar; hatta postacı Michelsen bunun kent halkının ahlakını bozacağını, kimin kızı varsa, sakınmasını, pencerelerine kafes yaptırmasını söylemiş.”

İnanılır şey değil. Ben gerçekten de süvarilerimizden daha çok oturup kalkmasını bilen, onlardan daha terbiyeli insan ömrümde görmedim, Geert. Bunu sen kendin de bilirsin. Şimdi de Michelsen her yana kafes koydurmak istiyor. Onun da kızları var mı?”

Kuşkusuz, üstelik üç kızı var. Ama üçü de birer hors concours!” (*)

Effi, öyle içten bir gülüşle güldü ki, uzun zamandır böyle güldüğü yoktu. Ama bu çok sürmedi; Innstetten gidip de onu tek başına bırakınca, genç kadın çocuğunun beşiğinin yanına oturdu; gözyaşları yastıkların üstüne damlıyordu. İçine yine bir sıkıntı girdi; kendisinin bir tutuklu gibi olduğunu, bu durumdan kurtulamayacağını duyumsuyordu.

Bundan dolayı çok acı çekiyor, kendini kurtarmak istiyordu. Ama güçlü duygular duymaya eğilimli olmasına karşın, istenci güçlü bir kadın değildi; hiç azim gösteremiyor, bütün iyi istekleri geçip gidiyordu. Böylece bu duru-

(*) Hors concours: Başyapıt. (Çev.)

mu bir gün değiştiremediği, ertesi gün de değiştirmek istemediği için, hep aynı biçimde sürüyordu. Yasak olanm, gizemli bir gücün etkisi altındaydı.

Doğuştan serbest ve açık yürekli olan genç kadın, gizli bir güldürü oynamaya gittikçe daha çok alışıyordu. Kimi zaman bunun kendisi için ne denli kolay olduğunu görđükçe ürküyordu. Yalnızca bir bakımdan hep aynı biçimde kalmıştı: Her şeyi açıkça, olduğu gibi görüyor, hiçbir şeyi güzelleştirmiyordu. Bir akşam geç bir saatte yatak odasında aynanın önüne gitti; ışıklar ve gölgeler oraya buraya düşüyor, Rollo dışarda havlıyordu; aynı anda aynadan, arkasında birinin durduğunu görür gibi oldu. Ama hemen kendini topladı. “Bunun ne olduğunu biliyorum; o değildi” diyerek parmağıyla yukardaki hortlaklı odayı işaret etti. “Bu başka bir şeydi.. vicdanımdı... Effi, sen mahvoldun.”

Ancak bu durum böyle sürüp gidiyordu; bir kez ok yaydan çıkmıştı. Bir gün olan, ertesi gün de aynı şeyin yapılmasını zorunlu bir gereksinime dönüştürüyordu.

Ayın ortasında, kent dışındaki soylu ailelerden çağrılar geldi. Innstettenların ilişki kurmayı yeğlediği dört aile, çağrılarda izlenecek sıra konusunda anlaşmışlardı: Bu işe Borckeler başlıyacak, Flemming ve Grasenabblar onları izleyecek, en sonra da Güldenkleeler şölenlerini vereceklerdi. Bunların hepsi birer hafta arayla olacaktı. Çağrılıkların dördü de aynı gün geldi; anlaşılan, bu soylu aileler özel bir dostluk bağını göstermek istemekle birlikte, aynı zamanda da düzenli ve düşünceli davrandıklarını da belli etmek niyetindeydiler.

“Ben gelmeyeceğim, Geert. Haftalardır yaptığım kür dolasıyiyle beni bağışlamalısın.

Innstetten gülüyordu. “Kür. Gelmemeni küre bağlamalıyım, değil mi? Bu, bahane; işin aslı, gelmek istemiyorsun.”

“Hayır; bunda senin sandığımdan daha içtenim. Doktora danışmamı sen kendin istedin. Ben de istediğini yaptım; şimdi de doktorun önerisini yerine getirmek zorundayım. Adamcağız kansız olduğumu söylüyor; oldukça garip: Her gün demirli maden suyu içtiğimi biliyorsun. Borcukelerde belki de domuz başı ve yılanbalığıyla hazırlanacak bir yemeği gözünün önüne getirirsen, bunun beni ne kötü etkileyeceğini kestirebilirsin. Onun için, herhalde Effi’ne karşı çıkmazsın. Doğrusu, bazen bana öyle geliyor ki...”

“Rica ederim, sürdür Effi...”

“Ayrıca ben, gittiğin zamanlar, her seferinde değirme ya da mezarlığa ya da hatta Morgenitz’e çıkan kestirme yolun başladığı köşeye değin sana arkadaşlık edersem çok hoşnut olurum. Benim için işin tek iyi yanı bu. Sonra arabadan iner, yavaş yavaş yürüyerek dönerim. En güzeli her zaman kum tepelerinin arasında yürümektir.”

Innstetten buna razı olmuştu; üç gün sonra kapının önünde duran arabaya Effi kocasıyla birlikte binerek ormanın köşesine değin ona arkadaşlık etti. “Burada araba dursun, Geert. Sen soldan yoluna gidersin; ben de sağdan kumsala değin gider, sonra korunun ortasından dönerim. Biraz uzak ama o denli de değil. Doktor Hannemann, bana her şeyden önce devinimin ve temiz havanın gerektiğini her gün söylüyor. Sanırım hakkı da var. Herkese selamlar; yalnızca Sidonie’ye selamımı söylemeyebilirsin.”

Effi’nin kocasına ormanın köşesine değin arkadaşlık ettiği araba yolculukları her hafta yineleniyordu; ama bu-

nun dışındaki zamanlarda da Effi, doktorun söylediklerine sıkı bir biçimde uymaktan geri kalmıyordu. Kendisine önerilen gezintiyi yapamadığı gün yoktu; çoğunlukla öğleden sonra Innstetten gazetelerine gömüldüğü zaman, genç kadın bu gezintilere çıkıyordu. Hava güzeldi; yumuşak, serin bir rüzgâr esiyordu; gökyüzü bulutlarla kaplıydı. Her zaman tek başına gidiyor ve Roswitha'ya: "Roswitha, şosedan aşağıya ineceğim; sonra sağdan atlıkarıncanın bulunduğu alana gider, orada seni beklerim, gelip beni al. Kın ağaçlı yoldan ya da ipçi tezgâhı denen şosedan döneriz. Ama ancak Annie uyursa gel. Annie uyumazsa, Johanna'yı gönder. Ya da daha iyisi vazgeç; gereği yok, onu yollama. Ben nasılsa yolumu bulurum."

İlk gün, gerçekten de sözleştikleri biçimde buluştular. Effi, uzun bir tahta arabalığın önündeki banka oturmuştu; karşıda, kirişleri siyah boyalı sarı, alçak bir tahta yapıya bakıyordu; burası, bir kadeh içmek ya da solo (*) oynamak için halkın geldiği bir birahaneydi. Hava henüz kararıyordu; ama pencereler şimdiden aydınlanmıştı; pencerelerin ışıkları, kar yağmalarına ve yanda duran birkaç ağaca vuruyordu. "Bak, Roswitha, ne güzel görünüyor."

Bu böyle birkaç gün boyunca yinelendi. Ama daha sonra çoğu kez Roswitha atlıkarıncanın ve arabalığın yanına geldiği zaman, orada kimseyi bulamıyordu; eve dönüp de koridora girince Effi onu karşılayarak: "Nerede kaldın, Roswitha; ben çoktan döndüm" diyordu.

Bu durum bu biçimde haftalarca sürdü. Kentlilerin çıkardığı güçlükler dolayısıyla süvariler konusu kapanmış

(*) Solo: Bir tür iskambil oyunu. (Çev.)

gibiydi; ama görüşmeler henüz tümüyle sona ermediği ve son zamanlarda başka bir makamla, kolordu komutanlığıyla yapıldığı için Crampas, Stettin'e çağrılmıştı; onun bu konudaki düşüncesini öğrenmek istiyorlardı. Binbaşı, gittiğinin ikinci günü oradan Innstetten'a şu satırları yazdı: "Sizinle esenleşmeden yola çıktığım için başışlamanızı dileirim, Innstetten. Ancak gidişim o denli ani oldu ki.. Konuyu elimden geldiğince uzatmaya çalışacağım; çünkü insan böyle dışarda bulunmaktan hoşnut oluyor. Lütufkâr koruyucum saygıdeğer hanımefendiye saygılarımı söyleyiniz."

Innstetten mektubu Effi'ye okudu. Genç kadın sakin duruyordu. Sonunda dedi ki: "Böyle olması çok iyi."

"Ne demek istiyorsun?"

"Buradan gitmiş olması iyi diyorum. O hep aynı şeyleri anlatıyor. En azından döndüğünde, bir süre için söyleyecek yeni şeyleri olur."

Innstetten'ın keskin bakışı karısının üzerinde dolaştı. Ama bir şey göremediği için kuşkusu yeniden yatıştı. Biraz sonra dedi ki: "Ben de gitmek istiyorum; hem de Berlin'e. Belki ben de o zaman Crampas gibi yeni bir şeyler getirebilirim. Benim sevgili Effim, yeni şeyler işitmekten her zaman hoşlanır; güzel Kessinimizde sıkıyor. Sekiz gün kadar, belki bir gün daha fazla kalacağım. Sakın Korkma... O artık bir daha gelmez... Biliyorsun ya! Yukardakinden söz ediyorum... Gelse bile, Rollo ile Roswitha var."

Effi kendi kendine gülümsedi; onun bu gülümsemesine biraz da üzünç karışıyordu. Innstetten'ın, hortlakla ve karısının korkusuyla bir güldürü oynadığını Crampas'ın ilk kez söylediği günü anımsadı. Büyük eğitimci! Ama onun

hakkı yok muydu? Bu güldürü yerinde değil miydi? Genç kadının aklından birbirini tutmayan, iyi ve kötü, türlü düşünceler geçiyordu.

Üç gün sonra Innstetten yola çıktı.

Berlin'de ne yapmayı tasarladığı konusunda hiçbir şey söylememiştir.

YIRMI BİRİNCİ BÖLÜM

Crampas Stettin'den döndüğünde, Innstetten gideli henüz dört gün olmuştu; binbaşı şu haberi getirdi: Kessin'e iki süvari bölüğü yerleştirme düşüncesinden yüksek makamlarca kesin olarak vazgeçilmişti; bir süvari garnizonu ve özellikle de Blücher süvarilerini isteyen o denli çok kent varmış ki, böyle bir önerinin duraksayarak değil, yürekten bir hoşnutlukla karşılanmasına alışıklarmış. Crampas bunu bildirince, belediye meclisi üyeleri oldukça şaşkın bir tavır takındılar; yalnızca Gieshübler, arkadaşlarının bilgiçliği nedeniyle uğranılan bu başarısızlığa sevinmişti. Halkın bu haberi öğrenmesiye hoşnutsuzluk doğurdu; hatta kızları olan birkaç konsolos bile o anda bu durumdan hoşnut değildi; ancak herkesin ağızında dolaşan "Innstetten'in Berlin'de ne yapmayı tasarladığı" konusu, Kessin halkını ya da hiç değilse kent eşrafını belki de daha çok ilgilendirdiğinden olacak, öteki sorun genel olarak çabucak unutuldu. Kent halkı, çok sevilen kaymakamlarını yitirmek istemiyor, bununla birlikte yine de bu konuda uluorta söylentiler dolaşıyordu; bu söylentileri uyduran her ne kadar Gieshübler değilse de, bunlar onun tarafından büyütülüyor ve çevreye yayılıyordu. Birçok söylenti

arasında Innstetten'in bir kurul başkanı olarak armağanlarla Fas'a gideceği, bu armağanların içinde, yalnızca üzerinde Sanssouci Sarayı ile Yeni Saray'ın resmi bulunan geleneksel vazunun değil, özellikle bir de büyük dondurma makinesinin bulunduğu söyleniyordu. Fas'ta hava her zaman sıcak olduğundan bir dondurma makinesi o denli akla yakın göründü ki, söylenenlerin hepsine inandılar.

Effi de bunları işitmişti. Bu gibi söylentilerle neşeleneyeceği günler henüz o denli geçmişte kalmamıştı; yine de yıl sonundan bu yana içinde bulunduğu ruhsal durumda, böyle şeylere kayıtsızca keyifli keyifli gülebilmesi artık pek olası değildi. Genç kadının yüzündeki çizgiler tümüyle başka bir anlatım almıştı; bir kadın olduğu halde hâlâ üzerinde bulunan o yarı acındırıcı, yarı muziplikten gelme çocukça hal artık geçmişti. Kumsala ve koruya yaptığı gezintileri Crampas Stettin'deyken bırakmıştı; o döndükten sonra bu gezintilere yeniden başladı; havanın elverişi olmaması bile Effi'yi gezintisinden alıkoyamıyordu. Daha önce de olduğu gibi, Roswitha'nın ipçi tezgâhı yolunun bitimine ya da mezarlığın yakınına değin gelip onu karşılaması kararlaştırılıyor, ama onlar eskisinden daha da sık olarak buluşamıyorlardı. "Beni hiç bulamadığın için sana kızsam yeri ama, hiç zararı yok; ben artık korkmuyorum, mezarlıktan bile çekinmiyorum. Ormanda daha kimseye raslamadım."

Effi bu sözleri Innstetten'in Berlin'den dönmesinden bir gün önce söylemişti. Roswitha buna fazla aldırmayarak daha çok kapıların üstüne çelenk takmakla ilgileniyordu; köpekbalığının payına da bir çam dalı düştü; balık bununla her zamandankinden daha garip görünüyordu. Effi

dedi ki: “İyi ediyorsun, Roswitha; yarın o geldiği zaman bütün bu yeşilliklerden ötürü hoşnut olacak. Acaba bugün de gitsem mi, dersin? Doktor Hannemann gezintiye çıkmam için üsteliyor ve bu işi yeterince ciddiye almadığımı, yoksa daha sağlıklı görünmem gerektiğini söylüyor; ama canım bugün pek çıkmak istemiyor; yağmur çiseliyor, hava da o denli karanlık ki.”

“Yağmurluğunuzu getireyim, hanımefendi.”

“Getir! Ama bugün arkamdan gelme; nasılsa buluşmıyoruz.” Effi gülüyordu. “Gerçekten de seni bulmak olası değil, Roswitha. Kendini boş yere üşütmeni de istemem.”

Roswitha evde kalmıştı; Annie uyuduğu için Bayan Kruse ile gevezelik etmek üzere Kruselere gitti. “Sevgili Bayan Kruse” dedi; “Bana Çinlinin öyküsünü anlatın. Dün tam anlatırken Johanna geldi; her zaman öyle kibarlık taşıyor ki... Ona bakarsan, böyle bir şey yokmuş. Ama ben bunun olduğuna, yani Çinli ile Thomsen’in torununun ya da yeğenin öyküsüne inanıyorum.”

Bayan Kruse başıyla Roswitha’yı onayladı.

Roswitha konuşmayı sürdürüyordu: “Bu ya mutsuz bir aşkmış (Kruse yine başını salladı) ya da mutlu bir aşkmış da Çinli böyle bütün umutlarının birden kaybolmasına katlanamamış. Çünkü Çinliler de ne olsa bizim gibi insandır; her şey bizim için nasılsa, onlar için de öyle olsa gerek.”

Bayan Kruse: “Her şey” diyerek onu onayladı; bunu öyküsüyle de kanıtlamak isterken kocası içeriye gelerek dedi ki: “Hanım, şu cila şişesini versene; yarın bey geldiği zaman koşum takımının parlatılmış olması gerek; o her şeyi görür, bir şey söylemese bile insan onun gördüğünü fark eder.”

Roswitha: “Ben size cilayı dışarıya getiririm, Kruse” dedi; “karınız bana bir şey daha anlatacak da; ama şimdi biter, ben de gelir, size şıseyi getiririm.”

Birkaç dakika sonra Roswitha cila şişesi elinde avlu-ya çıktı; Kruse'nin biraz önce çitin üstüne koyduğu koşum takımının yanında durdu. Kruse, kadının elinden şıseyi alarak: “Hey Tanrım! Bunun fazla bir yararı olmayacak” dedi; “yağmur durmadan çiseliyor, cila yine kaybolacak. Ama bence her şey düzenli olmalı.”

“Öyle. Üstelik bu gerçek cila, Kruse; ben hemen anlarım, gerçek bir cila da uzun süre yapışkan kalmaz, derhal kurur. Yarın hava sisli olur ya da yağmur yağarsa, zararı dokunmaz. Ama doğrusu Çinlinin konusu garip bir öykü.”

Kruse gülüyordu. “Saçma, Roswitha. karım, gereken şeyleri göreceğine, hep böyle masallar anlatır; sonra da temiz bir gömlek giymek istesem, gömlekte bir düğme kesin eksiktir. Buraya geldiğimizden bu yana hep böyle. Onun kafasında yalnızca böyle öyküler var, kara tavuk da cabası. Zavallı tavuk yumurta yumurtlamıyor. Nereden yumurtlasın? Dışarı çıktığı yok ki... Yalnızca horozun ‘Üürüü!’ diye öttüğünü işitmekle de böyle bir şey olamaz. Bu hiçbir tavuktan beklenemez.”

“Bakın, Kruse, bunu karınıza anlatacağım. Sizi hep akli başında, namuslu bir adam olarak görürdüm; ama şimdi ‘üürüü’ diye saçmalıklardan söz ediyorsunuz. Demek ki erkekler hep, düşünüldüğünden daha kötü insanlar. Şimdi şu fırçayı alıp da size kara bir bıyık yapmalı.”

“Siz yaparsanız, insan bundan hoşnut olabilir, Roswitha.” Çoğunlukla ağır başlı bir adam rolünü oynayan Kruse, gittikçe şakacı bir tavır takınmak ister gibiydi ki, bir-

denbire hanımefendiyi gördü; Effi, o gün korunun öbür yanından gelmişti; tam o anda çiti geçiyordu.

“İyi günler, Roswitha; bakıyorum, pek neşelisin. Annie ne yapıyor?”

“Uyuyor, hanımefendi.”

Ancak Roswitha bunu söylerken kızarmıştı; hanımefendinin soyunmasına yardım etmek için hemen oradan ayrılarak eve doğru gitti. Çünkü Johanna’nın evde olup olmadığı belli değildi. Şimdi evde daha az iş olduğu ve Friedrich’le Christel de nedenini bilmeksizin ona sıkıcı geldikleri için, Johanna artık karşıdaki “daire”de daha çok kalıyordu.

Annie hâlâ uyuyordu. Effi beşiğe eğildi; sonra şapkasıyla yağmurluğunu çıkartıp yatak odasındaki küçük kanepeye oturdu. Nemli saçlarını yavaş yavaş arkaya doğru sıvazlıyordu; ayaklarını, Roswitha’nın getirdiği alçak bir iskemleye koydu: Oldukça uzun bir gezintiden sonra belli bir biçimde dinlenme zevkini tadarken dedi ki: “Sana şunu söylemek zorundayım ki, Kruse evlidir, Roswitha.”

“Biliyorum, hanımefendi.”

“Evet, insan bazen her şeyi bilir ama bir şey bilmiyormuş gibi davranır. Kruse ile aranda hiçbir şey olamaz.”

“Zaten hiçbir şey olacağı yok, hanımefendi...”

“Çünkü kadıncağızın hasta olduğunu düşünüyorsan, hesabını yanlış yapıyorsun, demektir. Hastalar sağlamlardan daha çok yaşar. Sonra onun kara tavuğu var. Ondan kendini sakın; tavuğun tekin olmadığını herkes biliyor ve söylüyor. Bilmem niçin, ben de o tavuktan ürküyorum. İddiaya girerim ki, yukarda bütün bu olup bitenlerin tavukla bir ilgisi var.”

“Ben öyle olduğunu sanmıyorum. Ama yine de insan ürküyor. Sonra, her zaman karışma karşı olan Kruse, herhalde beni düşüncemden vazgeçiremez.”

“O ne diyor?”

“Gürültüyü yalnızca farelerin yaptığını söylüyor.”

“Fare bile olsa çok kötü. Ben farelere katlanamam. Şimdi asıl konuya gelelim: Kruse ile nasıl gevezelik ettiğini, ona karşı ne derece senlibenli davrandığımı açıkça gördüm. Hatta yanılmıyorsam, ona boyayla bir bıyık da yapmak istiyordun. Bu doğrusu çok fazla. Sonra halin kötü olur. Henüz güzel ve zarif bir kadınsın, hoşça gider bir halin var. Ama sana şu kadarını söyleyeyim ki, kendine dikkat et. İlk kez başına gelen nasıl oldu? Bana anlatabileceğin gibi bir şey mi?”

“Ah, anlatabilirim, hanımefendi. Ama ilk başıma gelen dehşet verici bir şeydi. Onun için, Kruse konusunda içiniz rahat olabilir, hanımefendi. Benim uğradığım yıkıma uğrayan bir kimse, artık akıllanmış demektir; kendisine dikkat eder. Ara sıra o geçirdiklerim hâlâ düşüme giriyor da, ertesi gün bitkin bir durumda dolaşıyorum. Öyle büyük bir korku geçiriyorum ki...”

Effi doğrulmuştu; başım koluna dayadı. “Haydi, anlat bakalım. Şu başına gelen nasıl olmuş. Daha babamın evinden bilirim: sizlerin geçirdiğiniz hep aynı maceradır..”

“Evet, ilk önce hep aynı maceradır; zaten ben de benimkinde sıradışı bir şey olduğunu ileri sürmüyorum. Ama sonra bunu benim başıma nasıl kaktılar ve ben nasıl: ‘Evet öyle’ demek zorunda kaldım, işte bu dehşet vericiydi. Annem yine neyse ama, köyde demirci olan babam çok sert ve öfkeli bir adamdı; başıma geleni işitince, ateşten al-

dığı bir demir çubukla üstüme yürüdü; beni öldürmek istiyordu. Avazım çıktığı kadar bağırdım; tavan arasına kaçıp saklandım, orada yattım; tir tir titriyordum. Ancak beni çağırdıkları ve bir şey yapmayacaklarını söyledikleri zaman yeniden aşağıya indim. Bir de benden küçük bir kız kardeşim vardı; sürekli beni gösterip benimle alay ediyordu. Sonra çocuk doğacağı zaman yanımızdaki samanlığa gittim. Evimizde doğurmaya cesaret edemiyordum. Orada yabancı insanlar beni yarı ölü bir durumda bularak eve, yatağıma götürmüşler. Üçüncü gün çocuğu benden aldılar; sonradan çocuğumun nerede olduğunu sorduğumda, iyi ve emin bir yerde bulunduğunu söylediler. Ah, hanımefendi, Tanrı sizi böyle bir yıkımdan korusun.”

Effi birden ayağa kalkmıştı; Roswitha’ya gözlerini açmış, şaşkınlıkla bakıyordu. Ancak genç kadın öfkelenmekten çok ürkmüştü. “Ne biçim konuşuyorsun! Ben evli bir kadınam. Böyle bir şey söylememelisin; bu sözün çok uygunsuz, hiç yerinde değil.”

“Ah, hanımefendi...”

“Sen iyisi mi, bana sonra ne olduğunu anlat. Senden çocuğu almışlardı. Orada kalmıştın...”

“Sonra, aradan birkaç gün geçince Erfurt’tan (*) biri geldi; muhtara gidip bir sütnine olup olmadığını sormuş. Muhtar da ‘var’ demiş. Tanrı ondan razı olsun. Yabancı bey de beni yanına alıp götürdü; o zamandan bu yana Tanrı’ya şükür daha iyi günler geçirdim; kayıt memurunun karısının yanında bile durumum hep katlanılabilir derecedeydi;

(*) Erfurt: Saksonya’da bir kent. Erfurt’ta tarihi kiliseler ve yapılar vardır. 1908’de I. Napoleon’la Rusya Çarı I. Alexander arasında bu kentte bir toplantı yapılmıştı. (Çev.)

sonunda size geldim, hanımefendi. Her yerden çok burada rahat ettim.” Bunu söylerken kanepenin yanına gelip Effi’nin elini öptü.

“Roswitha, böyle her zaman elimi öpme; ben bundan hoşlanmam. Sonra yalnızca Kruse konusunda kendine dikkat et, yeter. Başka yönlerden sen iyi ve söz anlayan bir kadınsın... Evli bir erkekle bu durum hiç de hoş olmaz.”

“Ah, hanımefendi! Tanrı ve azizleri bizi çok iyi yönettirler; başımıza gelen her kötülükten bir iyilik doğar. Düzelmeyen bir kimseye de çare bulunamaz... Doğrusu ben erkeklerden hoşlanırım...”

“Bak, Roswitha, görüyor musun?”

“Ama şimdi hiçbir şey yok; ancak eğer Kruse ile yine öyle bir iş başıma gelirse ve de bundan kendimi kurtaramazsam, kendimi hemen denize atarım. Geçirdiğim yıkım korkunçtu. Acaba zavallı yavruma ne oldu? Onun yaşadığına inanmıyorum; yavrumu öldürdüler; ama suç benim.” Roswitha Annie’nin beşiğinin önüne çökerek çocuğu sallamaya başladı; durmadan ninni söylüyordu.

Effi: “Sus, artık söyleme” dedi; “başım ağrıyor. Git bana gazeteleri getir. Acaba Gieshübler dergileri gönderdi mi?”

“Gönderdi. Moda dergisi de yukarda. Johanna karşıya gitmeden biz onu biraz karıştırdık. Öyle güzel giysileri olmadığı için Johanna çok üzülüyor. Moda dergisini getireyim mi?”

“Evet, getir; lambayı da yanına al.”

Roswitha gitmişti; Effi yalnız kalınca kendi kendine “insan o moda dergisiyle hiçbir iş göremez. İçindekileri

şimdiden biliyorum: Manşonlu güzel bir kadın, yarım tül-
lü başka bir kadın; mankenler. Ama düşüncelerimi değiş-
tirmek için en iyi çare de bu.”

* * *

Ertesi gün öğleden önce Innstetten'dan bir telgraf gel-
di; kaymakam, telgrafında ancak ikinci trenle yola çıkaca-
ğını, yani akşam olmadan Kessin'e gelemeyeceğini bildi-
riyordu. Gün, bitmek tükenmek bilmeyen bir huzursuzluk
içinde geçti; Tanrıya şükür öğleden sonra Gieshübler ge-
lerek bir saatten fazla bir zamanm geçmesine yardım et-
mişti. Sonunda saat yedide araba kapının önünde durdu;
Effi dışarıya çıkarak kocasıyla selamlaştı. Innstetten, ken-
disine yabancı olan bir heyecan içindeydi; onun için, Ef-
fi'nin gösterdiği içtenliğe karışan bozuntusunu fark etme-
di. İçerde, koridorda lambalar ve mumlar yanıyordu; do-
lamların arasındaki bir masaya Friedrich'in koyduğu sema-
ver, ışıkların parıltısını yansıtıyordu.

“Burası tıpkı bizim ilk geldiğimiz zamanki gibi görü-
nüyor. O günü hâlâ anımsıyor musun, Effi?”

Genç kadın “evet” dercesine başını salladı.

“Yalnızca köpekbalığı çam dalıyla bugün daha sakin
duruyor; Rollo'da da çekingen bir hal var, artık ayaklarını
omzuma koymuyor. Ne var, Rollo?”

Rollo, efendisine sürünerek yaltaklandı.

“Hayvan ya benden ya da başka birinden hoşnut de-
ğil. Sanırım benden hoşnut olmasa gerek. Haydi, artık içe-
riye girelim.” Innstetten odasına girdi; kanepeye yerleşe-
rek Effi'ye de yanma oturmasını rica etti. “Berlin umdu-
ğundan da daha güzeldi; ama bütün sevincimin içinde hep

seni özledim. Ne kadar da iyi görünüyorsun! Biraz solgun ve değişiksin ama, bu sana yakışıyor.”

Effi kızardı.

“Bak, şimdi de kızardın. Ama durum geçenlerde dediğim gibi: Eskiden sende şımarık bir çocuk hali vardı; birdenbire bir kadın gibi oluverdin.”

“Bunu işitmekten hoşnut oluyorum, Geert; ama öyle sanıyorum ki, sen bunu laf olsun diye söylüyorsun.”

“Hayır, hayır. Bu sözümü beğendinse, kendine alacak kaydedebilirsin...”

“Öyle sandım da...”

“Şimdi, bil bakalım, sana kimden selam getiriyorum?”

“Bu o denli güç değil, Geert. Kaldı ki döndüğünden bu yana kendimi aralarında sayabileceğim biz kadınlar (bu arada elini kocasına uzatarak güldü) böyle şeyleri kolay keşfederiz. Biz sizin gibi anlayışsız değiliz.”

“Ee, kimden dersin?”

“Elbette kuzenim Briest'ten. Herhalde aramadığını düşündüğüm ve bana selam yollamayacak kadar kıskanç olan halalarımı saymazsam, Berlin'de kuzenimden başka kimseyi tanımıyorum. Bütün yaşlı halaların kıskanç olduğunu sen de fark etmedin mi?

“Doğru, Effi, öyle. Bunu söylerken yine tümüyle benim eski Effimin halini aldın. Şunu bilmelisin ki, hâlâ bir çocuk gibi görünen eski Effi de benim zevkime uygundu. Tıpkı şimdiki hanımefendinin de zevkime uygun olduğu gibi.”

“Öyle mi dersin? Ya ikisinin arasından birini yeğlemen gerekse?”

“Bu bir doktora tezi; buna yanıt vermeye cesaretim

yok. Bak, Friedrich çayı getiriyor. Şu saati ne denli özlemiştim! Dressel'de kuzenin Briest'le oturup senin sağlığına şampanya içerken, bunu ona bile söyledim... Herhalde kulakların çınlamıştır... Kuzenin o zaman ne dediğini biliyor musun?"

"Kesinlikle aptalca bir söz söylemiştir. Bunda çok ustadır."

"İşte bu, bütün yaşamımda rasladığım en büyük iyilikbilmezlik. Briest dedi ki: 'Effi'nin, benim güzel kuzenimin şerefine içelim... Sizi düelloya çağırıp öldürmek istediğimi biliyor musunuz, Innstetten? Neden mi, diyeceksiniz? Çünkü Effi bir melektir; siz beni o melekten yoksun bıraktınız.' Bunu söylerken o denli ciddi ve acı içinde görünüyordu ki, insan bu sözleri neredeyse gerçek sanabilirdi."

"Oo! Ben onun bu halini bilirim. Kaçmıcı kadehteydiniz?"

"Aklımda değil; belki o zaman da kaçınıcı kadehte olduğumu söyleyemezdim. Ama Briest'in bunu çok ciddi söylediğini sanıyorum. Belki doğrusu da bu olurdu. Ne dersin, sen onunla yaşayamaz mıydın?"

"Yaşayabilmek mi? Bu yeterli değil, Geert. Ama diyebilirim ki, onunla yaşayamazdım da."

"Niçin yaşayamazdın? O gerçekten de sevimli, kibar, üstelik de akli başında bir insan."

"Evet, öyledir..."

"Ama..."

"Ama çocuk doğalıdır. Bu da, henüz yarı çocuk bile olsak biz kadınların hoşuna giden bir nitelik değildir; sen beni her zaman öyle yarı çocuk saydın, belki bütün ilerle-

melerime karşın, hâlâ da yarı çocuk sayıyorsun. Çocuk doğal olmak, bizim işimize gelmez. Erkeklerin erkek olması gerekir.”

“İyi ki bunu söyledin. Seni küçük şeytan! Artık insan kendini toparlamalı. Tanrı’ya şükür, ben de kendimi toparlamaya benzer bir girişimden ya da hiç değilse gelecekte bana çekidüzen verecek bir işten geliyorum... Söyle bakalım, bir bakanlığı nasıl düşünürsün?”

“Bir bakanlığı mı? Bu iki türlü olabilir. Bakanlık devleti yöneten akıllı, seçme insanların topluluğu da olur; yalnızca bir yapı, İtalyanların dediği gibi bir Palazzo da olabilir; bir Palazzo Strozzi ya da Pitti ya da bunlar uygun değilse başka bir Palazzo... Görüyorsun ya! İtalya yolculuğumu boşuna yapmamışım.”

“E, böyle bir Palazzo’da, yani böyle bir bakanlıkta oturmak ister miydin?

“Tanrı aşkına söyle, Geert! Yoksa seni bakan yapmış olmasınlar? Gieshübler böyle bir şey söylüyordu. Prens her şeyi yapabilir. Tanrı sonunda bana bunu bağışladı; hem de henüz on sekiz yaşımdayım.”

Innstetten gülüyordu. “Hayır, Effi, bakan olmadım, henüz o denli ileri gitmedik. Ancak Tanrı bana daha birçok yetenek verirse, o zaman belki bu da olanaksız olmaz.”

“Demek ki daha bakan olmadın?”

“Hayır. Doğrusunu söylemek gerekirse, bir bakanlıkta da oturacak değiliz; ancak şimdi nasıl kaymakamlığa gidiyorsam, o zaman da her gün bakanlığa gideceğim, bakan rapor sunacağım ve bakan taşradaki il yöneticilerini denetlerken, onunla birlikte yolculuğa çıkacağım. Sen de bir danışman karısı olarak Berlin’de yaşayacaksın; altı ay son-

ra da, bir zamanlar Kessin'de bulunduğunu, Gieshübler'le kum tepelerinden ve korudan başka seni oyalayacak bir şeyin olmadığını unuttur gidersin.”

Effi hiçbir söz söylemiyor, yalnızca gözleri gittikçe büyüyordu; ağzının yanlarında sinirsel bir çekilme vardı; narin vücudu baştan aşağı titriyordu. Birdenbire, oturduğu yerden Innstetten'in önüne kaydı, onun dizlerine sarılarak dua eder gibi bir sesle: “Tanrı'ya şükür!” dedi.

Innstetten sararmıştı. Bu neydi? Haftalardır belli belirsiz ama sürekli yenilenerek Innstetten'in üzerine gelen bir hal yine kendini göstermişti ve gözlerinde o kadar belli bir anlam vardı ki, Effi bundan korktu. Genç kadın, suçunun itirafından başka bir şey olmayan güzel bir duyguya kendini kaptırmış, gerektiğinden çok fazla şey söylemişti. Bunu yeniden düzeltmeli, her ne pahasına olursa olsun, bir şey, bir çıkar yol bulmalıydı.

“Kalk, Effi. Nen var?”

Effi hemen ayağa kalktı. Ancak bir yere dayanmadan durmaya kendinde güç bulamadığından olacak, sedirdeki yerine yeniden oturacağına yüksek arkalıklı bir iskemle çekti.

Innstetten: “Nen var?” diyerek sorusunu yineledi. “Burada mutlu günler geçirdiğini sanıyordum. Şimdi de sanki her şey sana yalnızca bir korku ve nefret kaynağı olmuşçasına ‘Tanrı'ya şükür’ diyorsun. Sana bir korku ve nefret kaynağı mı oldum? Yoksa başka bir şey mi vardı? Konuş.”

Sesinin titremesine egemen olmak için yoğun bir çaba harcayan Effi, “Bir de bunu sorabiliyorsun, ha Geert.” dedi. “Mutlu günler! Evet, kuşkusuz, mutlu günler geçir-

dim; ama başka türlü geçen günler de oldu. Burada ben korkudan hiçbir zaman tam olarak kurtulamadım; aynı yüzün, o aynı soluk renkli yüzün, aynada omzumun üstünden bana bakmasından bu yana daha aradan on dört gün bile geçmedi. Son kez burada bulunmadığın geceler yine geldi; yüzünü görmedim; ama yine süzülerek geçti, Rollo yine havladı; Roswitha da onu duyarak yatağımın yanına gelip oturdu; ancak şafak sökerken yeniden uykuya dalabildik. Burası hortlaklı bir ev; hortlak öyküsüne ben de inanmak zorunda kaldım, sen beni inandırdın; çünkü sen bir eğitmen-sin. Evet, Geert, sen bir eğitmensin. Ama zararı yok, sorun nasıl olursa olsun. Bildiğim yalnızca bir şey var: Ben bütün bir yıl, hatta bir yıldan da daha fazla bir süre bu evden korktum; buradan gidecek olursam bu korkudan kurtulacağımı, yine özgürlüğüme kavuşacağımı sanıyorum.”

Innstetten gözlerini karısından ayırmamış, onun her sözünü dikkatle dinlemişti. “Sen bir eğitmensin” de ne demekti? Daha önce söylediği: “Hortlak öyküsüne ben de inanmak zorunda kaldım” ne anlama geliyordu? Bütün bunlar neydi? Neden ileri geliyordu? O zayıf kuşkusunun yeniden uyandığını, içinde kökleştiğini duyumsuyordu. Ancak görünüşteki bütün işaretlerin insanı aldattığını, kıskançlığın gözlerimizi dört açmamıza neden olmasına karşın, kıskandığımız zamanlar, güvenimizin gözlerimizi körlettiği zamanlardan daha çok yanıldığımızı bilecek denli olgun ve deneyimliydi. Durum, pekâlâ karısının dediği gibi de olabilirdi. Öyleyse niçin içinden gelerek “Tanrı’ya şükür!” diye bağırılmayacaktı?

Böylece bütün olasılıkları hızla göz önüne alarak kuşkusuna yine egemen oldu; elini masanın üstünden karısı-

na uzatıp dedi ki: “Bağışla beni, Effi; ancak bütün bu söylediklerin beni o denli şaşkınlık içinde bıraktı ki... Kuşkusuz bu benim suçum. Ben hep kendimle çok fazla ilgilendim. Biz erkekler hepimiz çok bencil insanlarız. Ama artık her şey bambaşka olacak. Berlin’in kesinlikle iyi bir yanı var: Orada hortlaklı evler yoktur. Zaten nereden hortlak olsun? Şimdi karşıya gidip Annie’yi göreyim; yoksa Roswitha beni sevgisiz bir baba olmakla suçlayabilir.”

Effi, bu sözlerin etkisi altında gittikçe yatışmıştı; kendisinin neden olduğu bir tehlikeden sağ esen kurtulduğunu duyumsaması esneklik ve soğukkanlılığını geri getirmişti.

YIRMI İKİNCİ BÖLÜM

Ertesi sabah biraz geciken kahvaltılarını ikisi birlikte yaptılar. Innstetten canının sıkıntısını ve tehlikeli duygularını yenmişti: Effi de büyük bir tehlikeden kurtulduğu için o denli hoşnuttu ki, yalnızca yapay bir neşe gösterme yeteneğini değil, hatta eski taşkın neşesini bile yeniden kazanmıştı. Gerçi hâlâ Kessin'deydi ama içinde, sanki Kessin arkasında, uzakta kalmış gibi bir duygu vardı.

Innstetten: “Ben düşündüm, Effi” dedi; “evimiz için söylediğin sözlerde pek de haksız sayılmazsın. Bu ev Kapitan Thomsen için iyi olabilir ama genç, nazlı bir kadın için uygun değil; evde her şey demode, adamakıllı bir yer yok. Berlin’de her şeyin daha iyi olacak; bir de salon olur ama buradakinden başka türlü... Koridor ve merdivende yüksek, renkli pencere camları; camlarda İmparator Wilhelm’in asalı ve taçlı resmi ya da Azize Elizabeth’in ya da Erden Meryem’in resimleri gibi dinsel resimler... Sözgelimi Erden Meryem’in resmi herhalde Katolik olan Roswitha’nın hoşuna gider.”

Effi gülüyordu. “Öyle olsun. Ama kim bize ev arayacak? Herhalde kuzenim Briest’i ev aramakla görevlendiremem. Yoksa halalarım mı bize ev bulacak!”

“Evet, ev aramak. Bu işten kimse hoşlanmaz. Sen git-
sen diye düşünüyorum.”

“Ne zaman gideyim, dersin?”

“Mart ortasında.”

“Oo! Çok geç olur, Geert. Sonra bütün evleri kaçı-
rız. İyi bir ev kalmaz.”

“Doğru. Ama ben de h n z daha d nden bu yana bu-
radayım; sana ‘yarın yola  ık’ diyemem ya! Bu bana ya-
kışmaz; işime de gelmez. Ben sana yeniden kavuştuğum
için sevinip duruyorum.”

Effi, gitgide artan heyecanını gizlemek için kahvaltı
takımını gürültüyle toplayarak: “Hayır” dedi; “bu denli  a-
buk da olmasın; bugün ya da yarın gideyim demiyorum;
ama önümüzdeki günlerde giderim. Bir yer bulabilirsem
hemen dönerim. Yalnızca bir istediğim daha var: Roswit-
ha ile Annie de benimle birlikte gelsinler. Üstelik sen de
gelsen daha iyi olurdu. Ama biliyorum ki gelemezsin. Ay-
rılığımızın uzun sürmeyeceğini umarım. Evi nerede tuta-
cağımı şimdiden biliyorum...”

“Nerede?”

“Bu benim gizim. Benim de bir gizim olsun istiyorum.
Sana sürpriz yapacağım.”

Bu sırada Friedrich postadan gelen mektup ve gaze-
teleri getirmek için içeriye girdi. Bunlardan  oğru resmi
mektuplar ve gazetelerdi. Innstetten: “Aa! İşte sana da bir
mektup var” dedi. “Yanılmıyorsam bu annenin yazısı.”

Effi mektubu aldı. “Evet, annemden. Ama bu, Fri-
esack Postanesi’nin damgası değıl; bak, belirgin bir bi-
 imde Berlin yazıyor.”

Innstetten: “Doğru” diyerek güldü. “Bunu olağan s-

tü bir şeymiş gibi karşılıyorsun. Annen Berlin’de olmalı. Kaldığı otelden de sevgili kızına bir mektup yazmıştır.”

Effi: “Evet, öyle olmalı” dedi. “Ama doğrusu çok merak ediyorum. Hulda Niemeyer’in hep söylediği sözle de avuntu bulamıyorum. “İnsanın merak etmesi ummasından daha iyidir” der ya hep. Buna ne diyorsun?”

“Bu bir papaz kızına göre bir söz değil. Ama oku artık şu mektubu. İşte bir kâğıt bıçağı. “

Effi zarfı keserek açtı ve okumaya başladı:

“Sevgili Efficiğim! Yirmi dört saattir Berlin’deyim; Doktor Schweigger’e kendimi göstermeye geldim. Doktor beni görünce kutladı. Niçin kutladığını şaşkınlıkla sorduğum zaman, Bakanlık’ta daire başkanı olan Wüllersdorf’un biraz önce ona gelip Innsterten’in Bakanlık’a atandığını haber verdiğini öğrendim. Böyle bir şeyi yabancı bir kimseden öğrenmek zorunda kaldığım için biraz kızgınım. Ama duyduğum gurur ve sevinç dolayısıyla sizleri bağışlıyorum. Zaten ben (daha Innstetten Rathenowluların yanındayken bile) onun bir gün büyük bir adam olacağını biliyordum. Şimdi bundan s e n yararlanacaksın. Elbette bir ev tutmak ve evinizi yeniden döşemek zorundasınız. Sevgili Effim, eğer benim sözümü dinleyecek olursan, olanak bulur bulmaz buraya gel. Ben burada tedavi olmak için sekiz gün kalacağım; istenen sonucu elde edemezsem belki de biraz daha; Schweigger bu konuda belirsiz konuşuyor. Schadow Sokağı’nda özel bir ev tuttum; benim odamın yanında daha başka boş odalar da var. Göz sorunum konusunda sonra konuşuruz; şimdilik beni yalnızca sizin geleceğiniz ilgilendiriyor. Briest bundan çok hoşnut olacaktır;

böyle haberler karşısında hep kayıtsızmış gibi davranır ama, aslında benden daha çok ilgilidir. Innstetten 'a selamlar; Annie'yi benim için öp. Umarım onu da birlikte getirirsin. Her zaman olduğu gibi seni şefkatle seven annen.

Luise von B."

Effi mektubu elinden bıraktı ve hiçbir şey söylemedi. Ne yapması gerektiğini açıkça biliyor ama bunu kendisi söylemek istemiyordu. Öneriyi Innstetten yapmalı, o da duraksayarak "Peki" demeliydi.

Innstetten gerçekten de tuzağa düştü. "Ee, Effi pek sakin duruyor, bir şey söylemiyorsun."

"Ah, Geert, ne kötü! Her şeyin iki yanı oluyor. Belki birkaç gün içinde annemi yeniden göreceğim için bir yandan seviniyorum. Ancak buna karşılık o denli de sakınca var ki..."

"Ne gibi?"

"Bilirsin, annemin dediği dediktir; o yalnızca kendi isteklerine göre davranır. Babama karşı bütün istediklerini yapabilmiştir. Ama ben k e n d i zevkime göre bir ev tutmak ve yeni mobilyayı b e n i m hoşuma gittiği biçimde almak isterim."

Innstetten gülüyordu. "Hepsi bu kadar mı?"

"Bu bile yeterince çok. Ancak hepsi bu kadar da değil." Effi şimdi kendini toparlayarak kocasına baktı ve dedi ki: "Sonra, Geert, senden hemen ayrılmak da istemiyorum."

"Seni kurnaz, seni! Benim zayıf noktamı bildiğin için böyle söylüyorsun. Ama biz erkekler o denli kendimize değer veren boş insanlarız ki, sözüne inanmak istiyorum.

Evet, sözüne inanmak ve bir kahraman, özveride bulunabilen bir insan rolü oynamak istiyorum. Gerek görür görmez ve vicdanına yanıt verebildiğin anda yola çık.”

“Böyle söyleme, Geert. “Vicdanıma yanıt verebilmem” de ne demek? Böylece bana neredeyse zorla dalkavuk rolü oynatmak istiyorsun. Bu durumda salt sana işve yapmak için: ‘Ah, Geert! Öyleyse hiç gitmem’ demek ya da buna benzer bir şey söylemek gerek.”

Innstetten karısına parmağıyla gözdağı verdi. “Effi, sen bana oranla çok ince düşünceli ve zekisin. Senin hep bir çocuk olduğumu düşünüyordum; şimdiyse bütün öbür kadınların ölçüsünde olduğumu görüyorum. Ama artık bunu bir yana bırakalım. Babanın her zaman dediği gibi, ‘bu çok geniş bir alan.’

“Bugün salı. Şu halde cuma günü gemiyle giderim. Akşamleyin Berlin’de olurum.”

“Karar verilmiştir. Ne zaman döneceksin?”

“Eh, pazartesi akşamı diyelim, böylece üç gün kalmış olurum.”

“Olmaz. Üç gün çok az; hiçbir sonuç alamazsın. Kaldı ki annen de seni bu kadar çabuk bırakmaz.”

“Öyleyse gerektiği kadar kahrım.”

“Peki.”

Bunun üzerine Innstetten kaymakamlığa gitmek üzere ayağa kalktı.

* * *

Yola çıkış tarihine kadar olan günler uçarcasına geçiyordu. Roswitha çok hoşnuttu. “Ah, hanımefendi! Kessin iyi ama, ne de olsa Berlin gibi değil” diyordu. “Hele atlı tramvay! Vatman birdenbire çanı çalınca insan sağa mı, so-

la mı gideceğini şaşırıp kalır, bir keresinde bana koca tramvay üstümden geçecekmiş gibi gelmişti. Hayır, burada öyle şeyler yok. Düşünüyorum da, bazı günler beş altı kişiden başka insan yüzü gördüğümüz olunuyor. Hep kum tepeleri ve deniz. Deniz de durmadan fişırıyor; başka da hiçbir şey yok.”

“Evet, Roswitha, haklısın. Deniz fişırıyor, durmaksızın fişırıyor ama gerçek bir yaşam yok. Sonra insanın aklına türlü türlü budalaca düşünce geliyor. Hiç karşı çıkma: Kruse ile olan durumun hiç de uygun değildi.”

“Ah, Hanımefendi...”

“Bu konunun üzerinde fazla durmak istemiyorum. Doğal olarak sen bunu kabul etmeyeceksin. Yanına az eşya alma. Sen kendi eşyalarının hepsini alabilirsin; Annie'ninkileri de öyle...”

“Sanırım buraya yeniden geleceğiz.”

“Evet, ben geleceğim. Bey öyle istiyor. Ama belki siz orada, annemin yanında kalabilirsiniz. Yalnızca annemin Annieciğimi fazla şımartmamasına dikkat et. O bana karşı sert davranırdı ama, torun başka olur...”

“Üstelik Annieciğimiz de çok şeker şey; insanın onu ısıracağı geliyor. Kızımızı herkes sever.”

Bu konuşma yola çıkmalarından bir gün önce, perşembe günü oluyordu. Innstetten köylere gitmişti; ancak akşam doğru dönmesi bekleniyordu. Öğleden sonra Effi kente, çarşıya kadar gitti. Eczaneye girerek bir şişe Sal volatile (*) rica etti. Her zaman kendisiyle gevezelik ettiği ve

(*) Sal volatile: Nane ruhu, vb. gibi ferahlık veren bitki özlerinin Latince adı. (Çev.)

genç kadına Gieshübler gibi hayran olan yaşlı kalfaya: “İn-
san kiminle yolculuk edeceğini hiç bilmez; onun için dik-
katli olmalı” dedi.

Sonra da küçük bir şişeyi cebine koyunca: “Doktor bu-
rada mı?” diye sordu.

“Elbette, hanımefendi; bitişik odada gazete okuyor.”

“Acaba rahatsız etmez miyim?”

“Kesinlikle, efendim.”

Bunun üzerine Effi içeriye girdi. Burası yüksek tavan-
lı, küçük bir odaydı; ortalık çepeçevre rafla doluydu; bu
rafların üzerinde türlü şişeler, boynuzlu imbikler duruyor-
du. Yalnızca bir duvarda, alfabe sırasına göre dizilmiş, ön
kısımları birer demir halkayla donatılmış ve içlerinde re-
çeteler bulunan küçük çekmeceler görünüyordu.

Gieshübler çok hoşnut olmuş ve şaşırılmış bir durum-
daydı. “Bu ne onur, efendim! Böyle imbiklerimin arasın-
da bu ziyarete nail olmak... Hanımefendimizin bir iki da-
kika oturmalarını rica edebilir miyim?”

“Kuşkusuz, sevgili Gieshübler. Ama gerçekten de bir
iki dakikadan fazla kalamam. Size hoşça kalın demek is-
tiyorum.”

“Ama hanımefendi, yine geleceksiniz, değil mi? Yal-
nızca üç dört gün kalacağınızı işittim...”

“Evet, sevgili dostum, yine geleceğim, hatta en geç
bir hafta sonra yine Kessin’de olmam kararlaştı. Ama bel-
ki g e l m e y e b i l i r i m d e... Yolculuk bu, bilinmez. Bin
bir türlü şey olabilir... Görüyorum ki henüz genç olduğ-
mu söylemek istiyorsunuz... Gençler de ölebilir. Daha baş-
ka olasılıklar da var. Onun için, en iyisi ben bir daha gel-
meyecekmişim gibi esenleşeyim de...”

“Ama hanımefendi...”

“Evet, bir daha gelmeyecekmişim gibi. Size teşekkür etmek isterim, Gieshübler. Çünkü siz burada en iyi ahbabımızdınız; elbette buranın en iyi insanı olduğunuz için.. Yüz yaşına değin de yaşasam sizi unutmayacağım. Bazen kendimi burada çok yalnız duyumsadım: Yüreğimde hayal bile edemeyeceğiniz kadar sıkıntı duydum; çevreye iyi uyum sağlayamadım. Ama daha ilk günden başlayarak, sizi gördüğümde kendimi hep daha rahat ve daha iyi duyumsadım.”

“Ama hanımefendi...”

“İşte onun için size teşekkür etmek isterim. Az önce bir şişe sal volatile aldım; trende bazen öyle garip insanlar olur ki, pencere açtırmazlar; o zaman koklayacağım sal volatile başıma vurur da gözlerim yaşaracak olursa, sizi düşünürüm. Hoşça kalın, sevgili dostum! Arkadaşımız Trippelli'ye de selamlar... Son haftalarda Trippelli ile Prens Kotschukoff sık sık aklıma geldi. Aralarında tuhaf bir ilişki var. Ama artık ben de onların haline alıştım... Mektubunuzu beklerim. Ya da daha iyisi ben size yazarım.”

Bunun üzerine Effi gitmek üzere kalktı. Gieshübler alana değin genç kadını geçirdi. Adamcağız sersemlemiş gibiydi; o denli ki Effi'nin söylediği bazı bulmaca gibi sözleri hiç anlayamadı.

* * *

Effi eve dönmüştü. “Bana lambayı getirin, Johanna.” dedi. “Ama yatak odama getirin. Bir fincan çay da isterim. Öyle üşüyorum ki, bey dönünceye değin bekleyemeyeceğim.”

Hem lamba, hem de çay geldi. Effi, şimdiden küçük

yazı masasının başında, önünde bir mektup kâğıdı, elinde kalem oturuyordu. “Kuzum, Johanna, çayı masaya bırakın.”

Johanna odadan çıkınca Effi kapıyı kilitledi, kısa bir süre aynaya baktıktan sonra yeniden yerine oturdu. Artık yazıyordu:

“Yarın gemiyle gidiyorum; bu bir veda mektubudur. Innstetten benim birkaç gün sonra dönmemi bekliyor; ama ben bir daha dönmeyeceğim... Niçin dönmeyeceğimi siz bilirsiniz... Bu küçük kenti hiç görmeseydim daha iyi olurdu. Bunu bir sitem olarak kabul etmemeniz için size yalvarıyorum; bütün suç bende. Evinize bakacak olursam..., sizin yaptığınız hoş görülebilir; benim yaptığım hoş görülemez. Benim suçum çok büyük; ama belki de daha bu acıdan kendimi kurtarabilirim. Buradan atanmış olmamız bana henüz Tanrı'nın bağışlamasına kavuşabileceğime bir işaret gibi geliyor. Aramızda olanları unutun; beni unutun.

Effiniz.”

Satırlara bir kez daha göz gezdirdi; kendisine en çok yabancı gelen “siz” sözüydü; ancak bu da gerekliydi; bu söz artık arada hiçbir bağın kalmadığını anlatacaktı. Yazdığını bir zarfa koydu; mezarlıkla orman arasında bulunan bir eve doğru gitti. Yarı yıkılmış bacadan ince bir duman yükseliyordu. Mektubu o eve bıraktı.

Döndüğü zaman Innstetten gelmiş bulunuyordu; kocasının yanına oturdu; ona Gieshübler'i, aldığı Sal volatille'yi anlattı.

Innstetten gülüyordu. “Latinceyi de nereden öğrendin, Effi?” diye sordu.

* * *

(Vapur yalnızca yazın işlediği için) hafif bir yelkenli olan gemi, saat on ikide hareket etti. Daha bir çeyrek saat önce Effi ve Innstetten gemiye binmişti; Roswitha ile Annie de birlikteydi.

Eşya, bu denli kısa bir süre için tasarlanan bir yolculuğun gerektirdiğinden çok fazlaydı. Innstetten kaptanla görüşüyordu; Effi, sırtında bir yağmurluk, başında açık gri bir yol şapkası kış güvertede, dümenin yanında duruyor, oradan rıhtımı, rıhtım boyundaki şirin evleri seyrediyordu. İskelenin tam karşısında Hoppensack Oteli vardı; bu, üç katlı bir yapıydı. Damının tepesinde, üstünde haçla taç bulunan sarı bir bayrak, dingin ve biraz sisli havada aşağı doğru sarkıyordu. Effi, bir süre bayrağa doğru baktı; sonra genç kadının gözleri yeniden aşağıya doğru kaydı; sonunda, rıhtımda merakla duran bir kalabalığa takılıp kaldı. Bu sırada geminin çanı çalmıştı. Effi kendini tuhaf duyumsuyordu; gemi yavaş yavaş harekete geçti; genç kadın iskeleyi yeniden süzünce, Crampas’ın ön safta olduğunu gördü. Onu fark eder etmez ürkmüş, aynı zamanda da sevinmişti. Bütün hali değişik olan Crampas’ın da heyecanlı olduğu belliydi; Effi’yi karşıdan ciddi bir tavırla selamladı; genç kadın bu selama aynı ciddilikle, ama aynı zamanda da büyük bir nezaketle karşılık verdi; gözlerinde yalvaran bir hal vardı. Sonra hemen, Roswitha’nın Annie ile şimdiden yerleşmiş bulunduğu kamaraya doğru gitti. Havası biraz boğucu olan bu dar yerde, gemi ırmaktan çıkıp geniş Breitling körfezine girinceye değin kaldı; o zaman Inns-

tetten gelerek, körfezin bu yerindeki olağanüstü görünümü seyretmesi için Effi'yi yukarıya çağırdı. Bunun üzerine genç kadın da güverteye çıktı. Çarşaf gibi yayılan suyun yukarısında kurşuni bulutlar sarkıyor, güneş, bu bulutların arasından, yarı örtülü bir durumda ancak arasına kendini gösteriyordu. Effi, tam on beş ay önce bu Brei-ling körfezinin kıyısından açık arabayla geçtiği günü anımsadı. Bu kısa süre içinde yaşamı çoğunlukla çok dingin ve yalnız geçmişti. Bununla birlikte o zamandan bu yana neler olmuştu!

Böylece gemi suyun yukarısına doğru giderek saat ikide tren istasyonunun yakınlarına geldi. Biraz sonra "Prens Bismarck Oteli"nin önünden geçerlerken, Golchowski yine kapıda duruyordu; sayın kaymakamla eşine, tren yoluna çıkan merdivene değin eşlikte kusur etmedi. Tren henüz gelmemişti; Effi ile Instetten, peronda bir aşağı bir yukarı dolaşıyorlardı. Konuşmaları ev üzerineydi; oturacakları semtte anlaşmışlardı; ikisi de evin hayvanat bahçesiyle bitki bahçesi arasında olmasını istiyordu. Instetten: "Hem ispinoz kuşlarını, hem de papağanları işitmek isterim" diyor, Effi de ona hak veriyordu.

Bu sırada düdükle işitildi, tren istasyona giriyordu. İstasyon şefi onları çok iyi karşılamıştı; Effi'ye özel bir kompartıman ayırttı.

Bir kez daha el sıkıştılar; mendiller havada dalgalandı; tren yeniden hareket ediyordu.

YIRMI ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Friedrichstrasse Garı kalabalıktı; buna karşın Effi daha kompartımandan annesini ve onun yanında kuzeni Briest'i fark etmişti. Birbirlerine kavuşmaktan duydukları sevinç büyük oldu; Tanrıya şükür bagaj holünde sabırları taşacak denli fazla beklemediler. Beş dakika kadar sonra bindikleri araba, atlı tramvay rayının yanında Dorothe Cad-desi'ne girerek buradan Schadow Sokağı'na doğru gidiyordu: "Pansiyon" bu sokağın ilk köşesindeydi. Roswitha çok hoşnuttu; mini mini ellerini ışıklara doğru uzatan Annie'nin haline seviniyordu.

Sonunda pansiyona geldiler. Effi'ye iki oda verildi; bu odalar umulduğu gibi Bayan von Briest'in odalarının yanında değildi; aynı koridorun üstündeydi. Her eşya bir yere yerleştirilip Annie de parmaklıklı küçük bir karyolaya sağ esen yatırıldıktan sonra Effi yeniden annesinin odasına geldi; burası, şömineli küçük bir salondtu; hava yumuşak ve hemen hemen sıcak olduğu için şöminede hafif bir ateş vardı. Üzerinde abajurlu yeşil bir lamba olan yuvarlak masaya üç takım konmuştu; yanındaki bir masada da çay semaverı duruyordu.

Effi: "Çok hoş bir yerde kalıyorsun, anne" diyerek ka-

nepenin karşısına oturdu; ama biraz sonra çay masasıyla ilgilenmeye başladı. “Çay ikram etme görevini eskisi gibi yine üstüme alabilir miyim?”

“Kuşkusuz, Efficiğim. Ama bu işi yalnızca Dago- bert’le kendin için yap. Bana biraz güç gelse de, çaydan vazgeçmek zorundayım.”

“Nedenini anlıyorum, gözlerinin yüzünden çay içmi- yorsun. Ama söylesene anneciğim, gözlerinde ne var? Ara- banın gürültüsü içinde durmaksızın Instetten’dan ve par- lak geleceğimizden söz ettik; artık bu konu burada kapan- sın. İnan bana, benim için gözlerin daha önemli. Tanrı’ya şükür, görünüşte onları hiç değişmemiş buluyorum; bana yine tıpkı eskisi gibi hep gözlerinin içi gülerek bakıyorsun.” Genç kadın, annesinin üstüne atılarak elini öptü.

“Effi, o denli hoyrat ve ateşlisin ki... Tıpkı eskisi gibi.”

“Ah, hayır, anne. Eskisi gibi değilim. Keşke eskisi gi- bi olsaydım. İnsan evlenince değişiyor.”

Kuzen Briest gülüyordu. “Effi, ben bu değişikliği pek fark etmiyorum; yalnızca daha da güzelleşmişsin, iş- te hepsi o kadar. Ateşli halin de herhalde henüz geçme- miş olacak.”

Annesi: “Tamı tamına kuzeninin dediği gibisin” diye kızına güvence verdi. Effi ise bunu bir türlü kabul etmek istemiyordu; dedi ki: “Dagobert, sen her şey olabilirsin a- ma, insanları tanıyamazsın. Bu çok tuhaf. Siz subaylar, özellikle de gençleriniz insanı hiç tanıyamazsınız. Siz hep kendinize ya da erlerine bakarsınız; süvarilerin üstelik bir de atları var. Onlar hele hiçbir şey bilmezler.”

“İyi ama bütün bu yüksek bilgileri nereden topladın, sevgili kuzinim? Sen hiç subay tanımazsın ki... Gazetede

okuduğuma göre, Kessin'e gönderilmesi düşünülen süvarileri kent halkı istememiş; dünya tarihinde görülmemiş bir olay. Eski zamandan mı söz etmek istiyorsun? Rathenow-lular size geldiğinde, sen henüz yarı çocuktun.”

“Çocuklar her şeyi herkesten iyi görürler diye sana yanıt verebilirdim. Ama bu konuyu uzatmaya niyetim yok; bütün bunlar boş şeyler. Ben asıl annemin gözlerinin nasıl olduğunu öğrenmek istiyorum.”

Bunun üzerine Bayan von Briest durumu anlattı: göz doktoru rahatsızlığın, beyine kan çıkmasından ileri geldiğini söylüyormuş. Her şeyin titrer gibi görünmesi ondanmış. Hastalığın perhizle önlenmesi gerekiyormuş; bira, kahve, çay - hepsi yasak edilmiş; arada lokal kan alıyorlarmış, bu önlemlerle yakında iyileşecekmiş. “İlk önce on dört günden söz etti. Ama ben doktorların kestirimlerini bilirim; on dört gün altı hafta demektir. Innstetten gelip siz yeni evinize yerleştiğiniz zaman da, ben herhalde burada olacağım. Bundan bir yandan da çok hoşnut olduğumu hiç yadsımayayım; sizin gelmeniz, uzun sürecek tedavi süresi için bana kesinlikle bir avuntu oluyor. Yalnızca kendinize güzel bir yer arayın. Ben Landgraf ve Keith Caddelerini düşündüm; oradaki evler zarif olmakla birlikte fazla pahalı da değildir. Bunu göz önünde bulundurmalı; çünkü siz harcamalarınıza bir sınır koymak zorunda kalacaksınız. Innstetten'm konumu çok onurlu bir konum ama parası pek fazla değildir. Briest de durumundan yakınıyor. Fiyatlar düşmekte; hükümetin yardımı olmasa bir dilenci torbasıyla Hohen-Cremmen'den çekilip gitmek zorunda kalacağını Briest her gün söylüyor. Onun abartmaktan hoşlandığını bilirsin. Ama artık bu konu yeter; Dagobert, şimdi müm-

künse sen bize güzel bir şey anlat. Hastalık haberleri hep sıkıcıdır; insana en yakın kimseler bile bu haberleri zora ki dinlerler. Effi de herhalde güzel bir öykü işitmek ister; şöyle *Uçan Yapraklar*'dan ya da *Hoppala*'dan (*) bir şeyler anlat. Ama bu gazete artık herhalde eskisi kadar iyi olmasa gerek.”

“Oo! Yine eskisi gibi iyi. Bu gazetenin yazarları hep fıkralar savurup duruyor.”

“Benim en çok sevdiğim gülmece yazarları Karlchen Miessnick ile Wippchen von Bernau'dur.”

“Evet, en iyileri bunlar. Ama -pardon kuzinim- zaten Hoppala'nın yazarı olmayan Wippchen'in şimdi yapacak bir işi yok; herkes bilir ya, o, savaş üzerine nükteli yazılar yazar; oysa ne yazık ki artık savaş da kalmadı. Ne yazık ki diyorum; çünkü bizler de önünde sonunda şöyle bir sıraya girmek ve şu korkunç boşluktan (bunu söylerken elini düğme deliğinden omzuna değin getirdi) kurtulmak isteriz.” (**)

“Ah! Bunlar bilgiçlikten başka bir şey değil. İyisi mi, anlat bakalım: Şimdi hangi fıkralar moda?”

“Yeni fıkralarımız özel. Herkese göre değil. Şimdi Tevrat ve İncil'den aldığımız fıkralar var.”

“Tevrat ve İncil'den aldığımız fıkralar mı? Bu da ne demek? Tevrat ve İncil'le fıkra arasında ne ilişki olabilir!”

“İşte onun için bu fıkraların herkese göre olmadığını söyledim ya! Ama herkese göre olsun olmasın, şimdi bun-

(*) *Uçan Yapraklar, Hoppala*: Gülmece gazeteleri. (Çev.)

(**) Burada Dagobert, savaşta göstereceği yararlıklarla madalya almak istediğini anırtıyor. (Çev.)

lar çok ilgi görüyor. Kızkuşu (*) yumurtaları gibi bir moda sorunu.”

“Pek delice şeyler değilse, bize bunlardan bir örnek ver bakalım. Olur mu?”

“Olur elbette. Hatta şunu da ekleyeyim ki, bu fıkralar özellikle sana göredir. Çünkü şimdi çok anlatılan fıkralar çok ince. Bunlar, Kutsal Kitapların en basit yerlerinden alıyor; hepsi de bir soru biçiminde düzenleniyor. Zaten şimdi soracağım soru da çok basit; işte: İlk arabacı kimdi? Bil bakalım.”

“Belki Apollon’du.” (**)

“Çok iyi. Sen bir harikasın, Effi. Ben bunu akıl edemedim. Ama buna karşın sen de tam üstüne basamadın.”

“Kimdi öyleyse?”

“İlk arabacı ‘acı’ydı. Çünkü Kutsal Kitap’ın Eyüp (***) bölümünde şöyle yazar: ‘Acı beni bir daha ezmeyecek.’ ” (****)

(*) Kızkuşu: Yağmur kuşu türünden bir bataklık kuşu. Tüyleri koyu yeşil, siyah, mavi ve beyazdır. Kuyruğu ve kanatları kırmızı beneklidir. Avrupa’da çok bulunur. Kahve rengi benekli, koyu yeşil ve lezzetli yumurtalarını mart ve nisanda yumurtlar. Bu yumurtaların toplanmasına pek fazla izin vermedikleri için “kızkuşu yumurtası” çok değerlidir. (Çev.)

(**) Apollon: Yunanlıların ışık, sanat ve bilinmezden haber verme tanrısı; Zeus’la Leto’nun oğlu ve Artemis’in ikiz kardeşidir. (Çev.)

(***) Eyüp: İsrail peygamberlerindedir. M. Ö. 8. yüzyılda yaşadığı söylenir. Çok zengin ve etkili bir adam olan Eyüp’ün erdemlerine Tanrı değer verirmiş. Bir gün onu denemeye karar vermiş. Bütün malını mülkünü elinden alarak, onu her türlü hastalık ve acıya uğratmış, yoksulluk içinde bırakmış. Eyüp, uğradığı bütün yıkımlar karşısında durumuna şükredermiş. Vücudunu yaralar kapladığından, bütün yakınları, dostları kendisinden iğrenmiş. O, bir gübre yığınının üstünde acıları ile baş başa, büyük bir tevekkül içinde yazgısını beklemiş. Sonunda Tanrı da bu denemeleri yeterli bularak onu yeniden zenginlik, sağlık ve mutluluğa kavuşturmuş. (Çev.)

(****) Burada Almanca sözcüklerle yapılan oyunu Türkçeye aktarmaya olanak olmadığından, bu kısım basitleştirilmiştir. Dagobert’in aktardığı fıkra ile ilgili bölümün Almanca özgünü -ve dolayısıyla söz konusu sözcük oyunu- şöyledir: “Der erste Kutscher war ‘Leid’. Denn schon im Buche Hiob heisst es: ‘Leid soll mir nicht widerfahren’, oder auch ‘wieder fahren’ in zwei Wörtern und mit einem e.”

Effi başını sallayarak tümceyi yineledi; ancak bütün çabasına karşın bu fıkrayı anlayıp beğenemedi. Sözcük oyunlarından anlamaz ve hoşlanmazdı; bu nedenle kuzen Briest, tümcede kullanılan okunuşları aynı ama anlamları ayrı Almanca sözcükler arasındaki farkı defalarca açıklamak zorunda kalmak gibi pek imrenilmeyecek bir duruma düştü.

“Ah, şimdi anlıyorum. Böyle uzun sürdüğü için kusura bakma. Ama bu gerçekten de çok saçma bir sözcük oyunu.”

Dagobert bozulmuş bir tavırla: “Evet, saçma” dedi.

“Saçma ve uygunsuz; insanın Berlin’e kavuşmaktan duyduğu zevki kaçırarak. Yeniden insanlar arasına girmek için Kessin’den geliyoruz, ilk işittiğimiz söz de bir Kutsal Kitap fıkrası oluyor. Bak annem de susuyor; onun bu hali ne düşüncede olduğunu yeterince anlatıyor. Ama ben senin şu düştüğün zor durumdan sıyrılmanı kolaylaştırmak isterim...”

“Haydi bakalım, Effi.”

“...Evet şu zor durumdan kurtulmanı kolaylaştırmak ve ‘acı beni bir daha ezmeyecek’ sözünün burada bana ilk kez kuzenim Dagobert tarafından söylenmiş olmasını çok ciddi bir biçimde iyiye işaret olarak kabul etmek isterim. Tuhaf şey, Dagobert, bu sözde fıkranın zayıf olmasına karşın sana teşekkür borçluyum.”

Dagobert düştüğü çıkmazdan kurtulur kurtulmaz, Effi’nin bu ciddi haliyle alay etmeye çalıştı; ancak genç kadının canını sıktığını görünce bundan vazgeçti.

Saat ondan biraz sonra gitmek üzere kalkarak ertesi

gün anne kızın buyruklarını öğrenmek için yine geleceğine söz verdi.

O gider gitmez Effi de odasına çekildi.

* * *

Ertesi gün hava çok güzeldi; anne kız erkenden sokağa çıkıp ilk önce göz doktoruna gittiler. Effi, bekleme odasında kalarak bir albümü karıştırmakla ilgilendi. Sonra çevrede ev aramak için bitki bahçesine ve oradan hayvanat bahçesinin yakınlarına değin yürüdüler. Gerçekten de ilk istedikleri Keith Caddesi'nde çok uygun bir yer bulundu. Yalnızca bu yeni bir yapı olduğu için rutubetliydi; daha da tamamlanmamıştı. Bayan von Briest: "Burası olmaz, Efficiğim" dedi; "bir kez sağlık bakımından uygun değil. Sonra bir bakanlık danışmanı daha kurumamış bir evde oturamaz."

Effi yapıdan çok hoşlanmasına karşın, sorunun hemen çözülmesinden yana olmadığı için bunu anlayışla karşıladı ve tersine "zaman kazanmak, her şeyi kazanmaktır" dedi. Bütün sorunun sonraya bırakılmasını, alınacak her türlü karara yeğliyordu. "Ama bu yapıyı da göz önünde bulduralım, anne" dedi; "yeri çok güzel; üstelik birçok bakımdan tam benim istediğim gibi." Sonra iki kadın kente dönüp kendilerine önerilmiş olan lokantada yemek yediler; akşam da operaya gittiler. Doktor, Bayan von Briest'in seyretmekten çok dinlemesi koşuluyla operaya gitmelerine izin vermişti.

Sonraki günler de buna benzer biçimde geçiyordu; birbirlerine kavuşmuş oldukları ve o denli uzun bir süre sonra yine uzun uzadıya birbirleriyle konuşabildikleri için

gerçekten seviniyorlardı. Yalnızca dinlemek ve anlatmakta değil, keyifli zamanlarında dedikodu etmekte de pek usta olan Effi, birçok kez yine eski taşkın neşesini gösterdi. Bunun üzerine annesi, “çocuğu” yine öyle neşeli ve alaycı bulduğuna çok sevindiğini, aşağı yukarı iki yıl önce çeyizi düzerken geçirdikleri güzel zamanı hep birlikte yeniden yaşadıklarını, kuzen Briest’in de tıpkı eskisi gibi olduğunu eve yazdı. Gerçekten de durum böyleydi; yalnızca Dagobert eskisinden daha seyrek geliyor ve bunu nedeni sorduklarında, görünüşte ciddi bir tavırla: “Benim için çok tehlikelisin, Effi” diyerek yanıt veriyordu. Bu yanıt, her seferinde anneyle kızı güldürüyor ve Effi, “Dagobert, gerçi henüz çok gençsin ama bu biçimde kur yapacak denli değil...” diyordu.

Böylece hemen hemen on dört gün geçmişti. Innstetten mektuplarında gittikçe daha çok sabırsızlanıyor, neredeyse kaynanasına karşı bile oldukça iğneli bir deyişle yazıyordu. O denli ki, Effi, işi daha fazla uzatmanın artık olması olmadığını, gerçekten bir ev kiralamak gerektiğini anladı. Ama sonra ne olacaktı? Berlin’e atanmalarına daha üç hafta vardı; Innstetten da çabuk dönmesi için onu sıkıştırıp duruyordu. Öyleyse geriye yalnızca tek bir çare kalıyordu: Effi, yine bir güldürü oynayarak hastalanmak zorundaydı.

Birçok bakımdan bu ona çok da kolay gelmiyordu; ancak başka çıkar yol yoktu, öyle yapması gerekiyordu. Buna karar verince, rolünü en küçük ayrıntısına varıncaya değin nasıl oynaması gerektiğini tasarladı.

“Anne, görüyorsun ki Innstetten dönmememe içerli-

yor. Artık ona boyun eğip bugünden evi tutsak diye düşünüyorum. Yarın da yola çıkarım. Ah! Senden ayrılmak bana o denli güç gelecek ki...”

Bayan von Briest bu öneriyi kabul etti. “Hangi evi tutacaksın?” diye sordu.

“Elbette ilk gördüğümüzü, Keith Caddesi’ndeki evi... Orası daha ilk görüşte benim hoşuma gitti; senin de... Herhalde yapı daha tümüyle kurumamıştır; ama yılın yarısına yaz, yarısına da kış dersek, henüz yazda sayılırız; bu da az çok bir avuntudur. Rutubet fazla olur da romatizmaya yakalanırsam, sonunda Hohen-Cremmen’e de gelmek her zaman elimde.”

“Hastalığa pek özenme, çocuğum; insan nasıl olduğunu bilmeden romatizmaya yakalanıverir.”

Annesinin bu sözleri Effi’nin pek işine geldi. Genç kadın, daha o gün öğleden önce evi kiralayarak ertesi gün dönmek istediğini bir kartla Innstetten’a bildirdi. Bunun üzerine gerçekten de bavullar yerleştirildi ve bütün hazırlıklar yapıldı. Ancak ertesi sabah olunca, Effi annesini yatağının yanına çağırarak ona: “Anne” dedi, “ben yola çıkacak durumda değilim. Bütün sırtım öyle çekiliyor, sancıyor ve ağrıyor ki, neredeyse romatizmaya yakalandığımı sanacağım. Romatizmanın insana bu denli ağrı verdiği aklımdan bile geçmezdi.”

“Gördün mü, ben sana ne demiştim? İnsan büyük söz söylememeli, saatine raslayıverir. Daha dün hastalıktan düşüncesizce söz ediyordun, işte bugün romatizmaya yakalandın. Doktor Schweigger’i görünce ne yapman gerektiğini ona sorayım.”

“Hayır, Schweigger’i istemem. O bir uzman. Olmaz;

kendisine, uzmanlık konusu olmayan bir hastalığın sorulmasına kızma olasılığı var. Bence en iyisi bekleyelim. Belki de geçer. Bütün gün yalnızca çay ve soda içerim; böylece terleyebilirim belki de atlatırım.”

Bayan von Briest bunu uygun buldu; ama kızının iyi besin alarak kendisine bakmasında da üsteledi. Ona göre, eskiden moda olduğu gibi her hastalıkta perhiz yapılması çok yanlıştı; perhiz insanı zayıflatmaktan başka bir işe yaramazdı. Bu bakımdan kendisi yeni yöntemden yanaydı: Çok iyi beslenmeliydi.

Effi, bu görüşlerle avuntu buldu. Innstetten'a bir telgraf çekerek “aksi gibi tam yola çıkacakken hastalandığını, şimdilik ne yazık ki yola çıkamayacağını” bildirdi. Sonra Roswitha'ya: “Roswitha, bana şimdi kitap bulmalısın” dedi; “ama bu pek güç bir iş değil: Eski kitaplardan istiyorum.”

“Olur, hanımefendi. Kirayla kitap veren kitaplık var hemen yanımızda. Hangi kitapları alayım?”

“Birkaç kitap yazayım da hangisi varsa sen onu seçersin; çünkü bazen tam insanın almak istediği bir kitap bulunmayabilir.” Roswitha, kâğıt kalem getirdi; Effi de yazmaya başladı: “Walter Scott (*): *Ivanhoe* ya da *Kraliçe Durward*; Cooper (**): *Casus*; Dickens (***) : *David*

(*) Walter Scott: Bkz. altıncı bölüm. (Çev.)

(**) James Fenimore Cooper (1789-1851): Amerikalı romancı. Güzel macera öyküleri yazmıştır. (Çev.)

(***) Charles Dickens (1812-1870): İngiliz romancısı. Başlıca yapıtları: *Mösyö Pickwick'in Serüvenleri*, *Nicholas Nickleby*, *David Copperfield*, *Noel Öyküleri*, vb. (Çev.)

Copperfield; Willibad Alexis (*): *Bay von Bredow'un Pantolonu*.

Roswitha öteki odada kâğıdı okuyarak son satırı kesip attı; kâğıdı ilk yazılmış olduğu biçimde vermeye kendisi ve hanımı adına utanıyordu.

Gün olağandışı bir olay olmadan geçti. Ertesi sabah Effi iyileşmemiştir; üçüncü gün de rahatsız uyandı.

“Effi bu böyle süremez. Romatizma vücutta yerleşirse insan bir daha ondan kurtulamaz; doktorlar hastalıkların böyle sürüncemede kalmasına karşı insanı uyarırlar.”

Effi içini çekti. “Doğru, anne; ama hangi doktoru getirelim? Yalnızca genç olmasın; bilmem neden ama, genç olursa, bana, sıkılırim gibi geliyor.”

“Genç bir doktor insana hep sıkıcı gelir; öyle olmazsa daha da kötü. Ama için rahat olsun; daha Hecker Pansiyonu'nda bulunduğum sıralarda, yani yirmi yıl kadar önce beni de tedavi etmiş olan iyice yaşlı bir doktoru getireceğim. Bu doktor o zamanlar ellisine yakındı; kıvrır kıvrır, kırılmış güzel saçları vardı. Kadınlardan hoşlanan bir adamdı; ancak gereken sınırların içinde kalmasını da bilirdi. Bunu unutan doktorlar yaşamda başarısızlığa uğrurlar; zaten başka türlü de olamaz; bizim kadınlarımızın ve hiç değilse sosyete kadınlarımızın içyüzleri henüz bozulmamıştır.”

“Öyle mi dersin? Böyle iyi bir şey işitmekten hep hoş-

(*) Willibad Alexis (1798-1871). Asıl adı Wilhelm Haering'dir. Alman romancısı. Walter Scott'un tarihi romanlarından heveslenerek Brandenburg tarihinden aldığı konuları işlemiş, acayip insanların yaşamını güzelleştirmeye çalışmadan betimlemiştir. Yapıtları: *Cabanis*, *Berlin'in Roland'ı*, *Sahte Woldemar*, *Bay von Bredow'un Pantolonu*, vb. (Çev.)

nut oluyorum. Çünkü insan bazen başka şeyler de duyuyor. Bu duyulanlar çoğu kez çok kötü de olabilir. E, söyle bakalım, yaşlı özel danışmanın [Geheimrat] (*) adı ne? Onun bir özel danışman olduğunu sanıyorum.”

“Danışman Rummschüttel.” (**)

“Effi içten bir gülüşle güldü. “Rummschüttel! Demek benim gibi yerinden kıpırdayamıyan bir hastaya o doktorluk edecek!”

“Effi, o denli garip sözler söylüyorsun ki... Herhalde pek fazla ağrın olmasa gerek.”

“Hayır, şu anda yok; ağrılar sürekli bir gelip bir geçiyor.”

* * *

Ertesi sabah Doktor Rummschüttel gelmişti. Bayan von Briest onu karşıladı; doktor, Effi’yi görür görmez ilk sözü: “Tıpkı annesinin eski haline benziyor” demek oldu.

Bayan von Briest bu karşılaştırmayı kabul etmek istemeyerek yirmiye aşkın yılın görülen yüzleri unutturacak denli uzun bir zaman olduğunu söyledi; ancak Rummschüttel iddiasında diretiyordu; her gördüğü yüzün belleğinde yer etmediğini, ancak güçlü bir izlenim edinecek olursa, bu izlenimin aklından hiçbir zaman çıkmadığını ileri

(*) Geheimrat (özel danışman): Çeşitli Alman devletlerinde 16. yüzyıldan başlayarak en yüksek hükümet katı olan ve 19. yüzyılda yerlerine devlet bakanlıklarının konduğu Geheimes Konseil (Gizli Konsey), Staatsrat (Danıştay) gibi meclislerin üyelerine Geheimer Rat denirdi. Sonradan bu iki sözcük birleştirilerek Geheimrat biçimini almış ve bazı ileri gelenlere verilen bir san olmuştur. (Çev.)

(**) Rummschüttel: Rummschüttel’in adı, sarsmak, sallamak demek olan “schütteln” sözcüğünden geldiği için Effi bu adı taşıyan bir doktorun romatizmalı bir hastayı tedavi etmesini alayla karşılıyor. (Çev.)

sürdü. “Şimdi asıl işimize gelelim. Söyleyin bakalım, sayın Bayan von Innstetten: Nereniz rahatsız? Size nasıl bir yardımda bulunabiliriz?”

“Ah, doktor! Bunun ne olduğunu size açıklamakta güçlük çekeceğim. Öyle bir şey ki, durmaksızın değişiklik gösteriyor. Şu anda sanki tümüyle geçmiş gibi. İlk önce romatizma aklıma geldi; şimdi de bunun hemen hemen sinir ağrısı olduğunu sanacağım geliyor; bütün sırtımda sancılar var, sonra doğrulamıyorum. Babam nevraljiden rahatsızdır; bunu önceden akıl etmeliydim. Belki de bu bana ondan geçmiştir.”

Hastanın nabzını yoklayıp yüzünü büyük bir dikkatle inceleyen Rummschüttel: “Büyük olasılıkla” dedi. “Büyük olasılıkla hanımefendi.” Ancak yaşlı doktor içinden şu sözleri geçiriyordu: “Okula gitmek istemeyen çocuk gibi büyük bir ustalıkla hasta rolü oynuyor; mükemmel bir Havva kızı.” Bununla birlikte bu düşüncesini hiç belli etmeden büyük bir ciddilikle dedi ki: “Size önerebileceğim en iyi tedavi, dinlenmeniz ve kendinizi sıcak tutmanızdır. Alınması güç olmayan bir ilaç da iyileşmenize yardım edecektir.”

Bunun üzerine reçeteyi yazmak için yerinden kalktı: “Aqua amygdalarum amararum yarım ons; Syrupus florum aurantii iki ons.” (*) “Yazdığım ilaçtan her iki saatte bir yarım çay kaşığı almanızı rica ederim, hanımefendi. Bu ilaç sinirlerinizi yatıştıracaktır. Sonra, kesin olarak istediklerim: Kafa yorgunlukları olmayacak; ziyaret kabul etmeye-

(*) Rummschüttel’in Latince olarak yazdığı reçetenin çevirisi şöyledir: Acıbadem suyu yarım ons; portakal çiçeği şurubu iki ons. (Çev.)

ceksiniz; bir de okumayacaksınız.” Bunu söylerken, genç kadının yanındaki kitabı gösteriyordu.

“Scott’un bir kitabı.”

“Öyleyse buna karşı çıkmıyorum. En iyisi yolculuk kitaplarıdır. Yarın sizi yeniden görürüm.”

Effi olağanüstü bir tutum takınmış, rolünü iyi oynamıştı. Buna karşın -annesi doktoru geçirirken- yalnız kalınca kan başına çıktı; oynadığı güldürüye bir güldürüyle karşılık verildiğini açıkça fark etmişti. Doktor kesinlikle yaşamda birçok deneyim kazanmış, pişkin bir adamdı; her şeyi fark edip anladığı halde, anlamazlıktan geliyordu; belki de bazen bu gibi güldürülere de saygı gösterilmesi gerektiğini biliyor ve ondan böyle davranıyordu. Yaşamda saygı gösterilecek güldürüler yok muydu? Kendi oynadığı da böyle bir güldürü değil miydi?

Az sonra annesi odaya geri geldi; anne kız, yaşının hemen hemen yetmişe yaklaşmasına karşın yine de genç bir görünüşü olan ince zekâlı, yaşlı doktoru övüp durdular. “Roswitha’yı hemen eczaneye gönder... İlacı yalnızca üç saatte bir alacaksın; Rummschüttel bunu bana dışarıda özellikle bir daha söyledi. O eskiden de böyleydi; çok ilaç yazmazdı; ancak hep kuvvetli ilaçlar verirdi; verdiği ilaçlar da etkisini hemen gösterirdi.”

* * *

Rummschüttel ertesi gün yine geldi; sonra her üç günde bir gelmeye başladı. Çünkü gelişinin genç kadını güç bir duruma soktuğunu görüyor, onu sıktığını anlıyordu. Bu durum Effi’ye doktoru kazandırdı. Yaşlı adam üçüncü gelişinden sonra kesin yargıya varmıştı. Kendi kendine: “Bu kadını böyle davranmak zorunda bırakan bir neden

var” diyordu. Ancak artık bu gibi durumlar karşısında üzülen duyarlı bir adam rolü oynayacak yaşta da değildi.

Rummschüttel dördüncü gelişinde, Effi’yi yataktan kalkmış buldu; genç kadın salıncaklı bir sandalyede oturuyor, elinde bir kitap tutuyordu. Annie de yanındaydı.

“Aman hanımefendi! Çok hoşnut oldum. Bunu ilaca bağlamıyorum; güzel hava, aydınlık, serin mart günleri karşısında hastalık kalmaz. Geçmiş olsun. Anneniz nerede?”

“Sokağa çıktı, doktor; Keith Caddesi’nde bir ev tutuk da oraya gitti. Birkaç güne değin kocamın gelmesini bekliyorum; bir kez evimize yerleşirsek, size onu tanıtmaktan çok hoşnut olacağım. Çünkü herhalde ileride de tedavimi üstünüze alacağınızı umabilirim, değil mi?”

Doktor eğilerek Effi’nin sözünü onayladı.

Effi konuşmayı sürdürüyordu: “Yeni yapı aslında beni endişelendiriyor. Nemli duvarlar bize dokunur mu dersiniz, doktor?”

“Hiç dokunmaz, hanımefendi. Üç dört gün boyunca evi iyice ısıtın. Kapı ve pencereleri sürekli açık tutun. Ondan sonra eve yerleşebilirsiniz; sorumluluğu üzerime alıyorum. Zaten sizin nevrалjiniz de o denli önemli bir şey değildi. Ancak dikkatli davranmış olmanızdan hoşnutum; bu bana eski bir ahbaplığı yenileme ve yeni bir ahbap kazanma fırsatını verdi.”

Yeniden eğilerek Effi’yi selamladı; Annie’nin gözlerine güleryüzle bir daha baktı; genç kadının annesine selamlar bırakarak ayrılıp gitti.

Doktor dışarı çıkar çıkmaz, Effi yazı masasının başına oturarak mektup yazmaya başladı:

“Sevgili Innstetten! Biraz önce Rummschüttel buraya gelmişti; tedavimin bitmiş olduğunu söyledi. Demek ki artık yarın falan yola çıkabileceğim. Ama bugün ayın yirmi dördü; yirmi sekizinde de sen burada olmak istiyorsun. Zaten henüz zayıf bir durumdayım; kendimi iyice toparlamadım. Şu yolculuktan tümüyle vazgeçmeme razı olacağını sanıyorum. Aslında eşyalar da yola çıkmış bulunuyor; eğer gelecek olursam yabancılar gibi Hoppensack Otelinde kalmamız gerekecek. Para sorununu da hesaba katmak zorundayız; giderlerimiz zaten çoğalıp duruyor. Bu arada Rummschüttel’i aile doktoru olarak tutacak olursak, ona da bir ücret vermek gerek. Rummschüttel çok nazik ve sevimli yaşlı bir adam. Birinci sınıf bir doktor sayılmıyor; adamcağızın düşmanları ve onu kıskananlar kendisine ‘hanım doktoru’ diyorlar. Ama bu söz bir övgü de içeriyor; doğrusu herkes biz kadınlarla bağdaşamaz. Kessinlilerle kendim esenleşememiş olmamın fazla zararı yok. Gieshübler’e zaten gitmiştim. Binbaşının karısı bana karşı hep soğuk davrandı; kabalık ve nezaketsizliğe varacak derecede benden uzak durdu; yalnızca papaz, Doktor Hannemann ve Crampas kalıyor. Crampas’a benden selam söyle. Kent dışındaki bütün ailelere kart gönderirim; senin bana yazdığına göre, Guldenkleeler İtalya’daymış (orada ne yapacaklar, bilmem); bu durumda yalnızca öteki üç aile kalıyor. Benim tarafımdan olabildiğince özür dile. Sen zaten bu gibi nezaket kurallarından anlayan bir adamsın; uygun sözleri bulur, söylersin. Yılbaşı gecesi çok hoşuma giden Bayan von Padden’e belki kendim de yazar, esenleşemediğim için üzülmediğimi bildiririm. Bütün bunlara razı olup olmadığını bir telgrafla bana bildir. Her zaman olduğu gibi, senin.

Effin.”

Effi mektubu postaya kendisi götürdü; içinde, böylece sanki yanıtın daha çabuk gelmesini sağlayabilecekmiş gibi bir duygu vardı. Gerçekten de ertesi gün öğleden sonra beklenen telgraf geldi; Innstetten: “Hepsi kabul” diyordu. Genç kadın büyük bir sevinç duydu; aşağıya koşarak en yakın araba durağına gitti. Arabacıya “Keith Caddesi 1c” adresini verdi. Araba ilk önce Linden Bulvarı’ndan, sonra da Tiergarten Caddesi’nden uçarcasına geçti; sonunda yeni yapının önünde durdu.

Yukarda, bir gün önce gelen eşya henüz karmakarışık bir durumda duruyordu; ancak Effi buna aldırmış bile etmedi. Geniş, yüksek balkona çıkınca, kanal köprüsünün öte yanında bitki bahçesini gördü; bahçenin ağaçları her yanda şimdiden yeşil bir pırıltı içindeydi. Bunların üstünde de duru, mavi bir gökyüzü ve gülen bir güneş vardı.

Heyecanından titriyor, derin derin soluk alıyordu. Sonra balkondan kapının eşiğine döndü; gözlerini yukarıya kaldırarak ellerini kavuşturdu.

“Artık Tanrı’nın izniyle yeni bir yaşama kavuşayım! Bu yeni yaşam eskisinden farklı olsun!”

Cumhuriyet
Aydınlanma Kitaplığı
DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ

Çıkacak Kitaplar:

- Dizeler (Arthur Rimbaud)
- Yanlışlıklar Gecesi (Oliver Goldsmith)
- Sokak Kızı (Panait Istrati)
- Lamiel (Stendhal)
- Bir Delinin Güncesi / Neva Caddesi (Gogol)
- Öyküler (Jack London)
- Gülme (Bergson)

TÜRKİYE BANKASI katkılarıyla